

**ÇOCUK DERGİLERİNİN İÇERİK VE GÖRSELLERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Kasım, 2017

**Bu tez Uşak Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.**

(Proje No: 2017 / TP032)

**ÇOCUK DERGİLERİNİN İÇERİK VE GÖRSELLERİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kasım, 2017

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ÇOCUK DERGİLERİNİN İÇERİK VE GÖRSELLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL

İlköğretim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kasım, 2017

Danışman: Doç. Dr. Erol DURAN

Çocuk dergileri, çocukların yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygun, duyularına hitap edebilen, birçok edebi türü içinde barındıran, süreli aralıklarla yayınlanan çocuk edebiyatı ürünleridir. Çocuklar, derginin içeriğine göre farklı ufuklara açılabilirler. Bilimsel konulardaki gelişmeleri takip eden dergiler, çocukların yaratıcılığını geliştirmeye heveslendirirken; bazı dergiler de, farklı sporları, yaşam biçimlerini, teknolojiyi, hayvanları veya coğrafi temaları ele alarak çocukların dünyalarına hitap etmeye çalışırlar. Eğlenceli bulmacaların olması, kısa ve net bilgiler sunması, şiirler bulunması, güncel olayların takip edilebilmesi, bilimsel çalışmalar doğrultusunda çocuğa deney yapma olanağı sunması ve içeriğine uygun olarak her sayfanın fotoğraf, karikatür veya resimlerle desteklenmesi, çocuk dergilerinin öne çıkan özellikleridir.

Bu araştırma Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin konu alanları, metin türü, görselleri, etkinlikleri ve öğrenci görüşleri bakımından değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma kapsamında: “Türkiye’de yayımlanan çocuk dergileri hangi tür metinlere yer vermektedir?”, “Çocuk dergilerinin konu alanları nelerdir?”, “Çocuk dergilerinde ne tür görseller ne sıklıkla yer almaktadır?”, “Çocuk dergilerinde ne tür etkinlikler bulunmaktadır?” ve “Çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşleri nasıldır?” sorularına cevap aranmıştır. Bu araştırmada nitel model kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri betimsel analiz, içerik analizi, doküman incelemesi ve görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu çalışmanın verileri Türkiye’de, 2016-2017 yıllarında yayınlanan çocuk dergilerinin sayılarından toplanmıştır. Bu çalışmaya, öğretmen ve öğrencilerle görüşülüp hangi dergilerin incelenmesi gerektiği hakkında tartışılarak başlanmıştır. Bu aşamada ayrıca, internet üzerinden hangi çocuk dergilerinin güncel olduğu araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Araştırma üzerinde çalışılması kararlaştırılan çocuk dergileri için metin türleri (bilgilendirici, şiir ve olaya dayalı), konu alanları, görseller ve etkinlikler bakımından irdelenmek üzere tablolar oluşturulmuştur. Böylece hangi dergilerin hangi metin türlerini, konu alanlarını görselleri ve etkinlikleri ne kadar içerdikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşlerine de yer verilmiştir.

Bu çalışmada elde edilenler doğrultusunda çocuk dergilerinin öğrencileri farklı metin türleri ile karşılaştıran, temalarda eşit dağılım sağlanmasa da çeşitli konu alanlarıyla öğrencileri buluşturan, içeriğini değişik görsellerle destekleyen ve farklı etkinliklere yer veren edebiyat ürünü olduğu ve çocukların gelişimine katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Dergisi, Görsel, Etkinlikler, Metin Türü.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE CONTENT AND VIEWS OF CHILDREN'S MAGAZINES

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL

Department of Primary Education

Science of Classroom Education

Institute of Social Sciences Uşak University, November, 2017

Advisor: Associate Professor Dr. Erol DURAN

Children's magazines are children's literature products that are published in several literary genres and can be categorized as children's ages and development levels. Children can open up to different horizons according to the content of the magazine. Following the developments in scientific subjects, the magazines are eager to develop children's creativity; Some magazines try to appeal to children's world by addressing different sports, lifestyles, technology, animals, or geographical themes. It is a feature of children's magazines that it is funny finds, presents short and clear information, has poems, follow current events, offers chance to experiment with children in scientific studies and supports every page with photographs, cartoons or pictures in accordance with its content.

This research aims to evaluate the subject areas of children's magazines published in Turkey in terms of text type, visuals, activities and student opinions. In this study: "What kind of texts do children's magazines published in Turkey", "What are the subject areas of children's magazines?", "What kinds of visuals take place in children's magazines", "What kind of activities are there in children's magazines" How are student opinions about child magazines? " A qualitative model was used in this study. The data of the research were obtained by descriptive analysis, content analysis, document review and interview technique. The data of this study were collected from the numbers of children's magazines published in Turkey in 2016-2017. This work was started by discussing with teachers and students about which magazines should be examined. In this phase, the researcher also investigated which children's magazines

are up-to-date on the internet. Tables were created for the children's magazines to be studied on the research in terms of types of texts (informative, poetic and event based), subject areas, visuals and activities. In this way, which magazines, which text types, subject areas, visuals, and how much involvement was revealed. There are also student opinions on children's magazines.

In the direction of the results obtained in this study, even though the students of the children's magazines compare different types of texts and according to themes, literary product and contributed to the development of children.

Key Words: Children's Magazine, Visual, Activities, Text Type.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İncinur DOLAYLAR ÖZKUL'un "Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı tezi 17/11/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Erol DURAN
Üye	: Doç. Dr. Murat BAŞAR
Üye	: Doç. Dr. Zekerya BATUR
Üye	: Doç. Dr. Mustafa BAŞARAN
Üye	: Yard. Doç. Dr. Cüneyit AKAR

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerini her zaman benimle paylaşan, bana nice değerli bilgiler öğreten, tezimin planlanması ve yürütülmesinde benden destek, yardım ve değerli zamanını hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Başkanımız Doç. Dr. Erol DURAN'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde desteklerini yürekten hissettiğim annem ve babam Yener-Saide DOLAYLAR'a, bu günlere gelmemde büyük emeği olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen sevgili eşim Serdar ÖZKUL'a, doğumu ile hayatıma ayrı bir anlam katan ve tezimle birlikte büyüyen bir tanecik oğlum Selim ÖZKUL'a sonsuz sevgilerimi sunar, teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL

Kasım, 2017

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : İncinur DOLAYLAR ÖZKUL
Doğum Yeri ve Tarihi : Simav / 1987
Lisans Öğretimi : Gazi Üniversitesi-Gazi Eğitim Fakültesi / Sınıf Öğretmenliği
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Yalçınkaya İlköğretim Okulu 2009 / Şanlıurfa
(Sınıf Öğretmeni)
Kestel İlköğretim Okulu 2011 / Kütahya – Simav
(Sınıf Öğretmeni)
Şenköy İlkokulu 2012 / Kütahya – Simav
(Sınıf Öğretmeni)
Kocaöz İlkokulu 2013 / Afyonkarahisar – Çobanlar
(Sınıf Öğretmeni – Müdür Yardımcısı)
Tınaztepe Zafer İlkokulu 2016 (Halen) / Afyonkarahisar -
Sinanpaşa (Okul Müdürü)

Yayınlar:

Makaleler:

Duran, E. ve Dolaylar Özkul, İ. (2015). Ekran Okuryazarlığının Gelişimi ve Geleceğine Yönelik Tahminler. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (4), 281-296.

Bildiriler:

Duran, E. ve Dolaylar Özkul, İ. (2017). Türkiye’de Yayımlanan Çocuk Dergilerinde Metin Seçimi. *16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu USOS 2017*, 08-11 Mayıs 2017, Lefke Avrupa Üniversitesi.

İletişim

e-posta adresi : inciozkul03@gmail.com
Adres : Selçuklu Mah. 1383 Sok. Derya Evler D/B No: 5
AFYONKARAHİSAR
Tel : 0 546 730 77 61

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	i
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Adı.....	3
1.2. Tezin Konusu.....	3
1.3. Tezin Amacı.....	3
1.4. Tezin Önemi.....	3
1.5. Varsayımlar.....	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar.....	4
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Çocuk Dergilerinin Özellikleri.....	8
2.2. Çocuk Dergilerinin Geçmişi.....	10
2.3. Günümüzde Çocuk Dergileri.....	13

2.4. Çocuk Dergilerinin Türkçe Eğitiminde Kullanılması.....	13
2.5. Metin Türleri.....	14
2.5.1. Şiir.....	14
2.5.2. Olay Yazı.....	15
2.5.2.1. Hikaye.....	15
2.5.2.2. Masal.....	16
2.5.2.3. Fıkra.....	18
2.5.2.4. Fabl.....	18
2.5.3. Bilgilendirici Yazı.....	19
2.5.3.1. Gezi Yazısı.....	19
2.5.3.2. Anı.....	19
2.6. Görseller.....	20
2.7. İlgili Araştırmalar.....	22
2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	22
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	27
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli.....	31
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Araçları.....	32
3.4. Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	34
3.5. Veri Toplama Süreci.....	34
3.6. Verilerin Analizi.....	37

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
4.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
4.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
4.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	58
4.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	68
4.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	83
5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	91
5.1. Sonuç.....	91
5.2. Tartışma.....	93
5.3. Öneriler.....	100
5.3.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler.....	100
5.3.2. Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler.....	101
5.3.3. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	102
EKLER.....	111
Ek-1 Araştırma İzin Formu.....	111
Ek-2 Çocuk Dergilerini Belirleme Formu.....	113
Ek-3 Öğrenci Görüşme Formu.....	114
Ek-4 Araştırmada Kullanılan Çocuk Dergilerinin İsim Listesi.....	115

TABLO LİSTESİ

<i>Tablo 1</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Metin Türleri İncelemesi.....</i>	<i>40</i>
<i>Tablo 1'in Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergileri Metin Türleri İncelemesi.....</i>	<i>41</i>
<i>Tablo 2</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Metin Türlerine Göre Dağılımı.....</i>	<i>47</i>
<i>Tablo 3</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Konu Alanları İncelemesi</i>	<i>48</i>
<i>Tablo 3'ün Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Konu Alanları İncelemesi.....</i>	<i>49</i>
<i>Tablo 4</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı.....</i>	<i>56</i>
<i>Tablo 5</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Görsellerin İncelenmesi.....</i>	<i>59</i>
<i>Tablo 5'in Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.....</i>	<i>60</i>
<i>Tablo 5'in Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.....</i>	<i>61</i>
<i>Tablo 5'in Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.....</i>	<i>62</i>
<i>Tablo 6</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Görsel Tür ve Sıklıkları.....</i>	<i>68</i>
<i>Tablo 7</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>69</i>
<i>Tablo 7'nin Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>70</i>
<i>Tablo 7'nin Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>71</i>
<i>Tablo 7'nin Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>72</i>
<i>Tablo 7'nin Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>73</i>
<i>Tablo 7'nin Devamı</i>	<i>: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.....</i>	<i>74</i>
<i>Tablo 8</i>	<i>: Çocuk Dergilerinin Etkinliklere Göre Dağılımı.....</i>	<i>75</i>
<i>Tablo 9</i>	<i>: Çocuk Dergileri ile İlgili Öğrenci Görüşleri.....</i>	<i>84-87</i>

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt: Aktaran

Der: Derleyen

Ed: Editör

Haz: Hazırlayan

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

s: Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

vb: Ve benzeri

y.t.: Yayın Tarihi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çocuklar yaş ve gelişim seviyesine uygun kitap, gazete ve dergileri okumaktan hoşlanırlar. Fakat bu ürünlerden dergiler, sürekli yeni konuları işlemesi, içerdiği edebi metinlerden dolayı çocukların dikkatini çekmesi ve ders kitaplarına oranla çocukları okumaya daha çok yönlendirmesiyle (Yıldız vd., 2010, s.127) diğer edebi ürünlerden farklı bir boyut kazanmıştır. Bu nedenle dergiler, çocuklar tarafından zorla okunmak yerine; seyerek ve isteyerek okunmaktadır. Ünalın'a (2001, s. 148) göre; dergilerde yayınlanan yazı, haber ve resimler çocukların benlik duygularını geliştirdiği gibi okuma sevgilerini ve bilgilerini de artırmaktadır. Ayrıca dergiler, okuyucunun özel ilgi ve merakına uygun yazılara daha rahat ulaşmasını sağlamaktadır (Coşkun, 2003, s.119). Dergi kapağı da çocuk ve okuma materyali arasında köprü oluşturmakla birlikte çocuğun dergiyi okuma isteğini artırmaktadır (Öztürk, 2007, 314). Bu durumun neticesinde dergilerin okuma alışkanlığını kazandırmada hatırı sayılır bir yerinin olduğu anlaşılmaktadır. Dergiler en çok okunan tekrar materyalleri olmakla birlikte dergilerdeki görsel imgeler öğrenciler için önemli bir iletişim aracıdır (Chick ve Hunter, 2009, s.1). Dergi, "Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua" (Türk Dil Kurumu (TDK), 2016, <http://www.tdk.gov.tr/index>, adresinden 07/04/2016 tarihinde alınmıştır.) olarak tanımlanmıştır.

Çocuk dergisi ise çocukların yaş ve seviyelerine uygun, duygularına hitap edebilen, birçok edebi türü içinde barındıran, belirli zaman aralıklarıyla yayınlanan süreli çocuk edebiyatı ürünleridir. Ulutaş ve Çaydaş'a (2013, s.761) göre ise çocuk dergileri, çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında bilgi, beceri ve yetenekleriyle kendisini gösterebileceği bir eğitim aracıdır.

Temelde ahlaki, gerçek ya da bilgilendirici olan ders kitaplarının yanı sıra, çocuğun en çok eğlenceye ihtiyacı vardır ve bu ihtiyaç da çocuk edebiyatıyla sağlanmaktadır (Rasul, 2013, s.48). Çocuk edebiyatının bir parçası olan çocuk dergileri de çocuğa bilgi edinimini eğlenceli bir şekilde sunmaktadır (Sürmeli ve

Kaptan, 2011, s.578). Ancak Carus (1996, s.439) dergilerde sadece eğlence varsa ve edebi değeri olan hikâyeler yoksa o dergilerin kıymetsiz olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle çocuk dergileri çocuğa eğlenceli bir şekilde sunulurken derginin sayfalarında edebi türlerin hemen hepsinin bulunması önem taşımaktadır. Çünkü dergilerde çeşitli edebi ürünlerin olması dergiyi değerli, eğitici ve etkin hâle getirmektedir.

Çocuk dergileri, birçok çocuk edebiyatı ürününü barındırması açısından farklı bir değere sahiptir (Alabaş, 2012, s.254). Çocukları ezberci eğitim-öğretim kültüründen kurtarmak ve onları düşünen, üreten bireyler olarak yetiştirmek için (Karakaya, 2006, s.24) onların farklı metin türleriyle karşılaşmasını sağlamak gerekir. Bu konuda eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Eğitimciler dergideki eserleri çocuğa tanıtmak ya da onları dergideki türlerden faydalandırmak için çocuk edebiyatında var olan bütün türler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Bu sebeple “çocuklar için hazırlanan dergilerde aktarım konusunda hassas davranılmalı, onlara bu eserleri tanıttak eğitimciler de bilinçlendirilmeli” (Esmer, 2007, s.250) ve böylece çocuklara anlatılmak istenen her konu doğru bir şekilde iletilmelidir.

Sadece hikâye ve roman gibi türler okumayı geliştirmek için yeterli değildir. Çocuğun hayatında karşılaştığı konulardan ve edebiyat kavramı içerisinde yer alan bütün türlerden yararlanmak gerekmektedir (Aytaş, 2003, s.158). Bu nedenle içinde hikâye, masal, şiir, fıkra, fabl, şarkı, bilmece ve bulmaca gibi birçok türü barındırabilen dergiler çocukların okumasına ve hayal güçlerini geliştirmesine yardımcı olduğu gibi dil gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Çocuk, dergilerde okuduğu metinlerden aynı zamanda anadilinde var olan kelimeleri ve cümle yapılarını da öğrenmektedir (Taş, 2008, s.35). Ayrıca çocukların düzgün cümle kurabilmelerinde, düzeylerine uygun atasözleri, deyimler ve diğer sözcük gruplarını öğrenmelerinde ve en önemlisi sözcük dağarcıklarını zenginleştirmelerinde çocuk dergilerinin büyük bir payı olduğu bilinmektedir (Öğüt, 2006, s.10). Bu nedenle dergiler anadil becerilerinin geliştirilmesinde etkilidir (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1998, s.96).

1.1. Tezin Adı

Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi

1.2. Tezin Konusu

Çocuk dergilerini metin türleri, konu alanları, etkinlikler, görseller ve öğrenci görüşleri açısından incelemektir.

1.3. Tezin Amacı

Bu çalışmada Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin konu alanları, metin türü, görseller, etkinlikler ve öğrenci görüşleri bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır: Türkiye’de yayınlanan;

1. çocuk dergileri hangi tür metinlere yer vermektedir?
2. çocuk dergilerinin konu alanları nelerdir?
3. çocuk dergilerinde ne tür görseller ne sıklıkla yer almaktadır?
4. çocuk dergilerinde ne tür etkinlikler bulunmaktadır?
5. çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşleri nasıldır?

1.4. Tezin Önemi

Bu araştırma Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerini konu alanları, metin türleri, görselleri ve öğrenci görüşleri açısından inceleyerek, dergilerin, çocukların gelişimine katkıda bulunup bulunmadıklarını belirlemek açısından önem taşımaktadır. Yani araştırma, çocuk dergilerinde konu alanları, metin türleri ve görsellerin ne denli yer aldığını ortaya koyarken; ilkökul dönemi çocuklarının sınıf içi ve sınıf dışında nitelikli dergiye ulaşabilmeleri için sınıf öğretmenleri ve ebeveynlerin bu sonuçlardan yararlanmalarını sağlayarak çocukları yönlendirmesi açısından da bir öneme sahiptir. Bunun yanı sıra çalışma, 2016 yılının Nisan ayından itibaren 2017 yılının Mart ayı sonuna kadar yayınlanmış çocuk dergilerinin içerik ve görsellerini nicelik bakımından sunması, çocuk dergilerindeki olumlu ve olumsuz yönleri ortaya çıkararak, eksikliklerin giderilmesi için ileride yapılacak farklı bilimsel çalışmalara fikir oluşturacaktır. Ayrıca YÖK Tez Merkezi ve arama motorları araştırıldığında çocuk dergileri ile ilgili araştırmalar sınırlı sayıda olduğundan, araştırmacı bu alanda çalışmanın önemli olduğunu düşünmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada;

- Yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliği ve güvenilirliği için başvurulan uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğrencilerin verdikleri cevapların içten olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Türkiye’de 2016 Nisan ayından 2017 Mart ayı sonuna kadar yayınlanan 7 çocuk dergisi ile sınırlıdır.
- Çocuk dergilerinin belirlenmesi için 2016-2017 eğitim öğretim yılı, Afyonkarahisar Merkez Selçuklu İlkokulu’nda öğrenim gören 120 ilkokul 4. sınıf öğrencisi ve 4 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.
- Yarı yapılandırılmış görüşme formunu uygulamak için 2016-2017 eğitim öğretim yılı, Afyonkarahisar Merkez Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu’nda öğrenim gören 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çocuk Dergisi: Çocukların gelişim ve eğitim düzeylerine uygun olarak düzenlenen, farklı türlerde metinler içeren ve çeşitli görsel imgelerle desteklenen eğitim araçlarıdır (Ercan ve Akpınar, 2014, s.110).

İçerik: Bir şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva, mazruf; sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünüdür (Türk Dil Kurumu (TDK), 2017, <http://www.tdk.gov.tr/index>, adresinden 23/04/2017 tarihinde alınmıştır.)

Görsel: Genellikle görüntüler ve gözle izlenebilen her şeyin taşıdığı özelliştir (Türk Dil Kurumu (TDK), 2017, <http://www.tdk.gov.tr/index>, adresinden 16/06/2017 tarihinde alınmıştır.). Görsel okumayı ilk kez dile getiren John Debes (1968, s.961); görsel okuryazarlığı insanın görerek ve diğer algı tecrübeleriyle birleştirerek geliştirebileceği görme işlevi olarak tanımlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çocuklar, dergileri okurken derginin içeriğine göre farklı ufuklara açılabilirler. Bazı dergiler bilim konusundaki gelişmeleri takip edip çocukların yaratıcılığını geliştirmeye heveslendirirken; bazı dergiler ise farklı sporları, yaşam biçimlerini, teknolojiyi, hayvanları veya coğrafi temaları ele alarak çocukların dünyasına yeni bir boyut kazandırır. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünlerinin vazgeçilmez bir parçası olan dergilerde eğlenceli bulmacaların olması, kısa ve net bilgiler sunması, şiirler bulunması, güncel olayların takip edilebilmesi, bilimsel çalışmalar doğrultusunda çocuğa deney yapma olanağı sunması ve içeriğine uygun olarak her sayfanın fotoğraf, karikatür veya resimlerle desteklenmesi çocuk dergilerini diğer edebi ürünlerden öne çıkarmaktadır.

Masal, hikâye ve roman gibi edebî metinlerin oluşturulmasında anlatma sanatı kullanılırken; şiir gibi duygu ve hayale dayalı metinlerde sezdirme; tiyatro ve resim gibi ürünlerin oluşturulmasında ise görsel anlatı kullanılır” (Karatay, 2007, s.465). İçinde bu türlerin çoğunu bulunduran çocuk dergileri çocukların çok yönlü gelişmesine de katkıda bulunabilir.

Çocuk dergileri, çocukların küçüklüğünden itibaren onlarda genel kültürün zenginleşmesine, edebî zevkin yerleşmesine; ayrıca çocukların okuma ve süreli yayın takip etme alışkanlığı kazanmasına katkı sağladığından önem taşımaktadır (Balcı, 2014, s.25). Şirin’e (1998, s. 245) göre de çocuk dergileri bir ülkede çocuk kültürüne, sanatına ve edebiyatına katkı sağlayan yayınlardır. Dergiler çocuğa, boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığı verdiği gibi çocukta henüz keşfedilmemiş yetenek ve istekleri ortaya çıkararak onları yazmaya, okumaya ve resim yapmaya teşvik eder (Yalçın ve Ayaş, 2008, s.234). Waryncia (2006, s.42)’ya göre de dergiler çocukları genellikle fark etmeden bilgiye, okumaya motive etmekte ve yaşam boyu okuyan bir kişi olmalarına yardımcı olmaktadır. Tüm bunların yanında çocuklar edebi türlerle ilişkili deneme çalışmaları yaparak dergilerde yayınlanmak üzere gönderebilir; böylece dergilerin hem okuma hem de yazma boyutundan yararlanılmış olunur

(Güteryüz, 2006, s.155). Bahsi geçen tüm özellikler ise çocukların boş zamanlarını değerlendirmede diğer yayınlar gibi dergileri de tercih etmesini sağlamaktadır.

Çocuk dergileri çocukların kişilik gelişimlerini de etkilemektedir. Yılmaz (2016, s.1182) süreli yayınlar ile çocukların kimlikleri arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ve süreli yayınlar eliyle farklı insan karakterleri yaratılmaya çalışıldığını belirtmiştir. Kısacası çocuklar okudukları dergilerden etkilenebilir ve çocukların karakterleri dergide oluşturulmaya çalışılan kişilikle benzerlik gösterebilir.

Çocuklar, dergileri ödev ya da ders aracı olarak görmediklerinden dergilere olan ilgileri artmaktadır. Çocukların zevk almak ve bilgi edinmek için okudukları dergiler, okuma alışkanlığını artırırken okuma materyallerine kolayca erişilebilmeyi sağlamaktadır (Cullinan, 1990, s.5-7). Kolay erişilebilen bu dergilerden bazıları bilim dergisi, coğrafya dergisi, hayvanlar dergisi, gibi farklı alanlara ayrıldığından çocuklar ilgisini çeken dergiye yönelebilmektedir. Birçok temayı işleyen dergilerde ise çocukların dikkatini çekebilecek farklı konularla karşılaşmaktadır. Dolayısıyla dergilerde çocukların yönelebilecekleri bir öğeye rastlamamak neredeyse imkânsızdır. Bu sebeple çocuk dergileri çocukları eğlendirirken bilgilendirme niteliğine sahiptir. Bu da çocuk dergilerinin çocuğun dünyasında önemli bir yeri olan okul hayatını destekler nitelikte bir materyal olduğunu göstermektedir (Tanrıku, 2014, s.41). Ayrıca çocuk dergilerinin çocuklarda öğrenme ve öğrendiğini hayata geçirme isteğini canlı tutması, onların hayatlarında düzen oluşturması, onları tüketicilikten üretici konuma geçirmesi gibi olumlu kazanımları bulunmaktadır (Demiryürek, 2012, s.1017). Bu kazanımlar çocuğun okul hayatına pozitif katkılar sağlamaktadır.

“Çocuklar için yayımlanan dergiler, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar” (Oğuzkan, 2010, s.346). Bununla birlikte, çocuklar için en iyi dergiler okul müfredatını güçlendiren ve değişen dünyada zamanında, erişilebilir ve güncel bilgi sağlayan dergilerdir (Patron, 2006, s.39). Bu sebeple dergiler çocukların haber alma ve kalıcı bilgi edinmelerinde katkı sağlamaktadır (Temizyürek, 2007, s. 249). Bütün bunların yanı sıra dergiler yayımlandığı dönemdeki olayları, duygu ve düşünceleri yansıtarak çocukların eğitimine katkı sağladığı gibi çocukları bilim ve teknolojiye de haberdar etmektedir (Ulutaş ve Çaydaş, 2013, s.761-763). Kısacası dergide belirli gün ve haftalar bölümlerinin olması, yeniliklerden haberdar etmesi ve o dönemde yaşanan olayları içeriğine yansıtması dergilerin güncelliğini ortaya koymaktadır. Çocuk dergilerinin güncelliği sınırlı olsa da çocuğu günümüzden uzakta bırakmaz. Böylece

çocuk, dergileri okurken eğlenir, dinlenir, bilgilenir bunlara ek olarak da genel kültürü artmış olur.

Yalçın ve Aytaş'a (2008, s.237) göre dergilerin çocuklara kazandırdıkları ve etkileri şunlardır: Çocuk dergi okurken hem hoş vakit geçirir hem de yeni şeyler öğrenir; böylece çocuk okuma, düşünme, okuduğunu anlama gibi alışkanlıklar kazanır. Dergiler çocuğun yaşamı tanmasına yardımcı olduğu gibi ona yaşama sevinci kazandırır. Türkçe'yi en iyi şekilde konuşup yazmayı öğrenirken dili kullanma becerisi kazanır. Dergiler çocuğun yaratıcı, yapıcı etkinlikleri ve estetik düşüncesini geliştirir. Güncel olayları izleyerek kendisini ilgilendiren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olur. Kendi yaş grubunda çocuklarla iletişim içinde olarak onların duygu ve düşüncelerini fark ederek kendisini geliştirir.

Çocuk dergileri popülerliklerini eğitici okuma kaynakları olarak değerlendirilmesi sayesinde kazanmaktadır (Jones and Reid, 2009, s.397). Fakat bütün çocuk dergileri aynı amaçla üretilmemektedir. Bazı çocuk dergilerinin çocukların okumasını geliştirme, onlara farklı metin türleri sunarak okul derslerine katkı sağlama gibi amaçları varken bazılarının tiraj yapma veya ticari kâr amacı gütmeye gibi hedefleri vardır. Yani dergilerin eğitsel değerleri bulunmaktadır ancak çocuk dergilerinin büyük bir kısmı gelir sağlamak için yayınlanmakta ve yayınevleri okuyucuya ulaşma ve satış sayısını artırma amacıyla işlenen konularda bazı sınırlamalar getirmekte veya bazı fikirleri aşılama yoluna gitmekte olduğu gözden kaçırılmamalıdır (Dedeoğlu vd., 2011, s.28).

Kaliteli çocuk dergileri bir reklam aracı olarak potansiyel güçtür (Lindquist, 1979). Çünkü çocuk dergileri genelde yayınlarda, çizgi romanlarda, oyunlarda ve bulmacalarda gizli reklamlar taşırlar (Jones, Wiese, Fabrianesi, 2008, s.168). Ancak yalnızca ticari kaygıları olan dergiler bu gücü öğrenciye yarardan çok zarara dönüştürmektedir. Dergilerdeki pazarlama ürünleri çocuğu olumlu durumlara yönlendirebildiği kadar olumsuz ve istenmeyen durumlarla da karşılaştırabilir. Çocuk dergilerindeki pazarlama biçimlerinin çocukların yiyecek tercihleri ve beslenme davranışları üzerinde de etkileri vardır. (Kelly and Chapman, 2007, s.290). Örneğin çocuk dergilerindeki reklamlar faydalı ise çocuk, dergi reklamında gördüğü üründen yarar sağlayacaktır; ancak fast food veya çocuk vücudu için zararlı ürünlerin reklamı yapılıyorsa bu reklam çocuğu olumsuz durumlara sürükleyecektir. Aslında, çocuk dergilerinin okur kitlesi görünüşte ebeveyn onayına sahip olmakla birlikte, ebeveynler için gıda promosyonunun kapsamı ve doğası hakkında araştırma verileri çok sınırlıdır

(Jones, Gregory ve Kervin, 2012, s.5). Bu sebeple ebeveynler çocuk dergilerini satın alırken dergilerin amaçlarının farkına varmalı çocuklarına katkı sağlayacak en iyi dergiye ulaşmayı hedeflemelidir.

2.1. Çocuk Dergilerinin Özellikleri

Çocuk dergilerinin iyi, faydalı ve eğitici olabilmesi, dergilerin bazı niteliklere sahip olmasına bağlıdır. İyi hazırlanan çocuk dergileri çocuklara eğlendirirken eğitebilen, öğretebilen bir değer sunmaktadır.

İyi bir çocuk dergisinde bulunması gereken nitelikler şunlardır: Kullanılan kâğıt, nitelikli ve mat seçilmelidir. Yazılardaki harflerin büyüklüğünün, çocukların yaş ve okuma düzeylerine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Derginin büyüklüğü, kapak ve sayfa düzeni çocukların okumalarını kolaylaştırıcı biçimde düzenlenmelidir. Küçük çocuklar için yayımlanan dergilerde yazılar bir sayfada bitmiş olmalıdır. Yazılarda yalın bir dil kullanılmalı, yazımda birlik sağlanmalıdır. Yazıların konu bakımından, çocukların isteğini artırıcı, aynı zamanda dinlendirici ve eğlendirici nitelikte olmasına önem verilmelidir. Dergide makale, masal, öykü, şiir gibi her türden yazıya yer verilmelidir. Çocuk dergilerinde pul biriktirme, model çıkarma, çiçek yetiştirme, evcil hayvanlara bakma ve besleme gibi türlü uğraş alanlarına ilişkin konulara sık sık yer verilmesi uygundur (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1998, s.96-97; Yalçın ve Aytaş, 2008, s.235-236).

Çocuk dergilerinin çocuğun davranışlarını olumlu yönde değiştirme ve şekillendirme amacı dergilerin doğrudan çocuklara seslenmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Alabaş ve Kamer, 2016, s.81). Çünkü amacı, çocuğa mesaj iletmeye olan çocuk dergileri ve çocuklar arasında görsel bir iletişim bulunmaktadır (Sürmeli, 2010, s.1). Yani dergiler çocuğa doğru bir şekilde ulaşırsa, mesajlar da çocuk tarafından doğru anlaşılabilir olur. Bu nedenle dergilerdeki fotoğrafların açık ve yalın olmasına özen gösterilmelidir. Resimlerin ve şekillerin de dikkat dağıtmaması için sade ve yalnızca anlatılanı vurgulamasına dikkat edilmelidir.

Dergide yayınlanacak olan hikâye, şiir, masal, fıkra gibi türler hitap edilen yaş grubuna uygun olarak açık, yalın ve anlaşılır olmalıdır. Çocuğun anlayamayacağı anlatımlardan ve yabancı kelime kullanımından kaçınılmalıdır. Dergi sayfalarında basılan fotoğraf, resim ya da karikatür o sayfada anlatılan konu ile bağlantılı olup çocuğun ilgisini çekmelidir. Çünkü “resimlerle yaşanan iletişim süreci, çocukların duyu algılarını geliştirir; işitme, bakma, görme, imgeleme yetilerini geliştirmelerine

olanak sağlar; soyut kavramları algılamalarını kolaylaştırır” (Sever, 2012, s.189). Dergiler en çok okunan tekrar materyalleri olmakla birlikte dergilerdeki görsel imgeler öğrenciler için önemli bir iletişim aracıdır (Chick ve Hunter’a 2009, s.1). Bu nedenle, her sayfada bulunan yazı, resim, fotoğraf, vb. ne çocuğu dergideki konuları okumaya teşvik etmeyecek kadar az; ne de çocuğun dikkatini dağıtacak kadar çok olmalıdır. Her birinin gerektiği kadar olmasına özen gösterilmelidir.

Dergilerin kapağı içeriği yansıtabilecek şekilde tasarlanırken sade ve dikkat çekici olmasına da özen gösterilmelidir. Dergi kapağı çocukta “Dergi içeriğinde neler var acaba?” sorusunu oluşturmamalıdır. Yani dergi kapağı içerik konusunda merak uyandırmalı, çocuğu okumaya isteklendirmelidir. Çünkü çocuk dergisi kapağı ürünü görüntülerken kendisine dikkat çekmeyi ve içinde saklananın ne olduğunu keşfetmeyi sağlayan bir penceredir (Ramos ve Panozzo, 2014, s.276).

Ayrıca “çocukların karşılaşacağı yapıtlar; onların görme, duyma, duyumsama, düşünme ve düşünme yetilerini devindirmeli, kavramsal gelişimine katkı sağlamalı; algılarını geliştirerek görsel ve dilsel uyaranlara karşı tepkilerini bilinçlendirmelidir.” (Sever, 2013, s.96).

İyi bir çocuk dergisi bu niteliklerin yanında çocukların eleştiri yapabilmesini ve araştırma becerisini destekleyebilmelidir. Ayrıca çocuklara özgür düşüncelerini açıklayabilecek imkânlar vermeli; onların küçük dünyalarından büyük pencereler açabilmelidir. Böylece çocukların üst düzey düşünme becerileri gelişecektir.

“Derginin içeriği belirlenirken çocukların ilgisini sürekli uyanık tutabilecek bir plânın hazırlanması ve derginin bu plâna göre şekillendirilmesi gerekmektedir” (Demiryürek, 2009, s.36). Bu plân dahilinde dergide işlenen temalar net olmalı, çocukta karmaşa oluşturmamalıdır. Temalarla uyumlu konular yer almalı ve bu konular çocuğu iyiye, doğruya ve güzele yönlendirmelidir.

Bu niteliklerde de belirtildiği üzere çocuklar için hazırlanan her yapıt gibi çocuk dergileri de derin bir inceleme sonucunda çocuklara sunulmalıdır. Aksi takdirde çocuk dergileri sıkıcı olmakla kalmayıp, çocukların dış dünyaya açılan kapılarından biri de kapanmış olabilir.

2.2. Çocuk Dergilerinin Geçmişi

İlk çocuk dergileri Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de görülmüştür. Bazı kaynaklarda ise 1722’de Leipzig’de yayınlanan “Leipziger Wochenblatt für Kinder (Leipzig’in Çocuklar İçin Haftalık Gazetesi)”, çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir (Ulusoy Nalcıoğlu, 2006, s.3; Demiryürek, 2009, s.26; Ungan ve Yiğit, 2014, s.185). Bu ilk dergi hikâyeler, fabllar, tabiat bilgisi konuları, mektuplar ve birtakım temsiller içermektedir (Kaptan ve Sürmeli, 2011, s. 184; Alabaş ve Kamer, 2016, s.81). Avrupa’da ise geleneklerin korunması, erdemli, iyi ahlaklı yurttaşların yetişmesine yardımcı olmak amacıyla yayınlanmaya başlayan (Doğdu, 2007, s.13) çocuk dergilerinden ilki 18. yüzyılın sonlarında İngiltere’de hazırlanan “Juvenile Magazine (Çocuk Dergisi)” (1799)’dir (Oğuzkan, 1987, s.14-36). Amerika’da ilk çocuk dergisi 1826’da Boston’da yayımlanmış olan “The Juvenile Miscellany (Çocuk Miscellany)” adlı dergidir. Bu dergi köleliğin kaldırılmasına ilişkin yazıları nedeniyle sekiz yıl sonra kapanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde ekonomik bunalım döneminde çocuk dergiciliğinde durgunluk görülse de İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra büyük gelişme sağlanmıştır (Şirin, 2000, s.242). Çocuk dergilerinin yayınlanmasıyla süreli yayınların okunması ve tüketilmesi daha kolay olduğu için çocuklar kitaplara oranla dergilere daha fazla ilgi göstermişlerdir (Okay, 1999, s.15).

Ülkemizde ise çocuk dergiciliğinin doğuşu sosyal değişim olarak görülmektedir; iletişim araçları ve edebiyat yoluyla çocuklara daha iyi ulaşma yollarını aramaya başlayan kitle sosyal değişime aracılık etmiştir (Şimşek, 2001, s.5). Çocuklara daha iyi ulaşma arayışının bir sonucu olarak çocuk dergilerinin yayımlanmasına 19. yüzyılın ikinci yarısında başlanmıştır (Durmuş, 2007, s.12; Tuğluoğlu, 2015, s.102). Bu dönemde ‘dergi’ kavramı net bir anlam kazanmadığından çocuklar için hazırlanan yayınlar “gazete, mecmua, ceride, risale” adları altında haftalık, on beş günlük veya aylık sürelerde yayımlanmıştır (Gençel, 1984). Ayrıca bu yıllarda çocukların eğitim ve alışkanlıklarına odaklanarak çıkarılan çocuk dergileri (Taşdelen, 2016, s.810) genellikle haftada bir ve perşembe günleri yayımlanmış olup dergilerin isim seçimlerinde ise daha çok çocukların hoşlanabileceği ya da çocuklukla ilgili çağrışımlar uyandıran isimler belirlenmiştir (Pınarcı, G. A., <http://e-bulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html> adresinden 15/10/2016 tarihinde alınmıştır.).

“Çocuklar İçin Mümeyyiz” adlı gazete ilk çocuk dergisi olarak yayımlanmıştır. İyiyi, kötüyü, doğru ve yanlış ayıran, seçen anlamına gelen Mümeyyiz (TDK, 2016,

<http://tdk.gov.tr/index>, adresinden 21/04/2016 tarihinde alınmıştır), aslında aynı adla yayınlanmış gazetenin haftada bir olmak üzere cuma günleri çıkarılan ekidir. Aralıksız 49 sayı basılan dergi, muhtaç çocuklar için özel bir sayı daha basarak toplamda 50 sayı yayınlanmıştır (Kıymaz ve Nurlu, 2016, s.1530). İlk sayısı 15 Teşrin-i Evvel 1869'da (Hicri 9 Recep 1286), son sayısı 14 Teşrin-i Evvel 1870'de (Hicri 19 Recep 1287) yayımlanmış olup Tanzimat Dönemi'nde çıkarılan dergiler arasında en uzun süreli yayında kalmıştır (Bayram, 2005, s.485). Çocukların dikkatini çekmek için derginin her sayfası farklı renkte kâğıt üzerine basılmıştır (Gerçek, 1931, s.51; Şimşek, 2001, s.5). “Temel amacı, çocukların okulda aldıkları eğitime ilaveten tamamlayıcı bilgiler sunmak ya da hiç alamadıkları modern usulde eğitime ait bilgiler vermek ve bu sayede gelecek neslin çağın gereklerine uygun fen ve ilimle, ahlâk bilgisiyle yetişmesine katkı sağlamak olan Mümeyyiz, ayrıca eğitim sahasındaki aksaklıkları da dile getirerek konuyla ilgili gelişmelere katkı sağlamaktır.” (Ulusoy Nalcıoğlu, 2006, s.20). Mümeyyiz'de eğitim ağırlıklı makaleler, eğitsel amaçlı hikâyeler, eğitimle ilgili haberler, çeşitli eğitim sorunları, eğlenceli fıkralar, öğrenciler için düzenlenmiş yardım kampanyaları gibi eğitimle ilgili konulara yer verilmiştir (Şimşek, 2001, s. 7). Bu dergiyi kısa süreli yayınlanan “Sadakat” (1875) takip etmiştir. Dergide bilimin ve eğitimin zorunluluğu, okulda öğrenilenler dışında kitap ve gazete aracılığıyla bilgi birikiminin önemi vurgulanır (Küçük, 2010, s.224). Bu adla altı sayı çıkarabilen gazete yedinci sayısından itibaren “Eftal” (Çocuklar) adını almış olup dergide bilim ve fen konularında hem eğlendirici hem de bol resimli yazılara yer vermiştir (Kıbrıs, 2000, s.261). Bu sebeple Eftal resimli ilk çocuk dergisi olarak kabul edilir (Ercan ve Akpınar, 2014, s.111). “Tercüman-ı Hakikat” (1878) gazetesinin rüştiye (ortaokul) öğrencileri için haftada bir verdiği ek de ülkemizde yayımlanan ilk çocuk dergileri arasında sayılabilir. Bu yayınları “Bahçe” (1880), “Çocuklara Kıraat” (1882), “Vasita-i Torakki” (1882), “Çocuklara Arkadaş” (1882) ve “Çocuklara Talim” (1887) gibi dergiler izlemiştir. En uzun süreli yayınlanan Osmanlı çocuk dergisi ise 1896'da yayınlanmaya başlayan ve 627 sayı çıkaran “Çocuklara Mahsus Gazete”dir (Yıldız, 2012, s. 371; Küçük, 2010, s.228; <https://tr.wikipedia.org>, adresinden 07 /04 / 2016 tarihinde alınmıştır.). “Çocuk dergilerinin ilk örnekleri sadece güncel olayları takip ve eğlendiricilik nitelikleriyle sınırlı kalmayıp; okullardaki okuma eğitimi sürecine de kaynaklık edecek şekilde içerisinde farklı edebî türleri barındırmış; çocuktaki okuma alışkanlığının gelişmesi ve anadili eğitiminin gerçekleştirilmesine hizmet etmiştir” (Balcı, 2003, s.320).

1908 inkılâbıyla oluşan özgür ortamda devrin fikir hayatında ortaya çıkan çeşitlilik, dönemin basın hayatına da büyük bir canlılık getirmiş (Gurbetoğlu, 2007, s.81); ülkemizde Harf Devrimi'ne kadar toplam elli farklı çocuk dergisi çıkmış (Kılınç ve Tanrıkulu, 2012, s.966; Kaptan ve Sürmeli, 2011, s.184) ve böylece çocuk dergilerinin sayısı artmıştır. Bu dönemde yayınlanan dergilerde çocukların gerçek ilgilerinin göz önüne alındığı, resim ve karikatürlere daha çok yer verildiği görülmüştür. Cumhuriyetin ilanından önce çıkarılan dergiler ise çocukların genel kültürlerini artırma, okuma ihtiyaçlarını karşılama, düşünme ve hayal güçlerini geliştirme bakımından önemli katkılarda bulunmuştur (Şirin, 2000, s.243-244). Bu dönemde çıkan önemli dergiler: 61 sayı olarak Perşembe günleri yayınlanan (Davulcu, 2015, s.213-214; Özdemir, 2015, s.638) "Çocuk Duygusu" (1913), küçük boy sayfaları, bulmacaları, yalın dili, sesli harflere dayalı özel yazım uygulamasıyla dikkat çeken (Oğuzkan, 2010, s.349) "Çocuk Dostu" (1914) ve "Talebe Defteri" (1915)'dir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde eğitimde yapılan değişiklikler sonucunda (harf devrimi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu, vb.) yeni Türk alfabesinin okuma-yazma ve baskı işleri kolaylaşmış ve ilkokullara giden öğrenci sayısı da artmıştır (Demircan, 2008, s.292.). Eğitim seferberliği neticesinde artan ilk ve ortaokullarda okuyan çocukların eğitiminde, şüphesiz dergilerin de etkisi olmuş (Yıldırım, 2013, s.4; Kıymaz, 2010, s.104) cumhuriyetin ilanından sonra dergilerin sayısı git gide artmıştır.

Cumhuriyetle birlikte yaşanan tarihsel gerçeklik, eğitimin öneminin sürekli biçimde vurgulanması (Duman ve Doğdu, 2010, s.161; Konar, 2003, s.2) sonucunu getirmiş ve dergiler çocuklara ulaşmak için bir eğitim aracı olarak görülmüştür. Bu dönemden 1950'li yıllara kadar çıkarılan çocuk dergilerinde ise vatanını ve milletini seven, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimseyen çocuklar oluşturulmaya çalışılmıştır (Ungan ve Yiğit, 2014, s.184). "1950'li yıllarda Batı'ya koşut olarak ortaya çıkan basit, bol resimli ve belli konu içerikli dergilerle birlikte dini motifli dergiler de ortaya çıkmıştır." (Terkan, 2009, s.198). 1950-1970 yıllarında çocuk dergilerinde Amerikan kökenli çizgi romanların etkisi görülmüştür (Yiğitbaşı, 2014, s.42).

Cumhuriyet kuşaklarını etkisi altında bırakan bazı dergiler "Çocuk Sesi", "Afacan", "Arkadaş", "Mektepli", "Çocuk ve Yuva" ve "Doğan Kardeş"tir (Oğuzkan, 2010, s.349). Yapı ve Kredi Bankası'nın desteğiyle yayımlanan "Doğan Kardeş" bankaların yayınladığı dergilerin ilk ve başarılı örneği olup (Şirin, 2000, s.244); cumhuriyet döneminin en uzun soluklu dergisidir (Kıbrıs, 2000, s.262).

2.3. Günümüzde Çocuk Dergileri

Günümüzde ise çocuk dergileri ilgi çekici olmakla birlikte çocuklar tarafından talep edilmektedir. Bu talepler bazen minik okuyuculara verilen hediye oyuncaklar sayesinde olmaktadır. Çoğu anne baba çocuk dergisi satın alırken derginin içeriğine dikkat etmeye çalışsa da çocuklardan bazılarının dergide verilen oyuncaklar için dergiyi satın aldırıldığı düşünülmektedir.

Çocuklar için faydalı dergilerden biri de öğrencilerin kendilerinin hazırladığı dergilerdir. Bu sebeple bazı okullar kendi dergilerini yayınlamaktadır. Derginin her aşamasında emeği bulunan öğrenciler dergide sunulan tüm bilgilerle birebir ilgilenip derginin içeriğindeki her bölümden haberdar olurlar. Böylece küçük bir yazar gibi çalışan çocuk araştırma becerisi kazanır. Ayrıca çocuklar ürettikleri dergi sayesinde bir ürün elde etmenin mutluluğunu tadabilirler.

Günümüzün dikkat çeken çocuk dergileri ise şöyle sıralanabilir: “TRT Çocuk Dergisi”, “Bilim Çocuk”, “TSE Öncü Çocuk”, “Diyaret Çocuk”, “OGM Sincap”, “Atlas Çocuk”, “Araştırmacı Çocuk”, “Sancaktepe Çocuk”, “Üsküdar Çocuk”, “Süper Penguen”, “Çamlıca Çocuk”, “Meraklı Büyüteç”, “Türkiye Çocuk”, National Geographic Kids” “Dünyalı”, “Daragons”, “Winx Club”, “Panini Çocuk”, “Star Wars”...

2.4. Çocuk Dergilerinin Türkçe Eğitiminde Kullanılması

Çocukların okulda karşılaştıkları ders kitapları öğrencinin okumaya ve öğrenmeye zorunlu olduğu kitaplardır. Hayatı oyuna, eğlenceye dönük olması gereken bir çocuğa zorla okuma yaptırmak öğrenci için sıkıcı bir etkinlik olabilir. Bunun için çocuğa okumayı sevdirmeye yolları aranmalıdır.

Okuma zorla değil isteyerek severek yapılması gereken bir eylemdir. Aslında ilkokul öğrencisi kendisi için eğlence ve oyun etkinliğini ararken; öğretmenler ve anne babalar da çocuğu okumaya yönlendirecek materyaller bulma çabasıdadır. Bu arayışın sonunda bazı ebeveynler, çocuklar ve öğretmenlerin yolları çocuk dergilerinde keşsedilmektedir. Çocuk dergilerinin ince olması, kuşe kâğıda basılı olması, her sayfasının renkli resim, fotoğraf, şekil, çizim vb. merak uyandırıcı görsellerle desteklenmesi çocuk dergilerini bazı çocuklar için oldukça cazip bir materyal haline getirmektedir. Ayrıca derginin ödev, ders veya zorunlu olabilecek başka amaçlarla değil; tamamen çocuğun kendi isteğiyle okunması çocuk dergilerinin çekiciliğini daha da artırmaktadır. Çocuk için dergiler ne zorla okuyup öğrenmesi

gereken ders kitabıdır ne de istemeyerek okuyup özetlemesi gereken hikâye kitabıdır. Üstelik içinde tek düze ders ya da olabildiğince yazı yerine oyunlar, fıkralar, bilmeceler, hayvanlarla ilgili anlatımlar vb. bulunmaktadır. Bu etkinliklerin her biri kısa, bilgilendirici, eğlendirici, gündemden haberdar edici vb. özelliklere sahiptir.

Çocuk dergileri çocuğunun okumayı sevmesini isteyen anne babalar, öğrencisinin okuduğunu anlamlandırmasını isteyen öğretmenler ve eğlenerek, oynayarak ve keşfederek zaman geçirmek isteyen çocuklar için okuma, ders ve eğlence materyali olarak tercih edilebilir. İçinde bilgilendirici yazılar, hikâye edici metinler ve şiirler bulunan çocuk dergileri özellikle Türkçe derslerini destekleyici bir ders aracı olarak kullanılabilir. Ayrıca Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'ndan güncel sayılar dahil olmak üzere bazı çocuk dergilerine PDF halde ücretsiz olarak ulaşılabilen ve bu dergiler derslerde akıllı tahtalar vasıtasıyla kullanılabilir. Bu sebeple çocuk dergileri sınıflarda sıkça kullanılmalı ders içi veya dersler arası ilişkilendirmeler yapılmalıdır.

2.5. Metin Türleri

Bu araştırmada metin türleri olay yazısı, bilgilendirici yazı ve şiir olmak üzere 3 kategoride incelenmiştir.

2.5.1. Şiir

Ahenk unsurları olarak bilinen ölçü ve kafiye gibi biçimsel kurallara uyularak yazılan ve dizelerden oluşan metinlerdir (Yakıcı vd., 2011, s.317). Boz ve diğerlerine (2008, s.263) göre şiir, insanda güzel duygular oluşturan sanat değeri olan manzumelerdir. Örgen ve diğerleri (2012, s.218) benzer bir şekilde şiiri insanda güzel duygular uyandıran, onu bir ruh halinden başka bir ruh haline götüren; kafiyeli veya serbest sanatlı söz olarak tanımlamıştır. Tanımlardan da anlaşılacağı gibi bazı şiirler uyaklı (kafiye) ve ölçülü (vezin) olabilirken bazıları da serbest biçimde yazılır. Fakat şiirde söz uyumu olması ve mısralardaki seslerin uyuşması şiiri düz yazıdan farklı kılar.

“Duygu, düşünce ve izlenimler bir takım hayallere, sembollere, söz sanatlarına başvurularak anlatılır” (Kavcar ve Oğuzkan, 1999, s.3). Bu sebeple şiir genel olarak okuyan kişilerin ilgisini çeker ve kişi kendinden bir parça bulur. Şiir, bilgi aktarmak için yazılmadığı gibi, bir düşünme biçimi olarak okuyucunun karşısına çıkar (Kolcu, 2007, s.311). Şiir olay anlatmaz fakat tasarladığı imajlar sayesinde hissettirir; bu

yüzden yazı türleri içinde dilin en fazla işlenen hali ve yoğunluğu ile öne çıkan türdür (Yakıcı vd. 2011, s.317).

Her şiir birbirinden farklı konuları içerebilir. Bu sebeple şiir çeşitleri şöyle açıklanabilir:

- Lirik Şiir: Ele alınan duyguları coşkulu bir şekilde dile getiren şiirlerdir.
- Pastoral Şiir: Doğa olaylarını, yayla, dağ, köy ve çoban yaşayışını; bunlara karşı duyulan sevgi ve özlemleri anlatan şiir türüdür.
- Didaktik Şiir: Belli bir konu hakkında bilgi vermek amacıyla yazılan öğretici ve duygu yönü az olan şiirlerdir.
- Epik Şiir: Konusu kahramanlık, savaş, vatan sevgisi olan şiirlerdir (Kavcar ve Oğuzkan, 1999, s.8-19).
- Dramatik Şiir: Okuyucuya veya dinleyiciye üzüntü, heyecan vb. duygular hissettiren konuları tiyatro şeklinde işleyen şiirlerdir (Örgen ve diğerleri,2012, s.219).

2.5.2. Olay Yazısı

Olay yazıları doğrudan bilgi vermez. Kişiler olay yazılarını okurken kendi yaşadıklarından bir parça ararlar. Aradıklarını kimi zaman bulurlar; bulamadıklarında ise kendini olay kahramanlarının yerine koyup onunla özdeşleşebilirler. Özdemir'e (1986, s.267) göre olay yazılarını okurken hayat tecrübesi artar, hayal gücü gelişir ve kişi kendini içinde yaşadığı ortamdan farklı bir ortamda hisseder. Olay yazıları içerisinde hikâye, masal, fabl, fıkra vb. türler sayılabilir.

2.5.2.1. Hikâye

Çocuk edebiyatında önemli bir yer tutan hikâyeler çocuğu kitapla, dergiyle ilk kez tanıştıran edebi ürünlerdendir. Çocuk okula gitmeden önce anne, baba veya bir büyüğünün okuduğu hikâyeleri dinler ve böylece kitaba karşı ilgi duymaya başlar. Hikâye, kişinin hayatında karşılaştığı veya karşılaşılabileceği zor anları kavraması ve olay kahramanı ile empati kurarak deneyim kazanması için iyi bir fırsat yaratabilir. Hatırlamayı kolaylaştıran, problemlere çözüm üretmede değişik bakış açıları geliştiren hikâyeler önemli bir düşünme, açıklama, anlama ve öğrenme araçlarıdır (Şahinli, 2008, s.16). Ayrıca hikâye, kişisel ve ruhsal gelişimle ilgili birçok alanda uluslararası geçerliliği olan bir konuma sahip olup, çocuk ve gençlerin psikolojik gelişimlerinde önemli bir pedagojik araçtır (Okumuşlar, s.237).

“Binbir Gece Masalları’yla başlayan hikâye Batılı Devletlerde Eski Yunan’dan itibaren romana doğru gelişen bir tür olarak bilinir” (Kabahasanoğlu ve Demirci, 1999, s. 244). Hikâye, gerçek veya gerçek olmayan olayların gerçeklik duygusu uyandırarak anlatılmasıdır (Hatiboğlu, 2000, s.287). Ağca’ya (1999, s.165) göre ise romana konu olan olayların; tek bir kahraman etrafında, dar çerçeve içinde kısa, sade fakat sürükleyici bir anlatım biçimiyle işlendiği, betimlemeleri az, tahlilleri yüzeysel edebi türdür. Gülsevin ve Boz’a (2006, s.244) göre de yaşamın belirli bir kısmında olmuş ya da olabilecek olay veya durumları sanat şartlarına uygun olarak yansıtan edebiyat türüdür. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak hikâye için yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların az kahramanla, kısa bir şekilde anlatılmasıdır denilebilir.

Hikâyenin unsurları olay, olayın geçtiği yer, olayın olduğu zaman ve olayı yaşayan kişilerdir. Hikâyenin akışından dolayı her olayın ortaya çıkışı, gelişimi ve bitişi vardır; bu sebeple olay ve durum farklılaştıkça yer ve zamanda da değişim olabilir (Özdemir, 1986, s.268).

Kahramanları bir ya da birkaç kişiden oluşan öykülerde kahramanların yaşamlarının tamamı yerine bir kısmı incelenir. Olaylar çok yönlü değil tek bir yönde gelişir; bu sebeple hikâyelerde çözülmesi gereken çok sorun yoktur; tek bir düğümden oluşur (Boz vd., 2008, s.257).

Hikâyeler gerçeğe benzer konuları ele alır ve yazar gözlemlediği olaylardan, kendi yaşantısından veya edindiği tecrübelerden kişilerle yeni bir olay yaratır (Göğüş, 1991, s.98). Bu olaylar etkili anlatım sağlandığında sürükleyici bir nitelik kazanır. Çocukların dikkat süreleri düşük olduğu için hikâyelerin kısa ve sürükleyici olması minik okuyucular için avantajdır. Kısa ve sürükleyici hikâyelere konu ile bağlantılı görseller eklendiğinde öyküler çocukların ilgisini çekmektedir. Ayrıca çocuğu hedef olarak kaleme alınan eserler ona görüp izlediklerini, dinlediklerini tam ve doğru olarak anlama ve anlatma gücü kazandırmalı, geliştirmeli ve düşünme yollarını açmalı (Temizyürek, 2003, s.166) ki çocuğun okuduğu metinlere olan ilgisi süreklilik kazansın.

2.5.2.2. Masal

Çocukların küçük yaşlardan itibaren karşılaştığı edebi türlerden biri de masaldır. Hikâyede olduğu gibi, masalla çocuklar genellikle okul öncesi dönemde tanışmakta; bu da çocuğun kitaba yakınlaşmasını sağlayan önemli adımlardan biri olmaktadır. Masal okurken çocuk bazen heyecanlanır, bazen sevinir, bazen

endişelenir. Bu duygularla birlikte masal çocuğun hayal dünyasını geliştirir. Bu nedenle “Türk yazınının önemli ürünleri olan masalların çocuklarla tanıştırılması sağlanmalı, usta yazarların yarattığı masallara Türkçe ders kitaplarında yer verilmelidir.” (Mert, 2012, s.1).

Masal, hayalle gerçeğin bütünleştiği, çocukların kendini masal kahramanlarıyla özdeşleştirdiği çocuk edebiyatı ürünüdür. Gülerüz’e (2002, s.260) göre ise masal insandaki çocuksuluğun sanatı olup çocuk ruhunu besleyen, süsleyen donatan, zenginleştiren, geleceğe hazırlayan, gerçeği de dolaylı olarak anlatan bir türdür. Masalarda kahraman zor bir işi gerçekleştirir ve bu esnada büyümlü bir şeyden yardım görür (Günay, 2007, s. 373). Bu nedenle masaldaki olaylar gerçeğe uymaz; kişileri hayatta görülemeyecek olağanüstü güçlere sahip gerçek dışı kişiler olup zamanı belirsizdir (Atabey vd. 2007, s.316-317).

Toplumun inançlarını, geleneklerini, düşüncelerini, hayallerini yansıtan masallar halkın içinde oluşmuş, nesilden nesile sözlü olarak aktarılmış ve bir yazar tarafından yazılı metin haline getirilmiştir (Yakıcı vd., 2011, 307).

Masal kahramanları çocuklar için sıcak bir arkadaş olabilir. Çünkü çocuk masalda kendiyile alakalı yönler bulur ve olay kahramanları gibi olmaya çalışır. Çocuk bu türü okumaya başladığında masaldaki hayal dünyasının içine adım atmış olur. Hayal ürünleri çocuk için olağanüstü olmaktan çok onu masal dünyasının içine alan bir nitelik haline getirebilir.

Masal, çocuğun anadilinde karşılaştığı ilk türlerden biridir. Bu nedenle masallar anadil gelişimini destekleyen metin türlerinin başında gelir. Masalların anlatıma dayalı olması ve geçmişten günümüze kadar ağızdan ağıza özel anlatıcılar vasıtasıyla gelmesinden dolayı masallar yazıya aktarılan kadar değişime uğramıştır (Yalçın ve Aytaş, 2008, s.61).

Masalların başında bulunan “Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...” gibi tekerlemeler okuyucunun ve dinleyicinin ilgisini çekmek, dikkatini masal üzerine toparlamak ve aynı zamanda masaldaki olağanüstülüklerle hazırlamak içindir (Babacan, 2014, s. 276). Aslında masalla hiç ilgisi olmayan tekerlemeler okuyucuyu odaklamayı sağlar. Birbiriyle alakası olmayan sözlerin bir düzen içinde sunulması masal başında bulunan tekerlemeyi kulağa hoş gelen sözler topluluğu haline getirmektedir.

2.5.2.3. Fıkra

Kahramanları insanlar ve hayvanlar olan kısa, güldürücü fakat aynı zamanda düşündürücü nitelikteki nükteli yazılardır. Göğüş'e (1991, s.98) göre tarihi kişiler ve olaylarla ilgili esprili ve çok kısa anlatılara fıkra denir. Gülsevin ve Boz (2006, s.206) ise fikrayı gazete ve dergilerde genellikle günlük olaylardan söz eden, onları farklı açılardan değerlendiren kısa yazılar olarak tanımlamıştır. Fıkralar bir fikri benimsetme amacı ile değil, bir durumu yorumlayıp problemi belirginleştirerek problemle ilgili kişileri uyarmak için yazılır (Yakıcı vd., 2011, s.242).

Fıkra deyince ilk akla gelen isim de Nasreddin Hoca'dır. Nasreddin Hoca fıkralarının konularının günlük hayattan olması, herkesin kolayca anlayabileceği dille aktarılması ve her kişinin insan hayatına dair dersler çıkarabilmesi Hoca'nın fıkralarını değerli kılmıştır. Bu değeri en çok Hoca'nın her fıkrasında bulunan nükte oluşturmuştur. Nasreddin Hoca fıkralarındaki eğlendirirken ders verme ve herkesi kolayca etkisi altına alma durumu Hoca'nın sağlam düşünce gücü, engin tecrübesi, keskin zekâsı ve hazır cevaplı olmasıyla ilgilidir (Türkmen, 2008, s.153).

Kantemir'e (1997, s.234) göre başarılı bir fıkrada bulunması gereken noktaları belirlemede sorulacak sorular şunlardır:

1. Fıkra her kişi için anlaşılır bir biçimde (yalın bir dille) yazılmış mıdır?
2. Konusu okuyucuyu ilgilendiriyor mu?
3. Fıkra yazarı tarafsız kalabilmiş midir?

Kısacası fıkralarda anlatılmak istenen mesaj okuyucuya gösterilebilmeli aynı zamanda kısa ve öz olmalı, anlatılanlar okuyucuyu etkilemeli ve akıcı, sade bir dille kaleme alınmalıdır.

2.5.2.4. Fabl

Bitki, hayvan veya cansız varlıkların insana özgü nitelikler taşıyarak ve olağanüstü olayları canlandırarak insanlara ders verme amacı güden hikâyelerdir (Babacan, 2014, s.279). Aktaş ve Gündüz'e (2005, s.206) göre de genellikle olağanüstü nitelikleri olan ve bu yönüyle alegorik bir kimliğe bürünen fabllarda insanların ahmaklık ve zayıflıklarını ön plana çıkarmak ve bu durumdan da öykünün sonunda ders çıkarmalarını sağlamak hedeflenmektedir. Fablda hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıkların başından geçen olaylar okunurken çıkarılan ders okuyucunun daha önce edindiği tecrübeleriyle keşfedilmektedir. İçindeki hayal ögesi ahlak dersi amacı taşıyan fabllar insanların hatalarını düzeltmeye ve töresel bir kavram oluşturmaya

yarar (Atabey vd., 2007, s.320). Masallara göre daha kesin ve belirgin olan fabllar canlandırma, kişileştirme ve konuşurma sanatlarından faydalanır (Kolcu, 2007, 302).

2.5.3. Bilgilendirici Yazı

Alıcının bilmediği varsayılan bir konuda bilgilendirme yapmak, onun bu bilgilere göre yönlenmesini istemek için düzenlenen öğretici metinlerdir (Günay, 2007, s.363). Bu yazılar hitap ettiği okuyucu kitlesinin anlayabileceği tarzda, açıklayıcı şekilde yazılmalıdır.

2.5.3.1. Gezi Yazısı

Kişinin gezip gördüğü sosyal, kültürel ve doğal çevreyi kendi yorumuyla edebi üslupla anlatmasıdır. Yazar önem taşıyan her inceliği ayrıntıları ile anlatır. Yazarlardan bir kısmı bu anlatılarda objektif olup her şeyi olduğu gibi anlatırken; bir kısmı da gördüklerine kendi yorumlarını ekleyerek seyirciye ulaşır (Ağca, 1999, s.166).

Gezi yazıları başta coğrafya, tarih, sosyoloji gibi birçok ilim dalına kaynaklık eder (Demir vd., 2001, s. 273). Okuyucu gezi yazısı sayesinde binlerce yıl önceki hayatı, doğayı görür; geçmişe ve geleceğe doğru zihninde yolculuk yapar; anlatılan yerleri para harcamadan gezmiş gibi olur (Kabahasanoğlu ve Demirci, 1999, s.236). Gezilip görülen yerlerin tarihi, coğrafi, kültürel ekonomik vb. özelliklerini anlatan gezi yazılarının başarılı olabilmesi dikkatli ve ayrıntılı gözlemlere dayanmasına bağlıdır (Hatiboğlu, 2000, s.278).

2.5.3.2. Anı

Yazarın başından geçen olayları edebi bir üslupla anlattığı yazılardır. Anılar edebi dille ele alınmazsa unutulup yok olacaktır. İşte bu sebeple anılar aslında her insanın yaşamında önem taşımaktadır. Çünkü yazarın anlattığı anılarda kişiler bazen kendini bulur bazen de o anıyı yaşıyormuş gibi hisseder. Yazar anılarında gerçek olayları anlattığından bu edebi türde olağanüstü olaylarla karşılaşmak imkânsızdır. Anılarda gerçeğe bağlı kalmak için mektuplardan, belgelerden, tanıklardan ve farklı günlüklerden yararlanabilir (Bübül, 2000, s.91).

Kantemir'e (1997, s. 237) göre insan ruhunu canlandıran, duygu ve düşüncelere renk ve ışık veren anılar yaşlıları geçmişe döndürürken; gençleri umutla geleceğe yöneltir. Anılar toplumun sosyal ve kültürel özelliğini yansıttığı için yazıldığı

döneme ait sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik açıdan bilgiler içermektedir (Demir vd., 2001, s.274).

2.6. Görseller

Türkçe programında ilk kez ayrı bir öğrenme alanı olarak 2005 yılında yer alan görsel okuma ve görsel sunu şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları okuma anlama ve yorumlamayı kapsamaktadır (Öz, 2006, s. 299). Amacı öğrencilere fikirlerini etkili bir şekilde aktarma becerisi kazandırmak olan Türkçe dersinde görsellerin dili de öğretilmektedir (Güzel vd., 2013, s.352)

Görsel okuryazarlık, imgeleri anlamak ve onlara dayalı mesajlar üretmektir (Kırkılıç ve Akyol, 2013, s.164). Güzel ve diğerine (2013, s.363) göre görsel okuryazarlık, görselleri kullanarak duygu ve düşünceleri aktarabilme ve görsellerden anlam kurma becerisidir. Görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanıyla ilgili beceriler çocuğun bilgi, düşünce ve izlenimleri, resim, şekil ve sembol kullanarak görselleştirme ve bilgi düşünce ve izlenimlerini resim, şekil ve sembol kullanarak ifade etme gibi becerileri geliştirmeyi hedef alır (Deliveli vd., 2008, s.234). Görsel okumada simgelerin yerine renk ve çizgiyle oluşturulmuş biçimler, düzenlemeler çocuğun öğrenme gereksinimlerini yanıtlaması için doğal bir öğrenme ortamı yaratır (Sever, 2013, s.13). Ayrıca resimlemelerdeki karakterlerin gerçek hayata ait izler taşıması çocuğun kitaba olan alakasını çoğaltır (Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak, 2009, s.512).

Günümüzde görseller gündelik yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Çocuk yaşamında karşılaştığı kitap ve dergilerdeki görselleri okudukları ile bağdaştırabilir. Görseller sayesinde okunan metinler daha kolay anlaşılacaktır (Güzel vd., 2013, s.353). Bu sebeple küçük yaşlardan itibaren çocuklar görsellerle karşılaşmalı ve onların görseller üzerinde düşünmesini sağlayacak bir ortam oluşturulmalıdır. Bu ortamlar okul öncesinde ebeveynler; okul döneminde ise evde ebeveynler, okulda da eğitimciler tarafından rahatlıkla oluşturulabilmelidir. Çünkü çocuk karşısına çıkan görselleri çevresinde var olan nesnelere ve daha önceden edindiği tecrübelerle göre yorumlayabilir.

Çocuk yaşamı boyunca görsellerle yalnızca kitap ve dergilerde karşılaşmamaktadır. Sokaklardaki billboardlar, afişler, reklam tabelaları hatta artan teknoloji ile birlikte gelişen televizyon, bilgisayar, telefon, tablet vb. çocuğun dünyasındaki görsellerin yoğunluğunu artırmaktadır. Çocuğun rastladığı metinler ve metinlere dayalı olarak sunulan görseller kadar karşılaşılan metnin içeriği, görsellerin

kalitesi, niteliği hatta çocuğun bunları eleştirerek ve sorgulayarak yorumlama becerisi de önemlidir.

Çocuk dergilerinde en çok kullanılan görsellerden biri akılda kalan ve açıklayıcı fotoğraflardır (Kocaş, 2015, s.25). Fotoğraflar çocuklar için metinlerin gerçekçi bir şekilde somutlaşmasına faydalı olmaktadır. Çocuk dergilerinde sıkça rastlanan bir diğer görsel de resimlerdir. Resimler hayal gücü doğrultusunda çocuğun dünyasında daha da renklenebilmektedir. Karikatürler de konuşmaları görseller yoluyla çocukların zihninde şekillendirebilir. Çocuk dergilerinde genellikle deney bölümlerinin aşamalarında veya origami sayfalarında rastlanan şekiller çocukların dikkatini çekebilecek görsellerdendir. Ayrıca çocuklar dergilerin “Sizden Gelenler” bölümünde kendi çizimleri veya akranlarının çizimleriyle karşılaşabilmektedir. Kısacası çocuk dergilerinde görseller önemli bir yer almaktadır. Çünkü görseller, öğrencilerin karmaşık bilgileri ve soyut kavramları daha iyi kavramasını sağlamaktadır (Uzuner vd., 2010, s.723).

Resimlerin etkileyici ve telkin edici olması, dolaysız oluşu ve hafızaya uzun süreli yerleşmesi öğrencileri daha kolay tüketime sürüklemektedir (Yıldız, 2003, s.102.). Fakat bu tüketim eleştirel ve sorgulayıcı olmalıdır. Çünkü çocuğun dergide gördüğü görseller okuduğu metinle örtüştürmeli, çocuk metin ile görsel arasında bağ kurmalı ve diğer taraftan da okuyacağı bölümler veya metinden çıkarması gereken sonuçlar için ipuçları almalıdır. Kısacası çocuğun karşılaşacağı görseller çocuğa doğrudan bilgi vermemeli, bir taraftan onu düşünmeye yönlendirmelidir. Deliveli ve diğerlerine (2008, s.232) göre görsel okuma ve sunu etkinlikleri sayesinde öğrencilerde eleştirel düşünme, iletişim kurma, araştırma ve sorgulama, problem çözme, akıl yürütme, karar verme, karşılaşılan olaylarla ilişkilendirme, özyönetim katılım, paylaşım, işbirliği, takım çalışması ve Türkçe’yi etkili ve güzel kullanma gibi beceriler geliştiği gibi; bu beceriler öğrencilerin gelecekte düşünen, sorgulayan, üreten, çözümcü, işbirliği yapabilen çeşitli kaynak ve araçları kullanabilen, eleştirel düşünebilen, dünyadaki olay ve olguları anlamlandırabilen bireyler olmalarına katkı sağlamaktadır. Bunun sonucunda görseller sayesinde eğitimciler ve ebeveynler bir şeyi doğrudan kabullenmeden araştırarak, düşünerek karar vermeyi alışkanlık haline getirmiş bireyleri geleceğe hazırlamış olacaklardır.

2.7. İlgili Araştırmalar

Yurt içinde ve yurt dışında çocuk dergileri üzerine yapılan çalışmalar aşağıda örneklendirilmiştir.

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Gurbetoğlu (2007)'nin makalesinde II. Meşrutiyet yıllarında yayınlanan çocuk dergilerinde bulunan hikâye, masal, fıkra, şiir, makale türü içeriklerde ahlaki değerlerin amaç, içerik ve yöntemleri araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda çocuk dergilerinde işlenen ahlaki konuların “kardeşlik” ve “vatanseverlik” temelinde, bireysel ve toplumsal olmak üzere iki açılı olduğu belirlenmiştir. Çocukların ahlak eğitimine katkı sağlaması için çocuk dergilerde ailelerin eğitimine yönelik bilgiler de bulunduğu anlaşılmıştır. Ayrıca araştırmanın bir başka sonucuna göre dergilerdeki ahlaki içeriğin genellikle geleneksel, dini ve sosyal ahlağı ilgilendiren hikâye, masal türü öğütlerle verilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Duman ve Doğdu'nu (2010) çalışmasında 1930-1950 dönemindeki çocuk dergilerinin, “Türk Çocuğu-Cumhuriyet Çocuğu” tanımlamaları ya da ön adları ile Türkiye’de bireylerin topluma yurttaş olarak katılımı sürecindeki katkıları araştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Cumhuriyetin ilk yıllarında çocuk dergilerinde “Türk Çocuğu“, bağımsızlığını yeni kazanmış bir toplumun geleceğe bakışını temsil etmektedir. Ayrıca çalışmada Medeni Bilgiler’de “Vatandaşın devlete karşı başlıca vazifeleri” bölümünde işlenen konuların çocuk dergilerinin içeriğindeki şiir, düz yazı ve öykülerde yayınlandığı, kapaklarında bu konuların işlendiği ve böylece çocuk dergilerinin sorumluluk temelli yurttaşlık eğitiminde eğitsel medya biçiminde var olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıymaz (2010)'ın çalışmasında “İleri Yavrutürk” dergisinde bulunan, Osmanlının yıkılışı; Cumhuriyet’in kuruluş yıllarını kapsayan olayların konu edildiği hikâyeler çocuk edebiyatı açısından incelenmiştir. Dergilerde yer alan I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı konulu on hikâye çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın sonucunda dergide yer alan on hikâyenin, kahramanlarının vatan için her türlü fedakârlığı yapan karakterler olması sebebiyle işlevsel olduğu belirtilmiştir. Çalışmaya göre milli bir hassasiyetle işlenen konuların bulunduğu bu hikâyeler çocuk edebiyatı açısından önem taşımaktadır.

Küçük (2010) Çocuklara Mahsus Gazete’deki edebiyat verimlerinin ortaya konulması amacıyla dergide yer alan metin türlerini incelemiştir. Çalışmada eski harfli

çocuk dergileri içinde en uzun süreli yayın olan Çocuklara Mahsus Gazete incelendiği için, araştırma edebiyat tarihi açısından önemlidir. Çocuklara Mahsus Gazete’de farklı metin türlerine ait eserler yer almıştır. Bu eserlerde konunun ön plana çıktığı ancak, sanatsallığın geri planda kaldığı; sekizinci ciltten itibaren bu eksikliğin giderildiği belirtilmiştir.

Kaptan ve Sürmeli (2011) tarafından yapılan çalışmada çocuk dergilerinde tipografik tasarımların ne boyutta olduğunun ortaya koyulması; karşılaşılan tipografik sorunların belirlenmesi ve sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evreni Türkiye’de yayımlanan ve yayınlanmaya devam eden çocuk dergilerinden örnekleme ise, Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe dergilerinden oluşmaktadır. Çalışmanın sonucunda eğitim amaçlı çocuk dergilerinin tasarımı, bu konuda eğitilmiş, deneyimli ve hedef kitlenin özelliklerini yakından tanıyan uzman grafik tasarımcılar tarafından yapılması gerektiği ve ayrıca dergilerin birbirleriyle eşgüdüm halinde çalışan uzman bir ekip tarafından hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Demiryürek (2012) araştırmasında nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş olup doküman inceleme metodu kullanmıştır. Araştırmanın evrenini TRT Çocuk Dergisi’nin bütün sayıları örneklemini ise derginin bir yıl boyunca çıkarılan on iki sayısı oluşturmuştur. Çalışmada TRT Çocuk Dergisi, çocuk dergilerinde olması gereken yapısal özellikler bakımından incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, TRT Çocuk Dergisi’nin olumlu yapısal özellikler taşıdığı belirlenmiştir.

Yıldız’ın (2012) çalışmasında 1985 - 2004 yılları arasında yayınlanan Diyanet Çocuk Dergileri incelenmiştir. Çalışmada Diyanet Çocuk Dergisi’nin din öğretimi açısından değerlendirilmesi, dergi içeriğindeki metinlerin inanç ve ibadet öğretimi açısından incelenmesi ve din öğretiminde kaçınılması gereken olumsuzlukların dergi için ne ölçüde geçerli olduğunun araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda derginin genel olarak inanç ve ibadet öğretimi açısından başarılı olduğu ancak görsel olarak zenginleştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Ulutaş ve Çaytaş (2013)’in çalışmasının amacı 1976-1977 yılları arasında yayımlanan İleri Yavrutürk Dergisi’nin teknoloji açısından önemini ortaya koymaktır. Tarama modelinde betimsel bir yaklaşımla yürütülen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini İleri Yavrutürk Dergisi’nin yirmi dokuz sayısındaki teknoloji konulu metinler oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda dergide yaşam kolaylaştırıcı araç gereçlerin yer aldığı, o zamanın şartlarına göre

teknolojik gelişmelerin yoğunlaştığı ve geliştirilen modern araçların insanlığın hayatını iyileştirdiği ortaya çıkmıştır. Bunun yanında çalışmada dergilerde bulunan teknoloji konulu resimler çocuklar açısından olumlu görülmüştür.

Balcı'nın (2014) araştırmasında 18 sayı olarak çıkarılan *Çocuklara Kıraat* dergisinin tüm sayılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda dergideki yazılar içeriklerine göre gruplandırılarak tasnif edilmiştir. Çalışmanın sonucunda ahlâki öğütler, tabiat, eğitim, mekân tanıtımları, eşya, dil, tercümeleler, hikâye, şiir, bilmece, atasözü ve okur mektupları başlıkları altında sınıflandırılan yazıların büyük oranda hitap ettiği yaş grubunda olumlu davranışlar oluşturduğu ve derginin öğretici nitelikte olduğu görülmüştür.

Ercan ve Akpınar'ın (2014) çalışmasında Eski Harfli bir çocuk dergisi olan *Sadakat / Eftal*'in tanıtılması amaçlanmıştır. Çalışmada derginin, 1875 yılında İstanbul'da Tahsin tarafından çocuklar için haftada bir çıkarıldığından, derginin kaç sayı olarak yayımlandığından, dört sayfadan oluştuğundan ve önce 10 paraya daha sonraları da 20 paraya satıldığından bahsedilmiştir. Ayrıca çalışmada derginin sade bir dille matematikten tarihe, fizikten dinî bilgilere, coğrafyadan hayvan tanıtımlarına kadar pek çok konuya yer verdiği, metinlerle çocuklara millî ve evrensel değerlerin aktarılmaya çalışıldığı, hazırlanan sorularla okul eğitimlerine destek olunduğu belirtilmiştir. Son olarak da çalışmada *Sadâkat/Etfâl*'in, ilk resimli çocuk gazetesi olması sebebiyle daha sonra yayınlanan çocuk gazete ve dergilerine de örnek olduğu vurgulanmıştır.

Ungan ve Yiğit (2014) tarafından yapılan çalışmada süreli çocuk yayınlarının 145 yıllık geçmişi, cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet dönemi olmak üzere 2 başlık altında incelenmiştir. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda 1950'li yıllara kadar çıkarılan çocuk yayınlarının çocuklarda vatan ve millet sevgisini artırmaya, çocuklara Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsetmeye yönelik olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca 1950'li yıllardan itibaren çizgi romanların artarak yaygınlaştığı belirtilmiştir. Günümüzde nitelikli dergilerin olduğu ancak reklamların ve tüketim çılgınlığının etkisiyle niteliksiz birçok derginin olduğu da açıklanmıştır.

Yiğitbaşı (2014)'nın çalışmasında, TRT Çocuk Dergisi'nin yayınlanan içerikleri, bölümleri ve konuları incelenmiştir. Çalışmada bir yıl boyunca dergiler incelendiğinde, dergide çocuklara olumlu davranışlar kazandırma, kendi kültürel

değerlerinin farkındalığını yaratma ve bunları çocukların eğlenceli zaman geçirmelerini sağlayarak gerçekleştirme amacı güdüldüğü belirtilmiştir.

Davulcu'nun (2015) tarihsel nitelikteki çalışmasında 1914-1915 yıllarında yayınlanan *Çocuk Dünyası* ve *Çocuk Duygusu* dergileri tanıtılmış ve bu dergilerde yer alan ticarete millileşme ve Müslüman Boykotajı konulu yazılar incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, Müslüman Boykotajı konusunda iki dergi arasında farklılık olduğu ancak her iki dergide de siyasî ve iktisadî alanda vatanın zor şartlardan kurtarılması için çocuklara vatan sevgisinin, çalışmanın, ticaret yapmanın önemini belirten içerik yansıtılmıştır.

Duman ve Doğdu (2015) araştırmasında 1930 – 1940 yılları arasında yayınlanan çocuk dergilerindeki metinleri incelemiştir. Araştırmada tasarruf konusunda çocuklara ve ailelerine yönelik nasıl bir bilgilendirme ve yönlendirmelerde bulunduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada bu tarih aralığının seçilmesinin sebebi ise 1930'lu yıllarda Türkiye'nin yaşadığı ekonomik sorunlar olarak belirtilmiştir. 1930'lu yıllarda yayınlanan çocuk dergilerinde yer verilen Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik problemler ve bu ekonomik problemlere yönelik olan çözüm önerileri araştırmacılar tarafından analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda küçük yaşlarda öğrenilenlerin kalıcı olduğu ve alışkanlık haline getirildiği düşüncesi ile çocuklarda tasarruf bilincini geliştirme amaçlandığı ve buna bağlı olarak çocuk dergilerinde bu konudaki yayınlara yer verildiği açıklanmıştır.

Özdemir (2015) çalışmasında Balkan yenilgisinden 19 gün sonra çıkmaya başlayan *Çocuk Duygusu* dergisinde yer alan oyunların çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini incelemiştir. Bu araştırmada *Çocuk Duygusu* dergisinin incelenen elli dört sayısında yer alan 18 çocuk oyunu tek tek değerlendirilmiş ve çocuk oyunlarının eğitim değerleri açısından etkileri ortaya konmuştur. Çalışmanın sonucunda *Çocuk Duygusu* dergisinde yayınlanan dergilerden bazılarının kısmen de olsa savaşın etkilerini yansıttığı ve çocukları askerliğe hazırlayan oyunlar olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca oyunlarda kin, intikam, harp, donanma, düşman ve düşmanı ezmek, sosyalizm ve müzayede gibi kavramlar kullanılmıştır. Fakat oyun üretme, dili kullanma yeteneğini geliştirme, merhametli olma, vatan ve millet sevgisini canlı tutma, Osmanlılığa, Türklüğe mensubiyet, bayrağa ve sancağa sahip çıkma gibi özellikleri çocuklara kazandırmayı amaçlayan değerlere de dergide rastlanmıştır.

Tuğluoğlu (2015)'nin çalışmasında Talebe Defteri Dergisi'nin yayınlandığı dönemde yaşanan sıkıntıların dergiye nasıl yansıdığı belirlenmesi için dergide ele

alınan konuların incelenmesi amaçlanmıştır. Meşrutiyetin 1908’de ilanıyla ülke yönetiminde oldukça etki oluşturan İttihat ve Terakki Fırkası Osmanlı gençleri üzerinde etki alanı oluşturmak için çeşitli politikalar uygulamak istemekteydi. Gençleri daha rahat yönlendirebilmek için çeşitli dergiler çıkarmaya başlamışlardı. Eski harflerle yayınlanan ve en uzun süre yayın hayatını sürdüren dergilerden biri olan Talebe Defteri Dergisi de bu amaçla 1913’te yayınlanmaya başlamıştı. Derginin içeriğinde yaşanan kötü günlerin bir ders olarak görülmesi gerektiği; ülkenin farklı bir olumsuzluğun üstesinden gelemeyeceği düşüncesiyle gençlerin güçlü ve dik duruşlu olmalarının gerekliliği vurgulanmıştır.

Alabaş ve Kamer (2016) tarafından yapılan araştırmada Ankara Milli Kütüphane’de bulunan Aralık 1945 – Mayıs 1946 arasında yayımlanan Afacan Çocuk Gözü adlı çocuk dergisinin bütün sayıları incelenmiştir. Çalışmadaki amaç 1945-1946 yılları arasında yayımlanan Afacan Çocuk Gözü adlı derginin tanıtımı ve çocuk eğitimi açısından değerlendirilmesidir. Araştırmanın sonucuna göre Afacan Çocuk Gözü Dergisi’nde çocuk eğitiminin boyutları olarak vatandaşlık eğitimi, çocuk sağlığı ve nüfus politikaları ile öğretime ilişkin konular ön plana çıkmaktadır. Vatandaşlık eğitimi boyutunda vatan için çalışma, kahramanlık duygusu, vatan ve Cumhuriyet sevgisi temalarına yer verilmiştir.

Taşdelen (2016)’in araştırmasının temel amacı, Winx ve Cartoon Network dergilerinde belirtilen kadın ve erkek cinsiyet rollerinin incelenmesi ve bu rollerin neler olduğunun açıklanmasıdır. İçerik analizi yöntemi kullanılan çalışmanın sonucunda incelenen dergilerde çocuklara tüketme duygusunun aşılandığı ve geleneksel kadın ve erkek rollerin yeniden üretilmesi ve sürdürülmesinde çocuk dergilerinin yardımcı araç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada analiz edilen dergilerin eğitimden uzak kaldığı, görsellerin öne çıktığı yazılı metin yerine kısa çizgi romanların, resimlerin, posterlerin olduğu vurgulanmıştır.

Turan, Kurt ve Arslan (2016)’ın çalışmasının amacı okul öncesi çocuklarına yönelik olan Mini Kumbara Dergisi’ni biçimsel ve içeriksel olarak incelemektir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada İş Bankası Kültür Yayınları’nın okul öncesi çocukları için çıkardığı “Mini Kumbara Dergisi”nin ilk dört yılında yayınlanan 16 sayısı incelenmiştir. Çalışmanın verileri, “Popüler Bilim Çerçevesindeki Çocuk Yayınlarını Değerlendirme Formu” ile toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda derginin biçimsel ve içeriksel özellikler açısından büyük ölçüde yeterli olduğu belirtilmiştir.

Kıymaz ve Nurlu (2016) tarafından hazırlanan çalışmanın amacı Türkiye Çocuk Dergisi'nin 2011-2012 yıllarında çıkan 24 sayısındaki tarihsel konulu metinlerini incelemek ve dergi aracılığıyla oluşturulmak istenen çocuk modelini, çocuk edebiyatı-fikir örgüsü bağlamında değerlendirmektir. Betimsel bir yaklaşım benimsenen çalışmada belge inceleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, Türkiye Çocuk Dergisi'nde Osmanlı tarihi ile ilgili bilgi verici metinlere rastlanmıştır. Bu metinlerde Osmanlı Dönemi yüceltilmiş ve olumlu Osmanlı Devleti yansıtılmıştır. Çalışmada, veriler Türkiye Çocuk Dergisi'nin yayın çizgisi ve yetiştirmek istediği çocuk modeli ele alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Yılmaz (2016)'ın çalışmasında Kosova'da yayımlanan Türkçem Çocuk Dergisi'ndeki kurgusal metinlerde sunulan iletilerin nasıl bir kimlik oluşturduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada derginin 2015-2016 yılları arasında çıkan 24 sayısı incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek doküman analizi deseni kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Türkçem Dergisi'nde "akıl, değer, din, duygu, çevre, Kosova ve Balkan tarihi" gibi temalarla bağlantılı iletiler tespit edilmiştir. Bu iletilerin Kosova'daki yaşanmışlıklarla bağlantılı olduğu belirlenmiştir. İletilerle "akıllı, değerlerine bağlı ve millî hassasiyetleri olan" bir nesil yetiştirme konusunda bir kimlik oluşturulduğu açıklanmıştır.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Lindquist (1979)'in ilkokul çağındaki çocukların televizyonda ve radyodaki reklamlara, bazı çocuk dergilerine ve çizgi romanlara yönelik tutumlarına ilişkin araştırması ANOVA yöntemleri ve t-testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, kaliteli çocuk dergilerindeki reklamların olumlu olduğu; televizyon reklamlarının ise test edilen tüm sınıf düzeylerine göre olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Kelly ve Chapman (2007)'in çalışmasının amacı, Avustralya'daki popüler çocuk dergilerinde gıda referanslarının ve pazarlamanın, içeriğini ve kapsamını değerlendirmektir. Araştırmada on altı popüler Avustralya çocuk dergisi seçilmiştir. Çalışma 2006 yılında yayınlanan 23 gıda kategorisi, 7 gıda referans türü ve markalı veya markasız gıda referansları temel alınarak değerlendirilmiştir. Çocuk dergilerinde çoğunlukla sağlıksız gıda ürünlerinin reklamları tespit edilmiştir. Dondurma, buzlu şekerlemeler, fast food restoran yemekleri, yüksek şekerli içecekler, aperitif gıdalar vb. ürünlerin tüm dergilerde, sağlıksız gıda referanslarının en yüksek oranına sahip

olduğu anlaşılmıştır. Çocuk dergilerindeki gıda referansları incelendiğinde sağlıksız gıda reklamları fazladır. Araştırmaya göre çocukların dergi okur oranının yüksek olması ve Avustralya'daki dergiler için reklam ve ürün yerleştirme düzenlemelerinin olmaması, bu medyayı gıda pazarlamacıları için cazip bir hedef haline getirmiştir. Araştırmada gıda pazarlamasının daha da genişlemesini önlemek için dergilerde gıda pazarlama düzenlemelerinin zamanında oluşturulması önerilmektedir.

Jones, Wiese ve Fabrianesi (2008)'nin çalışmasında Avustralya ve yurtdışı kamu politikası gündeminde önem verilen çocukluk çağındaki obezite konusunda gıda reklamcılığı üzerinde durulmuştur. Bu alışma, her biri en çok satan bir derginin web sitesi olan ve sekiz ila 12 yaşlarındaki çocukları hedef alan beş popüler ocuk web sitesinde gıda reklamlarının kapsamını incelemiştir. Aralık 2005 ve Kasım-Aralık 2007 olmak üzere web siteleri iki dönem içinde izlenmiştir. Bu web siteleri aracılığıyla çocukları hedef alan gıda ürünleri promosyonlarının sıradan olduğu görülmüştür. Bu promosyonların çoğunun oyun, yarışmalar veya ödüller ile ilişkilendirildiği belirtilmiştir.

Chick ve Hunter (2009)'ın çalışmasındaki amaç, dört popüler ocuk dergisi içindeki insan görüntülerini ve reklamları analiz etmektir. Görüntüler, yaş, cinsiyet, canlandırılan hareket ve reklam durumu açısından değerlendirilmiştir. Reklamlar ayrıca ürün türü açısından analiz edilmiştir. Çalışmaya göre cinsiyet ve yaş farklılıklarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra diğer etkinliklere kıyasla sporla uğraşan insan görüntülerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya göre reklamlarda, bilgisayar oyunları, şekerleme, TV, filmler ve videolar dahil olmak üzere, en çok teşvik edilen reklamların daha fazla erkek imajını ve ürününü içerdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Jones ve Reid (2009)'ın araştırmasının temel amaı Avustralya ocuk dergilerinde markalı gıda ürünlerinin tanıtımının niteliğini ve kapsamını belirlemektir. Araştırmada 2005 yılında yayınlanan en çok satan Avustralya ocuk dergilerindeki olası gıda promosyonlarının içerik analizi yapılmıştır. Düzenli gıda reklamlarına ek olarak, prim, yazı işleri, bulmaca veya oyunlar, yarışmalar ve markalı gıda dışı promosyonlar için reklam sayısı gıda şirketleri tarafından kaydedilmiştir. Kategori frekansları, Eylül 2005'te sunulan promosyonların ayrıntılı bir açıklamasına göre raporlanmıştır. Bulgulara göre tanımlanan 444 maddeden sadece 58 tanesi düzenli gıda reklamı olarak sınıflandırılabilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonucuna göre reklam olarak

kabul edilemeyecek ticari gıda mesajlarından çocukları korumak için yasal kısıtlamaların etkinliği ve reklamın özdenetlemesiyle ilgili sorular ortaya çıkmıştır.

Jones, Mannino ve Green (2010)'in çalışmasında çocukların popüler çocuk dergilerinde pazarlama iletişimi konusundaki yanıtları incelenmiştir. Çünkü televizyon, internet ve basılı medya sağlıksız gıda reklamları ile doludur ve pazarlamacılar, çocuklar ile uzun vadeli ilişkiler kurmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada dergilerde pazarlama iletişimi konusunda çocuk cevapları irdelenmiştir. Çalışmada 6-13 yaş arası 10 çocukla röportaj yapılmıştır. Çocukların çeşitli son gıda reklamları hakkında yorum yapmaları istenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, çocuklar pazarlama stratejilerinin belirli unsurları nedeniyle reklamlara ilgi duyduklarını bildirmiştir. Bazı çocuklar medyanın ikna edici niyetini tanımışken, bazıları sayfaları reklam olarak tanımlamamıştır. Çalışmanın sonucuna göre çocukların verdikleri cevaplardan pazarlama iletişimlerinin, çocukların markalı gıda ürünlerine yönelik tutumları, yiyeceklerin beslenme değeri ve sosyal anlamları hakkındaki görüşlerini etkilediği belirlenmiştir.

Jones, Gregory ve Kervin (2012)'in çalışmadaki amacı, çocuk dergilerinde ticari gıda mesajlarıyla ilişkili olarak kanıt tabanındaki önemli boşlukları gidermek ve 12 aylık süre zarfında gıda reklamcılığı ve promosyonlarının doğasını ve boyutunu sistematik olarak araştırmaktır. Bu araştırma için 2009 takvim yılında yayınlanan Avustralya çocuk dergilerinin tüm konuları gıdalara veya içeceklere referans olarak incelenmiştir. Araştırmaya göre tespit edilen 1678 gıda referansının yaklaşık %16'sı markalı gıda ürünleri olarak tasvir edilmiştir. Bununla birlikte, 269 markalı gıda ürününden sadece 83'ü reklam olarak açıkça tanımlanmıştır. %86'sı ise genel olarak daha az sağlıklı gıdalar olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda son zamanlarda gıdalar için televizyonda yapılan tanıtımlarda uygulanan indirimler ve sanayi girişimleri dergi reklâmına geçmemiştir. Bu çalışma, sağlıksız yiyeceklerin çocuklara pazarlanmasının yaygın ve genelde gizli olduğunu kanıtlara eklemiştir ve halk sağlığının reklam düzenlemelerinin güçlendirilmesine yönelik çağrılarını desteklemiştir.

Carvalho (2013) çalışmasında çocuklara ve gençlere yönelik Portekizli bir dergi olan Visão Júnior'un terfi ettirdiği reklam görüntüleri tarafından yapılandırılan gösterimler, etkileşimler ve kompozisyon türlerini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonunda ise Visão Júnior'un yetişkinlere yönelik bir medya grubu olduğu, dergide televizyon kanallarının ve haber yayınlarının tanıtımının yapıldığı, derginin

okumayı teşvik ettiği, kültür ürünleri ve etkinliklerini tüketmeye yönelik olduğu; gıda ve spor tüketimi arasındaki ilişkiyi ele aldığı; ayrıca çocuğun evrene, cep telefonlarının kullanımı ve tüketimi gibi yeni değerleri getirdiği, çocuğa bankalar ve parayla olası ilişkileri hakkında bilgi verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Chapman, Fairchild ve Morgan (2014)'ın çalışmasının amacı dergi okurken çocukların maruz kaldığı yağlı, tuzlu, şekerli yiyecek ve içecek miktarlarını değerlendirmektir. 44 İngiliz çocuk dergisi 2012'de dört ayrı zaman noktasında seçilip satın alınmıştır. Bu dergiler içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda çocuk dergilerindeki gıda referanslarının, sağlıksız gıdalara, özellikle ağız sağlığına zararlı yiyeceklere karşı önyargılı olduğuna ulaşılmıştır.

Zur (2014)'un çalışması orijinallik ve taklit konularının ötesine geçerek, kurgunun rolüyle meşgul çocuk edebiyatı üzerine Kuzey Kore söylemleri içindeki bilimkurgu öyküsünü hem gerçeğin yansıması hem de yakın gelecekteki ütopyik geleceğin bir izdüşümü olarak tespit etmektedir. 1956-1965 yılları arasında Kuzey Kore çocuk dergisi Adong Munhak'ta bilim kurgu anlatıları ortaya çıkmış ve Kuzey Kore'nin bu oluşum sürecinde önemli Sovyet etkisine tanık olmuştur. Bu yazı, belirtilen döneme ait bilim kurgu öykülerine yakından bakarak, Kuzey Kore'nin kalkınma politik söylemlerinde bilim, teknoloji ve çevrenin nasıl etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Han (2016) araştırmasına macera hikâyelerinin, 1925-1945 yılları arasındaki çocuk dergilerinde Japonya'da ve sömürge Kore'de bir özelliği olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya göre macera hikâyeleri, izleyicilere, dönemlere ve yazarların amaçlarına bağlı olarak çok farklı vizyonlarla dile getirilmiştir. En çok satan Japon dergisi Shonen Kurabu'daki Japon macerası hikâyeleri, Japon emperyalizmiyle çınlayan uçsuz bucaksız bölgelerin dışa dönük kâşifleri olarak Japonların vizyonunu ifade eden kahramanlar canlandırmıştır. Buna karşılık, Kore dergilerindeki macera hikâyeleri, sömürge konusunun görece kısıtlamalarını yansıtan Kore ve çevresindeki maceralara odaklanmıştır. Ayrıca Kore kimliğinin Kore'nin kendi topraklarıyla güçlü bir şekilde ilişkilendirilmesi üzerine bir araştırma yapılmıştır. Sonuç olarak, çocuk macerası hikâyesi bir tür olarak sıklıkla imparatorluk genişlemesiyle ilişkilendirilmiş olsa da, hem Japonya'da hem de Kore'de kullanılması, serüven hikâyelerinin kolonileştirilmiş insanlar için ve alternatif kimlik vizyonlarını ifade etmek için kullanılabileceğini göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu aşamada araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları, geçerlilik güvenirlilik çalışmaları ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel model kullanılmıştır. Araştırmanın verileri betimsel analiz, içerik analizi, doküman incelemesi ve görüşme tekniği ile elde edilmiştir.

“Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s.19). Betimsel analizin amacı, elde edilen verileri düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler önce mantıklı ve anlaşılır biçimde betimlenir, sonra da yorumlanıp, neden- sonuç ilişkileri incelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s. 158-159). İçerik analizi ise, belirli kurallara dayalı kodlamalarla kitap, kitap bölümü, mektup, tarihsel dokümanlar, gazete başlıkları ve yazıları gibi bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Sert vd., 2012, s.2). “İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışma imkânı tanır. Yapılacak çalışma, metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır” (Büyüköztürk vd., 2014, s.240). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2003, s.140; Tanrıoğen, 2012, s.239). Görüşme (“interview”, mülakat), sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olup yüzyüze yapılabildiği gibi, telefon vb. anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir (Karasar, 2007, s.165; Baloğlu, 2009, s.93). Bu teknik, konunun derinlemesine anlaşılmasında etkilidir (Bal, 2001, s.142). Nitel araştırmalarda görüşme, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla (Yüksel vd. 2007, s.4).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın iki çalışma grubu vardır. Birinci çalışma grubunu araştırmann bütün problemlerinde kullanılacak çocuk dergilerinin belirlenmesi için Afyonkarahisar ili Selçuklu İlkokulu'nda öğrenim gören 120 ilkokul 4. sınıf öğrencisi ve 4 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. İkinci çalışma grubunu ise araştırmann beşinci problemi için Afyonkarahisar Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu'nda öğrenim gören 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın verilerini toplamak için Türkiye'de yayınlanan, 2016 yılının Nisan ayından 2017 yılının Mart ayı sonuna kadar yayınlanan 7 çocuk dergisinin tüm sayıları ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda aşağıdaki sorulara yer verilmiştir:

1. Severek okuduğunuz dergi isimlerini söyleyiniz.
2. Çocuk dergilerinde en çok ilginizi çeken metin türü (şiir, olay yazısı, bilgilendirici yazı gibi) ya da etkinlik (bilmece, bulmaca, deney, oyun vb.) hangisidir? Neden?
3. Aldığınız dergide en beğendiğiniz bölüm hangisidir? Neden?
4. Sizce derginin içeriği ile görselleri uyumlu mu? Açıklayınız.
5. Size göre dergilerde veya okuduğunuz dergide ne gibi eksiklikler vardır? Siz bir dergi yayınlamış olsaydınız dergilere neler eklerdiniz?

2016 yılının Nisan ayından 2017 yılının Mart ayı sonuna kadar Türkiye'de yayınlanmış ve bu araştırmaya konu olan 7 çocuk dergisi:

TRT Çocuk: Her ay basılan dergi, yılda 12 kez çıkan süreli bir yayındır. Dergi yerli karakterlere vurgu yaptığı gibi ve popüler kültür ürünleri karşısında çocukların kendi kültürel değerlerinin farkına varmalarını sağlamaya çalışmaktadır (Yiğitbaşı, 2014, s.52). "Rafadan Tayfa, İbi ile Tosi'nin Gezi Notları, İbi ile Keşfediyoruz, Hoppa'yla Cetvelsiz Sorular, Kuzucuk'un Doğa Günlüğü, Yeşilcan'ın Maceraları, Bir Zamanlar, Kapak Dosyası, Büyüteç, Elif'in Dersleri, Uzay Kaşifi Gökay, Atam'dan Hatıralar, Büyüsem De Olsam, Kösteban'ın Rotası, Baykuş Yula" gibi bölümler ve bu bölümler içinde çocuklarla buluşan bazı karakterlerle çocukları geliştirmeyi ve eğlendirmeyi amaç edinmiş 64 sayfalık bir çocuk dergisidir.

Bilim Çocuk: Her ayın 15'inde çıkarılan dergi, yılda 12 kez basılan 64 sayfalık süreli bir yayındır. Yedi yaş ve üzerine hitap eden dergi Ocak 1998'den beri çıkarılmaya

başlamıştır. Bu derginin çıkmaya başlamasından 2 yıl önce, 1996 ve 1997 yıllarında Bilim ve Teknik dergisiyle birlikte 16 sayfalık "Bilim ve Teknik Çocuk" ek olarak okuyucuya sunulmuştur. Dergi çocuklarda araştırma yapmak, soru sorma becerilerini geliştirmek, merak uyandırmak, onlara bilimi sevdirmek ve çocukların yaratıcılıklarını geliştirerek bilimsel çalışma yapmaları için cesaretlendirmek, özendirmek amaçlarını taşımaktadır. Aylık baskısı ortalama 150 bin adettir (<https://tr.wikipedia.org>, 12/05/2016 tarihinde indirilmiştir).

Diyanet Çocuk: 1979 yılından itibaren resmî bir kurumun yayın organı olarak yayınlanmaya başlamış (Yıldız, 2012, s.368) ve aylık olarak yayınına devam ettirmektedir. Dergi içinde her sayıda “Kutup Yıldızı, Peygamberimiz ve Küçük Ümmeti, Kur’an Hazinesini Keşfe Çıkıyoruz, Zehra, Peygamberler Yolu, Gökkuşuğu, Çocukça Düşünüyorum, Kalp Aynası, Renkli Dünyanın Sesi, Gülce, Burçin ile Burhan, Kale Mahallesi Afacanları, Yeşilcan’ın Maceraları, Alleme Nine, Gülümseyin Bilimli-Yorum, Gönlümüze Taht Kuranlar” gibi bölümler bulunmaktadır. Bulmaca, hikâye, karikatür, şiir vasıtasıyla çocuklara dini bilgileri verirken iyiliği de öğreten dergi 48 sayfadan oluşmaktadır.

Atlas Çocuk: Aylık olarak çıkarılan dergi, sekiz–on iki yaş grubuna hitap etmektedir. İlk sayısı Kasım 2013’te çıkmıştır. Dergi, doğasever, korumacı, keşfetmek için bakan; Türkiye’yi ve dünyayı merak eden gezgin bir kuşak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Farklı ülkelerin tarihleri ve kültürleri, doğal yaşam, keşif ve icatlar, bilim, hayvanlar, çevre, uzay, derginin konuları arasındadır. 42 sayfadan oluşan dergi, her ay iki tematik poster vermektedir.

Araştırmacı Çocuk: Sekiz yaş ve üzerindeki tüm okuyucular için hazırlanan ve bilimsel düşünmeyi temel alan, eğlenceli derginin amacı çocuklarda merak duygusunu geliştirerek bilimsel araştırma becerilerini artırmaktır (<http://acmtr.org/index>, adresinden 06/06/2016 tarihinde alınmıştır.). Üç aylık periyotlar hâlinde çıkan dergi 56 sayfadan oluşmaktadır.

Türkiye Çocuk: Ayda bir çıkarılan dergi 15 Kasım 1981 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. 64 sayfadan oluşan bu dergi milli ve manevi değerlere önem vermektedir. Çocukları öz kültürünü, tarihini, medeniyetini, vatanını, milletini seven ve onlara layık olmaya çalışan nesiller olarak yetiştirmeyi amaçlayan bir yayındır.

Çamlıca Çocuk: Her ay çıkarılan dergi her yaştan çocuğa hitap etmektedir. 16 sayfalık okul öncesi dergisi hediye eden Çamlıca Çocuk Dergisi 48 sayfadan oluşmaktadır. Çocukların eğlenirken bilgi kapasitelerini arttırmayı, onlara okuma

alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan bir çocuk dergisidir. Yayında biyografiler, masallar, haberler, zekâ soruları, yazılar, öyküler ve bulmacalar bulunmaktadır. Dergi “Ne Haber, Gezgin Leylek, Hayal Gücünü Zorla, Masal, 3D Tarih, Acayip Şeyler, Bulmaca, Kübra’nın Günlüğü, Sivri Zekâ, Siyah Ördek, Nasreddin Hoca, Metin ve Ekibi Macera Peşinde ve Düşün Keşfet” gibi bölümlerden oluşmaktadır.

3.4. Geçerlilik Güvenirlik Çalışmaları

Çalışmada hangi çocuk dergilerinin kullanılması gerektiğini belirlemek için öğrenci ve öğretmenlere dergiler inceletilerek onlardan görüş alınmıştır. Metin türleri uzman görüşü doğrultusunda şiir, olay yazısı ve bilgilendirici yazı olmak üzere üç kategoriden oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular uzman görüşü doğrultusunda düzenlenmiştir.

Çocuk dergileri ile ilgili Afyonkarahisar Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu’nda eğitim öğretime devam eden 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisiyle yapılan görüşmeler çalışmanın kapsam geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki yanıtların her biri araştırmacı tarafından analiz edilip yorumlanmıştır.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları belirlenirken en çok satılan çocuk dergilerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu sebeple çalışmaya ait verileri toplama süreci Bilgi İletişim Merkezi (BİMER)’ne çocuk dergilerinin satış oranları sorularak başlamıştır. Yapılan başvuru sonucunda Bilgi İletişim Merkezi (BİMER)’den şu yanıt alınmıştır:

“1700310403 sayılı BİMER başvurunuz ilgisi nedeniyle Kurumumuza yönlendirilmiştir. Başvurunuzda talep ettiğiniz bilgiler istatistiki bilgi talebi olup, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Yönetmeliğinin 13. maddesine göre kanun kapsamında değerlendirilmemektedir. İstatistiki bilgi ve yayın taleplerinizi ve başvurularınızı belirtilen adres, telefon ve e-posta adreslerinden Kurumumuz Bilgi Dağıtım ve İletişim Daire Başkanlığı bünyesinde görev yapan Bilgi Dağıtım Grubu’na yapmanız gerekmektedir. Bilgi Dağıtım Grubu’na başvurmadan önce istemiş olduğunuz bilgileri www.tuik.gov.tr adresinden sorgulamanız, veri ve bilgiye daha hızlı ulaşabilmenizi sağlayacaktır.”

Bu durumun ardından araştırmacı tarafından istenilen bilgilere daha hızlı ulaşabilmesi için www.tuik.gov.tr adresinden sorgulama yapılmış ancak bir sonuç elde edilememiştir. Bunun üzerine Bilgi Dağıtım ve İletişim Daire Başkanlığı

bünyesinde görev yapan Bilgi Dağıtım Grubu'na çocuk dergilerinin satış oranları konusunda başvuru yapılmıştır. Bilgi Dağıtım Grubu'ndan ise şu cevap alınmıştır:

“Talep etmiş olduğunuz düzeyde (çocuk dergisi ayırımında ya da hangi dergi ne kadar satılmıştır gibi) bilgi mevcut değildir. Mevcut verilere resmi web adresimiz www.tuik.gov.tr ana sayfasından Konularına Göre İstatistikler kısmından, Eğitim Kültür Spor ve Turizm, Kültür İstatistikleri, İstatistiksel tablolar ve dinamik sorgulama başlığı altından Dinamik Sorgulama ile Yazılı Medya İstatistikleri ya da İstatistiksel Tablolardan mevcut olan gazete ve dergi verilerine ulaşabilirsiniz.”

Bu yolla çocuk dergilerinin satış oranları ve dolayısıyla çalışmada kullanılacak çocuk dergileri tespit edilemeyince öğretmen ve öğrencilerle görüşülüp hangi dergilerin alınması gerektiği hakkında tartışılmasına karar verilmiş ve uygulanmıştır. Bu aşamada ayrıca internet üzerinden hangi çocuk dergilerinin güncel olduğu araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) bulunan dergiler de incelenerek fayda sağlanmıştır. Araştırmacı elde ettiği çocuk dergisi isimleri ile alışveriş merkezlerindeki marketlerden ve yine alışveriş merkezlerindeki kitap mağazalarından dergileri satın almıştır. Araştırmacı mağazadayken içeriğini irdelemek üzere eldeki çocuk dergisi isimleri dışında olan diğer çocuk dergilerini de satın alarak ulaşılabilirlik metodunu uygulamıştır. Alınan çocuk dergileri Afyonkarahisar Selçuklu İlkokulu'nda 120 ilkokul 4. sınıf öğrencisine ve 4 sınıf öğretmenine incelenmiş ve böylece onların dergilere dokunmaları, görsellerini, içeriğini görüp irdelemeleri sağlanmıştır. Öğrenciler başlangıçta dergilerin hediyelerine göre değerlendirme yapmışlardır. Bu durum üzerine öğrencilere “Hediyeler verilmeseydi hangi dergiyi tercih ederdiniz?” diye sorularak daha objektif sonuçlara ulaşılmıştır. Ardından öğrencilerden en beğendikleri 3 dergi isminin araştırmacı tarafından dağıtılan kâğıtlara yazılması istenmiştir. Böylece hangi çocuk dergilerinin araştırma sürecine alınması gerektiği kararına varılmıştır. Araştırmaya öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda ilkokul düzeyi çocuklarına hitap eden 7 çocuk dergisi ile devam edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu dergiler: “A Dergisi”, “B Dergisi”, “C Dergisi”, “D Dergisi”, “E Dergisi”, “F Dergisi”, “G Dergisi” olarak kodlanmıştır. Dergiler 2016 Nisan ayından 2017 Mart ayı sonuna kadar bir yıl boyunca takip edilerek araştırmacı tarafından internet üzerinden veya alışveriş merkezlerinden satın alınmıştır.

Araştırma üzerinde çalışılması kararlaştırılan 7 çocuk dergisi için metin türleri bakımından incelenmek üzere bir tablo oluşturulmuştur. Aktaş ve Gündüz'e (2005, s.125-220) göre metin türleri form yazılar (özgeçmiş, dilekçe, mektup, telgraf, rapor,

karar, ilân, duyuru, tutanak, tebliğ, resmî yazılar vb.), öğretici metinler (makale, eleştiri, deneme, fıkra, sohbet, röportaj, gezi yazısı, anı, günce, biyografi, didaktik yazılar), anlatma esasına bağlı edebi / itibari metinler (destan, masal, fabl, hikâye, roman), lirik metinler (şiiir), dramatik metinler (oyun) şeklinde gruplara ayrılmaktadır. Bu gruplandırmaya benzer bir şekilde Babacan (2014, s.131-132) da yazılı anlatım türlerini üç başlık altında ele almıştır: Form / belge yazılar (dilekçe, özgeçmiş, rapor, tutanak, iş mektubu / resmi mektuplar), didaktik / öğretici yazılı anlatım türleri (makale, fıkra / köşe yazısı, sohbet / söyleşi, deneme, eleştiri-tenkit, hatıra / anı, günlük / günce, gezi yazısı / seyahatname, biyografi / yaşamöyküsü, otobiyografi / özyaşam öyküsü, mektup), edebi türler (anlatmaya bağlı edebi türler: destan, masal, fabl, hikâye / öykü, roman ve göstermeye bağlı edebi türler: tiyatro). Örgen ve diğerlerine (2012, s.218-237) göre ise metin türleri şiiir, hikâye (öykü), roman, tiyatro, senaryo, hatıra (anı), günlük, gezi yazısı (seyahatname), deneme, fıkra, sohbet, hayat hikâyesi, monografi, portre olarak belirtilmiştir. Kavcar ve Oğuzkan'a (1999, s.2-260) göre edebi metinler şiiir, hikâye ve roman, deneme, eleştiri, anı, gezi, makale ve fıkra, röportaj ve tiyatro olarak sınıflandırılmıştır. Hatiboğlu (2000, s.259) da yazılı anlatım türlerini, düşünce türleri (makale, fıkra, deneme, eleştiri, inceleme, monografi - biyografi, anı, gezi yazısı, söyleşi, rapor ve röportaj), anlatı türleri (hikâye, roman, tiyatro, senaryo), yazışma türleri (mektup, dilekçe, tebrik, telgraf) olmak üzere üç grupta ele almaktadır. Bulgurcu (2006, s.157-198) ise metin türlerini mektup, ilan (duyuru) ve reklam, haber, öz geçmiş, rapor, tutanak, makale, sohbet, deneme, eleştiri, fıkra, hatıra, gezi (seyahat) yazısı, biyografi, otobiyografi, monografi, mülakat / söyleşi, röportaj, anket-soruşturma, roman, hikâye, tiyatro ve masal şeklinde belirlemiştir. Bu çalışmada ise metin türleri araştırmacı ve uzman görüşü doğrultusunda şiiir, olay yazısı ve bilgilendirici yazı olmak üzere üç kategoriden oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan bütün dergiler ayrı ayrı incelenerek şiiir, olay yazısı ve bilgilendirici yazıların her bir dergide kaç tane olduğu belirlenmiştir. Metin türleri birbirine benzer ve farklı dergiler tespit edilip gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından yazılmıştır.

Metin türlerini belirleme işlemine benzer bir işlem konu alanları bakımından da yapılmış olup bu aşamada hangi dergilerin hangi temaları hangi oranda içerdikleri ortaya konulmuştur. Konu alanları belirlenirken Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı kitabındaki (2015, s.9) temalar temel alınmış ve 4. sınıf için yedi tema tespit edilmiştir. Bu temalar:

1. Tema: Biz ve Değerlerimiz
2. Tema: Dünya ve Çevre
3. Tema: Milli kültürümüz
4. Tema: Milli Mücadele ve Atatürk
5. Tema: Vatandaşlık Bilinci
6. Tema: Sağlık, Spor ve Oyun
7. Tema: Bilim ve Teknoloji

Dergilerde yer alan görsellerin türleri belirlenirken dergilerdeki görseller incelenmiş ve bir tablo oluşturulmuştur. Tabloda gösterilecek görseller fotoğraf, karikatür, resim, şekil ve boyama olarak tespit edilmiştir. Görsellerin her dergide ne sıklıkla yer aldığı tabloda açıklanmış ve bu doğrultuda yorumlanmıştır.

Çocuk dergilerinde ne tür etkinlikler olduğunu belirlemek için çocuk dergileri incelenmiş ve elde edilen etkinlikler tek tek not edilmiştir. Ardından uzman görüşü alınıp bu doğrultuda bir tablo hazırlanarak çocuk dergilerinde bulunan etkinliklerin frekansları belirleme çalışmalarına başlanmıştır. Dergiler sayfa sayfa irdelenerek bir dergide her etkinlikten kaç tane olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca öğrenci görüşlerini almak için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlama sürecinde soruların çocuk dergilerindeki konu alanlarını, metin türlerini, görselleri ve etkinlikleri kapsamına özen gösterilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu uzmanlara gösterilerek uzman görüşü doğrultusunda sorulara şekil verilmiştir. Afyonkarahisar ilindeki Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu'nda öğrenim gören 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulamak için Uşak Üniversitesi'nden sağlanan belgeler ile Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş, gerekli izin belgesi Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu Müdürlüğü'ne yazılı olarak sunulmuştur. Elde edilen görüşme formları Öğrenci 1 (Ö1), Öğrenci 2 (Ö2), ... Öğrenci 114 (Ö114), Öğrenci 115 (Ö115) şeklinde kodlanmıştır. Örnek açıklamalar, hangi öğrencinin açıklamasının olduğu bu kodlamalar doğrultusunda yapılmıştır. Görüşme formundaki yanıtların her biri araştırmacı tarafından detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Toplanan tüm veriler açıklanarak yorumlanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada üç analiz yöntemi kullanılmıştır: Birinci alt problem için betimsel analiz ve içerik analizi, ikinci alt problem için betimsel analiz, üçüncü alt problem için

betimsel analiz ve içerik analizi, dördüncü alt problem için betimsel analiz ve içerik analizi, beşinci alt problemde öğrencilerin görüşlerini analiz etmek için ise tematik kodlama yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları, alt problem sırası dikkate alınarak açıklanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri hangi tür metinlere yer vermektedir?” sorusu için elde edilen veriler Tablo 1’de sıralanmıştır.

Tablo 1: Çocuk Dergilerinin Metin Türleri İncelemesi.

	2016 Nisan			2016 Mayıs			2016 Haziran			2016 Temmuz			2016 Ağustos			2016 Eylül		
	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı
*A Dergisi	-	3	30	1	3	29	1	3	27	-	3	28	2	5	25	1	3	23
*B Dergisi	2	15	5	3	13	8	2	13	7	2	12	7	2	11	11	2	12	9
*C Dergisi	-	2	21	-	2	21	-	2	24	-	4	23	-	2	22	-	2	25
*D Dergisi	-	2	10	-	-	12	-	-	16	-	-	16	-	-	15	-	-	16
***E Dergisi	-	1	13	-	1	13	-	1	15	-	1	15	-	1	15	-	1	13
*F Dergisi	3	17	19	5	13	24	1	18	20	1	16	19	1	13	19	3	13	16
*G Dergisi	1	13	13	1	8	8	1	8	7	1	8	8	1	8	8	1	6	9

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan,“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 1'in Devamı: Çocuk Dergileri Metin Türleri İncelemesi.

	2016 Ekim			2016 Kasım			2016 Aralık			2017 Ocak			2017 Şubat			2017 Mart		
	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı	Şiir	Olay Yazısı	Bilgilendirici Yazı
*A Dergisi	1	4	26	-	3	28	-	3	28	-	3	28	-	6	21	-	6	23
*B Dergisi	2	12	7	2	11	11	2	12	9	-	1	11	3	12	5	2	11	6
*C Dergisi	-	2	23	-	2	25	-	4	30	-	2	25	-	1	24	-	1	21
*D Dergisi	-	-	16	-	-	14	-	-	15	-	-	13	-	-	14	-	-	13
***E Dergisi	-	1	13	-	3	14	-	3	14	-	2	11	-	2	11	-	6	12
*F Dergisi	4	15	15	1	16	14	1	13	16	1	18	18	2	14	17	3	12	23
*G Dergisi	1	9	17	1	8	14	1	11	8	1	7	9	1	13	19	1	8	10

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan,“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

A Dergisi'nin 12 sayısı incelendiğinde şiir türüne pek yer verilmediği göze çarpmaktadır. Şiir türüne 12 sayıdan 7 sayıda hiç yer verilmemiştir. Yalnızca 5 sayıda şiir bulunmaktadır. 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Eylül ve 2016 Ekim sayılarında 1 şiir bulunurken; 2016 Ağustos sayısında 2 şiir vardır. A Dergisi'nde olay yazılarına da şiir gibi fazla yer verilmediği görülmüştür. Derginin bir yıllık bütün sayıları incelendiğinde en az 3 olay yazısı, en fazla 6 olay yazısı olduğu belirlenmiştir. En fazla olay yazısı 2017 Şubat ve Mart aylarında okuyucuya sunulmuştur. Tablo 1'e bakıldığında A Dergisi'nde en çok bilgilendirici yazı olduğu göze çarpmaktadır. 2017 Ocak ayında en az bilgilendirici yazı (21 tane); 2016 Nisan sayısında (30 tane) ise en fazla bilgilendirici yazı olduğu tespit edilmiştir. Şiir ve olay yazısına çok az yer verilirken bilgilendirici yazıya fazlaca yer verilmesi dergide metin türlerinin eşit dağılmadığını açıkça göstermektedir. Ayrıca bu dağılım A Dergisi'nin çocukların bilgi edinimini desteklemek için tasarlandığı düşüncesini oluşturmaktadır.

Fotoğraf 1: Şiir Örneği, A Dergisi, Mayıs 2016

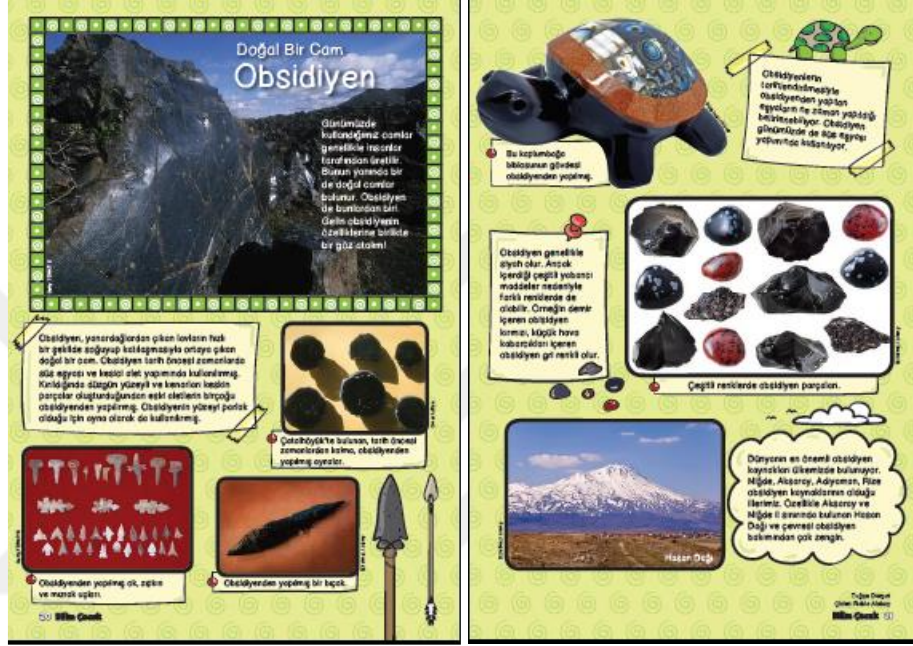
Fotoğraf 2: Hikâye Örneği, A Dergisi, Eylül 2016

B Dergisi'nde ise A Dergisi'nde olduğu gibi şiir türüne fazla yer verilmemiştir. Derginin bir yıllık tüm sayıları metin türleri bakımından analiz edildiğinde en fazla (2016 Mayıs sayısında) 3 şiirle karşılaşılmakla birlikte; derginin 2017 Ocak sayısında hiç şiir bulunmadığı Tablo 1'de görülmektedir. B Dergisi'nde Bilgilendirici yazılar olay yazılarından daha az sayıdadır. Dergide en çok 11 bilgilendirici yazı (2016 Ağustos, 2016 Kasım, 2017 Ocak); en az 5 bilgilendirici yazı (2016 Nisan, 2017 Şubat) bulunmaktadır. En çok 15 olay yazısına (2016 Nisan) yer verilmiş olan dergide en az 11 olay yazısı (2016 Ağustos, 2016 Kasım, 2017 Mart) tespit edilmiştir.

Fotoğraf 3: Hikâye Örneği, B Dergisi, Ekim 2016

C Dergisi'nde şiire hiç yer verilmemiştir. Olay yazılarına da çok az yer ayrılan dergide en az 1 olay yazısı (2017 Şubat ve 2017 Mart); en fazla ise 4 olay yazısı (2016 Temmuz ve 2016 Aralık) bulunmaktadır. Metin türleri arasında en fazla bilgilendirici yazıya yer veren C Dergisi'nde en az 21 bilgilendirici yazı (2016 Nisan, 2016 Mayıs ve 2017 Mart); en fazla 30 bilgilendirici yazı (2016 Aralık) görülmüştür. Bu durum da C Dergisi'nin bilgilendirici niteliğinin fazla olduğunu ve derginin çocukları bilgilendirmeye yönelik olduğunu ispatlar niteliktedir.

Fotoğraf 4: Bilgilendirici Metin Örneği, C Dergisi, Ocak 2017

D Dergisi incelendiğinde şiire yer verilmediği belirlenmiştir. 2016 Nisan sayısında ise yalnızca iki olay yazısına yer verilmiştir. Derginin diğer sayılarında ise olay yazısı bulunmamaktadır. Tablo 1'e bakıldığında en az bilgilendirici yazı 2016 Nisan sayısında 10 tane dir. 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Eylül ve 2016 Ekim sayılarında 16 bilgilendirici yazı (en fazla) olduğu dikkat çekmektedir.

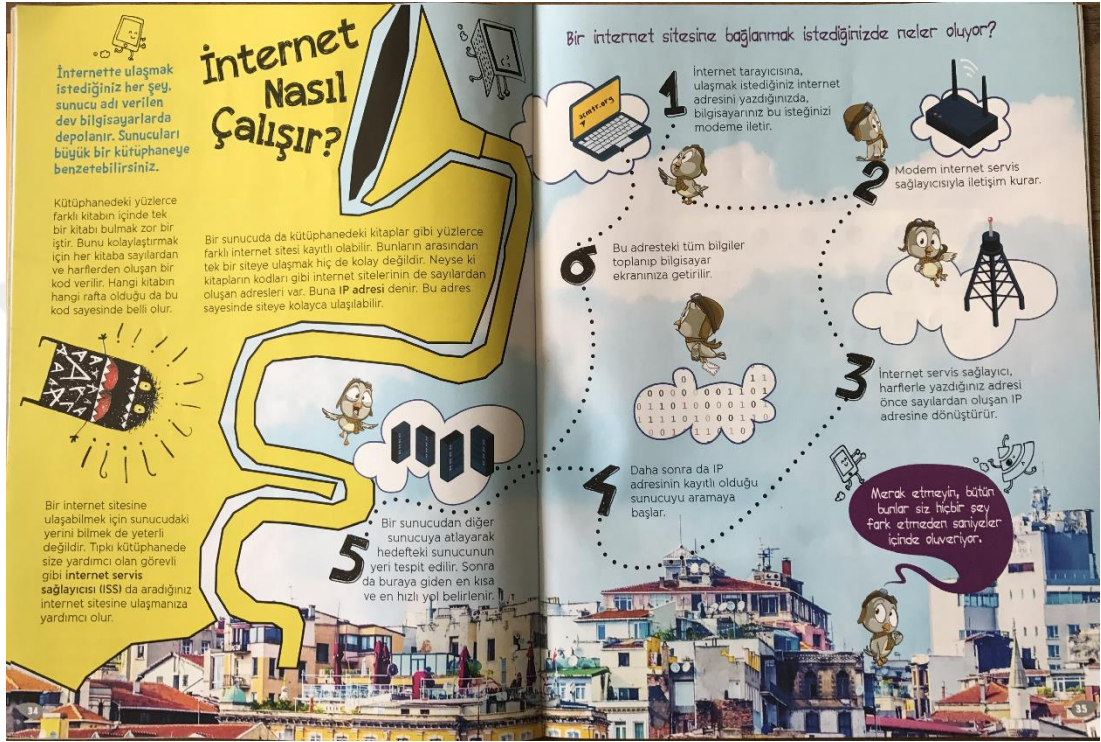

Fotoğraf 5: Bilgilendirici Yazı Örneği, D Dergisi, Ekim 2016

Fotoğraf 6: Bilgilendirici Yazı Örneği, D Dergisi, Ocak 2017

E Dergisi'nde şiir türüyle hiç karşılaşmamıştır. Olay yazılarının da bilgilendirici yazılardan oldukça az olması dikkat çekicidir. Genel olarak 1 olay yazısı (2016 Mart, 2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2016 Eylül ve 2016 Ekim) ile karşılaşılan dergide en fazla 6 (2017 Mart) olay yazısı bulunmaktadır. Dergide en az 11 bilgilendirici yazı (2017 Ocak, 2017 Şubat); en fazla 15 bilgilendirici yazı (2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos) tespit edilmiştir.

Fotoğraf 7: Bilgilendirici Metin Örneği, E Dergisi, Kasım-Aralık 2016

F Dergisi'ne bakıldığında her sayıda en az 1 şiir (2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2016 Kasım, 2016 Aralık, 2017 Ocak) olması oldukça önemlidir. Çünkü çocuk dergilerinin bazıları ya şiire hiç yer vermemiş ya da ortalama 2-3 sayıda bir yer vermiştir. Dergide olay yazıları ile bilgilendirici yazıların sayıları birbirine yakın olup aralarında yüksek farklar bulunmamaktadır. En az olay yazısı 2017 Ocak sayısında (12) göze çarpmaktadır. En fazla olay yazısı ise 2016 Haziran ve 2017 Ocak sayılarında (18) yayınlanmıştır. F Dergisi'nde en az 14 bilgilendirici yazı (2016 Kasım) var iken; en fazla 24 bilgilendirici yazı (2016 Mayıs) vardır.

Fotoğraf 8: Bilgilendirici Yazı Örneği, F Dergisi, Mayıs 2016

G Dergisi'nin bir yıllık bütün sayıları incelendiğinde her ay mutlaka 1 şiir yayınlandığı görülmüştür. Tablo 1'e bakıldığında olay yazıları ile bilgilendirici yazıların birbirine yakın sayılarda dağıldığı görülmektedir. En az 6 (Eylül 2016); en fazla 13 (Nisan 2016, Şubat 2017) olay yazısı ile karşılaşılmıştır. Bunun yanı sıra dergide en az 7 (Haziran 2016); en fazla 19 (Şubat 2017) bilgilendirici yazı belirlenmiştir.

Fotoğraf 9: Fabl Örneği, G Dergisi, Nisan 2016

Tablo 2: Çocuk Dergilerinin Metin Türlerine Göre Dağılımı.

Dergi Adı	Şiir	Bilgilendirici Yazı	Olay Yazısı	Toplam
A Dergisi	6 (%2)	316 (%86)	45 (%12)	367 (%100)
B Dergisi	25 (%9)	113 (%42)	135 (%49)	273 (%100)
C Dergisi	-	284 (%92)	26 (%8)	310 (%100)
D Dergisi	-	170 (%99)	2 (%1)	172 (%100)
E Dergisi	-	159 (%87)	23 (%13)	182 (%100)
F Dergisi	26 (%7)	199 (%50)	171 (%43)	396 (%100)
G Dergisi	12 (%5)	129 (%52)	108 (%43)	249 (%100)

Metin türleri konusunda 7 dergi üzerinde 1 yıl boyunca inceleme yapıldığında şiire bazı çocuk dergilerinin (A Dergisi, B Dergisi, F Dergisi, G Dergisi) yer verdiği, diğerlerinin (C Dergisi, D Dergisi, E Dergisi) ise şiire yer ayırmadığı belirlenmiştir. 7 çocuk dergisinin 6'sında (B Dergisi hariç) bilgilendirici metinlerin olay yazılarından daha fazla bulunduğu görülmüştür. Bu 6 dergi içinde bulunan C Dergisi, D Dergisi ve E Dergisi'nin bilim veya coğrafya konularını içeren dergiler olması sebebiyle içeriğinde daha fazla bilgilendirici metin bulundurması doğal bir durumdur. Çünkü bu dergiler öğretici nitelik taşımaktadır. Benzer şekilde dini değerleri çocuklara aktarmak için hazırlanan B Dergisi'nde olay yazıları bilgilendirici yazılardan daha fazladır. Çünkü dini değerler olay yazıları ile çocuklara yansıtılabilmektedir. Bu durum da çocuk dergilerinin metin türleri bakımından genel olarak çocukları bilgilendirmek için hazırlandığı sonucunu göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinin konu alanları nelerdir?" sorusu için elde edilen veriler Tablo 3'te sıralanmıştır.

Tablo 3: Çocuk Dergilerinin Konu Alanları İncelemesi

	2016 Nisan							2016 Mayıs							2016 Haziran							2016 Temmuz							2016 Ağustos							2016 Eylül						
	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji							
*A Dergisi	2	1	3	1	-	4	7	2	1	4	1	-	6	6	6	1	3	1	-	6	9	2	1	3	1	-	5	7	2	1	3	1	-	1	5	3	1	3	1	-	3	1
*B Dergisi	10	2	6	1	-	1	-	1	3	3	-	-	1	-	5	2	8	-	-	1	-	9	1	9	-	-	-	-	9	3	2	3	-	3	-	9	1	6	-	-	2	1
*C Dergisi	2	7	1	-	-	2	8	-	8	-	-	-	4	7	-	1	1	-	-	1	1	1	9	-	-	-	1	1	-	6	1	-	-	2	1	1	5	1	-	-	-	4
*D Dergisi	-	6	3	-	-	-	4	-	5	4	-	-	1	3	-	5	2	-	-	-	8	1	7	1	1	-	2	5	-	9	3	-	-	1	3	-	8	3	-	-	-	6
***E Dergisi	1	9	-	-	-	3	2	1	9	-	-	-	3	2	-	4	-	-	-	4	7	-	4	-	-	-	4	7	-	4	-	-	-	4	7	-	3	-	-	-	1	7
*F Dergisi	3	8	2	1	1	7	3	5	8	3	1	-	5	-	5	6	1	-	-	4	5	3	9	1	-	-	2	7	4	7	1	-	-	4	5	4	6	3	1	-	1	3
*G Dergisi	1	4	1	-	-	2	7	2	9	2	-	-	-	2	4	7	-	-	-	-	1	2	4	1	-	-	5	2	2	4	1	-	-	5	2	2	4	-	-	-	3	7

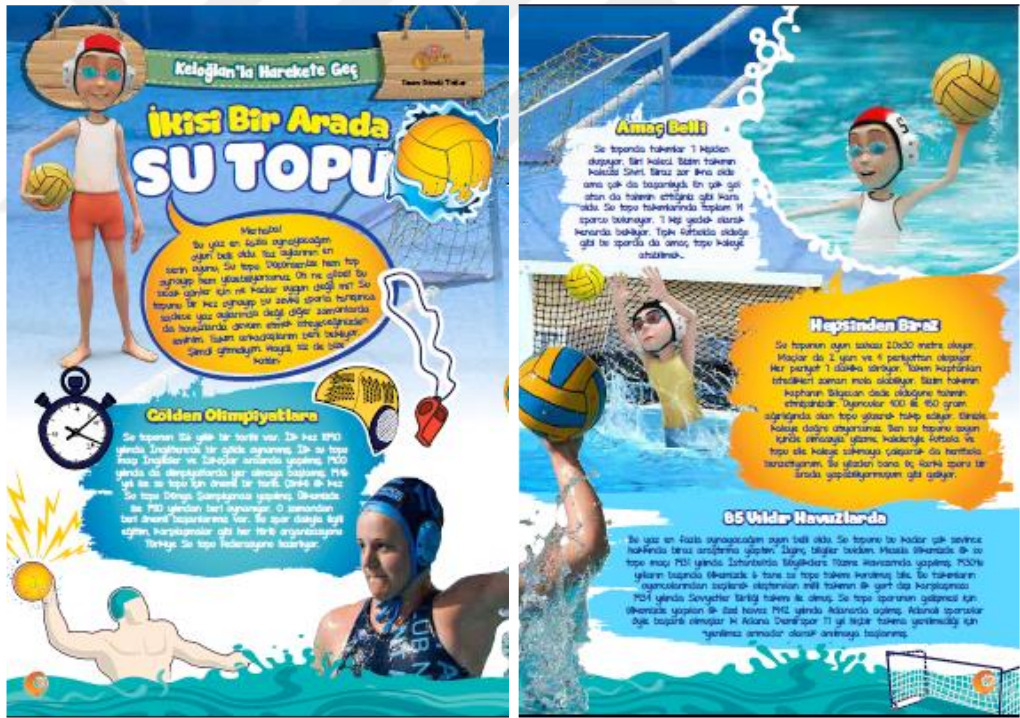
Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan; “*” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını, “**” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “***” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 3'ün Devamı: Çocuk Dergilerinin Konu Alanları İncelemesi

	2016 Ekim						2016 Kasım						2016 Aralık						2017 Ocak						2017 Şubat						2017 Mart												
	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji								
*A Dergisi	6	14	2	1	-	5	6	3	1	2	1	-	6	6	4	1	3	1	-	3	8	3	9	2	1	-	7	8	5	9	2	1	-	5	2	3	7	2	1	-	6	1	0
*B Dergisi	13	1	1	-	-	2	1	1	2	1	-	-	2	2	1	2	2	1	-	-	1	1	2	3	-	-	-	1	1	2	4	-	-	-	2	1	1	4	1	-	-	1	
*C Dergisi	1	7	1	-	-	2	9	1	4	1	-	-	4	1	-	7	2	-	-	2	1	-	7	-	-	-	-	1	1	6	1	-	-	2	1	-	7	-	-	-	4	9	
*D Dergisi	-	8	3	-	-	2	3	-	7	2	-	-	2	4	-	7	3	-	-	1	5	-	9	1	1	-	3	2	-	6	2	-	-	1	4	-	7	2	-	-	2	3	
***E Dergisi	-	3	-	-	-	1	7	-	2	2	-	-	1	9	-	2	2	-	-	1	9	-	6	4	-	-	1	4	-	6	4	-	-	1	4	-	5	-	-	-	2	4	
*F Dergisi	5	10	-	1	-	1	3	4	4	1	1	-	2	7	5	5	3	-	1	1	4	4	8	1	-	-	3	5	4	6	1	1	-	2	3	5	4	-	2	1	7	6	
*G Dergisi	1	9	-	1	-	2	2	3	3	-	-	-	3	5	2	7	-	-	-	1	5	5	7	-	-	-	5	2	9	-	-	-	1	3	2	3	-	1	-	-	9		

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan; “ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını, “ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

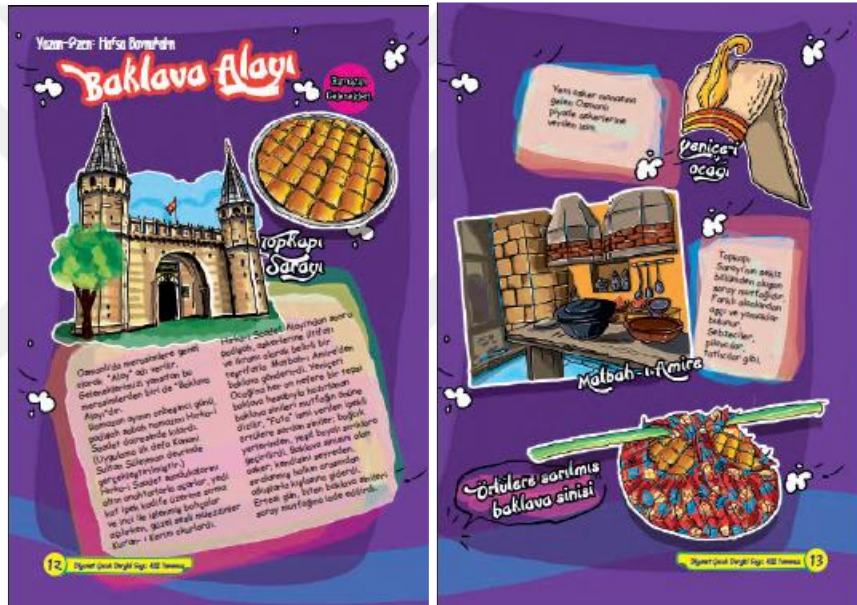
A Dergisi'nden elde edilen verilere göre "Biz ve Değerlerimiz" teması ile en az 2016 Nisan (2), 2016 Mayıs (2), 2016 Temmuz (2) ve 2016 Ağustos (2) sayılarında; en fazla 2016 Haziran (6) ve 2016 Ekim (6) sayılarında karşılaşılmıştır. 2017 Mart sayısında 7 "Dünya ve Çevre" teması ile ilgili metin bulunurken 2016 Ekim sayısında 14 metin yer almaktadır. "Milli Kültür" teması ile ilgili metinler en az 2016 Ekim (2), 2016 Kasım (2), 2017 Ocak (2), 2017 Şubat (2), 2017 Mart (2) sayılarında; en fazla 2016 Mayıs (4) sayısında bulunmaktadır. "Milli Mücadele ve Atatürk" temasına derginin her sayısında 1 kez yer vermeye özen gösterilmiştir. Dergide "Vatandaşlık Bilinci" temasına ait bir metne rastlanmamıştır. "Sağlık Spor ve Oyun" konu alanıyla 2016 Eylül ve 2016 Ağustos sayılarında 3 kez (en az) karşılaşılrken; 2016 Ağustos sayısında 13 kez (en fazla) karşılaşılmıştır. "Bilim ve Teknoloji" temasına ise en az 2017 Şubat (2) sayısında; en fazla 2016 Eylül (10) ve 2017 Mart (10) sayılarında rastlanmıştır. A Dergisi'nde en fazla "Dünya ve Çevre" ve "Bilim ve Teknoloji" temalarına yer verilmiştir.

Fotoğraf 10: Sağlık, Spor ve Oyun Konu Alanı Örneği, A Dergisi, Kasım 2016

B Dergisi'nde "Biz ve Değerlerimiz" teması ile ilgili en az 5 metin (2016 Haziran); en fazla 14 metin (2016 Mayıs) bulunmaktadır. "Dünya ve Çevre" temasına en az 1 (2016 Temmuz, 2016 Eylül, 2016 Ekim, 2017 Mart) kez; en fazla 3 (2016 Mayıs ve 2016 Ağustos) kez rastlanmıştır. "Milli Kültür" konu alanı en az 2016 Ekim (1) ve 2016 Kasım (1) sayılarında; en fazla 2016 Temmuz (9) sayısında yer almaktadır.

“Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanına 2016 Ağustos (3) sayısında yer verilmiştir. Ancak 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Eylül, 2016 Ekim, 2016 Kasım, 2017 Ocak ve 2017 Şubat sayılarında bu temaya ait metin yoktur. Ayrıca dergide “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili metinlere yer verilmemiştir. “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanı ile ilgili metinlerle en fazla 2016 Ağustos (3) sayısında karşılaşılırken; bazı sayılarda (2016 Temmuz, 2016 Kasım, 2016 Aralık, 2017 Ocak, 2017 Şubat, 2017 Mart) bu konu alanıyla hiç karşılaşılmamıştır. “Bilim ve Teknoloji” temasına 2016 Kasım ve 2017 Şubat sayılarında 2 kez yer verilmiştir. Buna karşılık bu temaya 2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos sayılarında hiç yer ayrılmamıştır. B Dergisi’nde “Biz ve Değerlerimiz” konu alanının yoğunluğu dikkat çekmektedir.

Fotoğraf 11: Milli Kültür Konu Alanı Örneği, B Dergisi, Temmuz 2016

C Dergisi bir yıl boyunca incelendiğinde ise “Biz ve Değerlerimiz” temasına en fazla 2016 Nisan (2) sayısında rastlanırken; 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Ağustos, 2016 Aralık, 2017 Ocak ve 2017 Mart sayılarında hiç rastlanmamıştır. 2016 Haziran sayısında 11 “Dünya ve Çevre” teması; 2016 Kasım sayısında ise 4 “Dünya ve Çevre” teması ile ilgili metin bulunmaktadır. “Milli Kültür” konu alanı ile 2016 Aralık sayısında 2 kez karşılaşılırken; 2016 Mayıs, 2016 Temmuz, 2017 Ocak ve 2017 Mart sayılarında hiç karşılaşılmamıştır. C Dergisi 2016 Nisan ayından itibaren 2017 Mart ayı sonuna kadar incelendiğinde “Milli Mücadele ve Atatürk” ve Vatandaşlık Bilinci” konu alanlarının derginin hiçbir sayısında bulunmadığı belirlenmiştir. “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanı ise 2016 Mayıs ve 2016 Kasım sayılarında 4 kez

bulunurken; 2016 Eylül, 2017 Ocak ve 2017 Mart sayılarında hiç yer almamaktadır. Son olarak da derginin 2016 Aralık sayısında 16 “Bilim ve Teknoloji” konu alanı bulunurken; 2016 Nisan sayısında 8 “Bilim ve Teknoloji” konu alanı bulunmaktadır. Derginin çoğu sayısında en fazla “Bilim ve Teknoloji” konu alanına yer verilmiştir.

Fotoğraf 12: Bilim ve Teknoloji Konu Alanı Örneği, C Dergisi, Aralık 2016

D Dergisi'nin bir yıllık bütün sayıları incelendiğinde “Biz ve Değerlerimiz” konu alanının sadece 2016 Temmuz sayısında 1 tane bulunduğu, diğer sayılarda ise bahsi geçen konu alanının yer almadığı görülmektedir. 2016 Ağustos ve 2017 Ocak sayılarında ise 9 “Dünya ve Çevre” konu alanına yer verilirken; 2016 Mayıs ve 2016 Haziran sayılarında 5 “Dünya ve Çevre” konu alanı ile ilgili metin bulunmaktadır. 2016 Mayıs sayısında 4 “Milli Kültür” konu alanı yer alırken; 2016 Temmuz ve 2017 Ocak sayılarında yalnızca 1 “Milli Kültür” konu alanı bulunması dikkat çekicidir. “Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanına 2016 Temmuz ve 2017 Ocak sayıları dışında yer verilmemiştir. “Vatandaşlık Bilinci” teması ise derginin hiçbir sayısında yer almamıştır. Tablo 3'e göre 2017 Ocak sayısında 3 “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanı bulunurken, derginin bazı sayılarında (2016 Nisan, 2016 Haziran, 2016 Eylül) bu konu alanı hiç yer almamaktadır. “Bilim ve Teknoloji” teması ise en fazla 2016 Haziran (8) sayısında; en az 2017 Ocak (2) sayısında göze çarpmaktadır. Tablo 3'e göre en fazla konu alanı yoğunluğu “Dünya ve Çevre”de bulunmaktadır.

Fotoğraf 13: Dünya ve Çevre Konu Alanı Örneği, D Dergisi, Temmuz 2016

E Dergisi konu alanları bakımından incelendiğinde 2016 Nisan-Mayıs (1) sayısı haricinde diğer sayılarda “Biz ve Değerlerimiz” konu alanlarına yer verilmemiştir. “Dünya ve Çevre” konu alanı da en fazla 2016 Nisan-Mayıs (9) sayısında; en az ise 2016 Kasım-Aralık sayısında yer almıştır. Dergide 2016 Kasım-Aralık (2) ve 2017 Ocak- Şubat (4) sayıları dışındaki diğer sayılarda “Milli Kültür” ile ilgili metin türüne rastlanmamıştır. Ayrıca dergide “Milli Mücadele ve Atatürk” ve “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili metinler bulunmamaktadır. “Sağlık, Spor ve Oyun” ile ilgili konu alanını kapsayan metin türleriyle en fazla 2016 Haziran-Temmuz-Ağustos sayısında (4), en az ise 2016 Eylül-Ekim (1), 2016 Kasım-Aralık (1) ve 2017 Ocak-Şubat (1) sayısında karşılaşılmıştır. “Bilim ve Teknoloji” konu alanı ile ilgili metinler ise en fazla 2016 Kasım-Aralık (9), en az ise 2016 Nisan-Mayıs (2) sayısında bulunmaktadır. Dergide genellikle “Dünya ve Çevre”, “Sağlık, Spor ve Oyun” ve “Bilim ve Teknoloji” konu alanlarının olduğu göze çarpmaktadır.

Fotoğraf 14: Sağlık, Spor ve Oyun Konu Alanı Örneği, E Dergisi, Eylül-Ekim 2016

F Dergisi’nde “Biz ve Değerlerimiz” konu alanı ile ilgili metin en fazla 2016 Mayıs (5), 2016 Haziran (5), 2016 Ekim (5), 2016 Aralık (5) ve 2017 Mart (5) sayılarında; en az 2016 Nisan (3) ve 2016 Temmuz (3) sayılarında yer almaktadır. “Dünya ve Çevre” ile ilgili metinler 2016 Ekim (10) sayısında göze çarpmaktadır. Bir yıl boyunca incelenen dergilere göre “Dünya ve Çevre” ile ilgili en az metin 2016 Kasım (4) ve 2017 Mart (4) sayılarında bulunmaktadır. Dergide “Milli Kültür” ile ilgili metinler 2016 Ekim, 2017 Mart sayılarında bulunmazken; 2016 Mayıs, 2016 Eylül ve 2016 Aralık sayılarında 3’er tane yer almaktadır. “Milli Mücadele ve Atatürk”le ilgili bazı sayılarda (2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2017 Ocak) hiç metin bulunmamaktadır. Diğer sayılarda ise yalnızca 1 veya 2 metin ile karşılaşılmıştır. “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili konu alanına 2016 Nisan (1), 2016 Aralık (1) ve 2017 Mart (2) sayıları dışında rastlanmamıştır. F Dergisi’nde “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanıyla en fazla 2016 Nisan (7), 2017 Mart (7) sayılarında; en az ise 2016 Ekim (1), 2016 Aralık (1) sayılarında karşılaşılmıştır. “Bilim ve Teknoloji” konu alanı 2016 Mayıs sayısında hiç bulunmazken, 2016 Temmuz ve 2016 Kasım sayılarında 7 “Bilim ve Teknoloji” konu alanı yer almaktadır. Derginin sayılarında genellikle “Dünya ve Çevre” konu alanıyla ilgili metinler daha fazla bulunmaktadır.

Fotoğraf 15: Biz ve Değerlerimiz Konu Alanı Örneği, F Dergisi, Ekim 2016

G Dergisi'nin 2016 Nisan ayından 2017 Mart ayı sonuna kadar bütün sayıları incelendiğinde "Biz ve Değerlerimiz" etkinlikleri en fazla 2017 Ocak (5) sayısında; en az 2016 Nisan (1) ve 2016 Ekim (1) sayılarında bulunmaktadır. "Dünya ve Çevre" konu alanı ise 2016 Mayıs (9), 2016 Ekim (9) ve 2017 Şubat (9) sayılarında hem diğer sayılardan hem de bu sayıların diğer konu alanlarından daha fazla bulunmaktadır. 2016 Kasım ve 2017 Mart sayılarında ise 3 "Dünya ve Çevre" konu alanı yer almaktadır. "Milli Kültür" konu alanı 2016 Mayıs sayısında 2 tane; 2016 Nisan, 2016 Temmuz ve 2016 Ağustos sayılarında 1 tane bulunurken, diğer sayılarda bu konu alanına yer verilmediği görülmüştür. Derginin bir yıllık bütün sayılarına bakıldığında 2016 Ekim ve 2017 Mart sayılarında yalnızca 1 kez "Milli Mücadele ve Atatürk" konu alanına yer verilirken diğer sayılarda bu konu alanına değinilmemiştir. Dergide "Vatandaşlık Bilinci" ile ilgili hiçbir konu alanına yer verilmemiştir. G Dergisi'nin bir yıllık sayıları incelendiğinde elde edilen Tablo 3'deki verilere göre "Sağlık, Spor ve Oyun" konu alanına 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2017 Ocak ve 2017 Mart sayılarında yer verilmemiştir. 2016 Temmuz ve 2016 Ağustos sayısında ise 5 "Sağlık, Spor ve Oyun" konu alanı bulunmaktadır. Derginin 2017 Mart sayısında 9; 2016 Haziran sayısında sadece 1 "Bilim ve Teknoloji" konu alanı yer almaktadır. Dergide ağırlıklı olarak "Dünya ve Çevre" ve "Bilim ve Teknoloji" konu alanlarına yer verilmiştir.

Fotoğraf 16: Bilim ve Teknoloji Konu Alanı Örneği, G Dergisi, Nisan 2016

Tablo 4: Çocuk Dergilerinin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Dergi Adı	Biz ve Değerlerimiz	Dünya ve Çevre	Milli Kültür	Milli Mücadele ve Atatürk	Vatandaşlık Bilinci	Sağlık, Spor ve Oyun	Bilim ve Teknoloji	Toplam
A Dergisi	41 (%11)	134 (%36)	32 (%9)	12 (%3)	-	69 (%19)	84 (%23)	372 (%100)
B Dergisi	128 (%57)	22 (%10)	49 (%22)	6 (%3)	-	10 (%4)	9 (%4)	224 (%100)
C Dergisi	7 (%3)	84 (%32)	9 (%3)	-	-	24 (%9)	135 (%52)	259 (%100)
D Dergisi	1 (%0,5)	84 (%46)	29 (%16)	2 (%1)	-	15 (%8)	50 (%28)	181 (%100)
E Dergisi	2 (%1)	57 (%34)	12 (%7)	-	-	26 (%16)	69 (%42)	166 (%100)
F Dergisi	51 (%20)	81 (%32)	17 (%7)	8 (%3)	3 (%1)	39 (%16)	51 (%20)	250 (%100)
G Dergisi	28 (%16)	70 (%40)	5 (%3)	2 (%1)	-	22 (%12)	50 (%28)	177 (%100)

Çocuk dergileri bir yıl boyunca incelendiğinde “Biz ve Değerlerimiz” konu alanıyla D Dergisi ve E Dergisi’nin yalnızca bir sayısında karşılaşılmıştır. Bu konu alanıyla ilgili en fazla metne B Dergisi’nde yer verilmiştir. “Dünya ve Çevre” konu alanı ile ilgili metinlere ise en fazla D Dergisi, G Dergisi, A Dergisi ve F Dergisi yer vermiştir. Bu konu alanını içeriğinde bulduran dergiler coğrafi temaları işleyen dergiler de olabilmektedir. “Milli Kültür” ile ilgili metinlere dergilerin bütün sayılarında yer ayrılmasa da bütün dergilerde yer verilmiştir. Elde edilen verilere göre C Dergisi ve E Dergisi’nde “Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanı bulunmamaktadır. Diğer çocuk dergilerinde ise “Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanıyla ilgili metinler fazla yer almamıştır. F Dergisi dışında incelenen bütün dergilerde “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili metinler yer almadığı gibi F Dergisi’nde de bu konu alanı ile ilgili metinlere sınırlı sayıda (2016 Nisan (1), 2016 Aralık (1) ve 2017 Mart (1)) yer verilmiştir. İncelenen dergilerin bazı sayılarında yer ayrılmasa da “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanı bütün dergilerde bulunmaktadır. “Bilim ve Teknoloji” konu alanı ise hemen hemen dergilerin tamamında yer almaktadır. Bu da çocuk dergilerinin çocukları bilim ve teknolojiye haberdar ettiğini göstermektedir.

A Dergisi’nin bazı sayılarında anne ve babalar için de bazı tavsiyeleri içeren bölümler bulunmaktadır. Bu bölümlerin çocuk dergilerinde bulunması çocuğuna satın aldığı dergiyi inceleyen ebeveynler için olumlu olabilir. Çünkü satın alacağı dergiyi inceleyen anne veya baba kendisi için hazırlanmış bölümü okuyup bilgi edinecektir. Ancak ebeveyn, çocuğuna alınan dergi ile hiç buluşmamış ise dergi içeriğinde hazırlanan o bölüm çocuk için gereksiz olacaktır.

Dergi içerikleri incelenirken bazı çocuk dergilerinde aynı metinlerin yer aldığı göze çarpmaktadır. Örneğin A Dergisi’nde ve B Dergisi’nde “Yeşilcan’ın Maceraları” bölümü bulunmaktadır. Çizgi roman halinde sunulan “Yeşilcan’ın Maceraları” her sayıda farklı bir konu ile okuyucuyla buluşmaktadır. Önce A Dergisi’nde verilen “Yeşilcan’ın Macerası” diğer ay aynı içerik ve olayla birlikte B Dergisi’nde yer almaktadır. Bu da iki derginin de devlet kurumu tarafından desteklenerek çıkarılmasından kaynaklanabilir. A Dergisi içeriği daha güncel halde sunarken, B Dergisi dini temeller ve iyilik doğrultusunda minik okuyucuları aydınlatmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde ne tür görseller ne sıklıkla yer almaktadır?” sorusu için elde edilen veriler Tablo 5’te sıralanmıştır.

Tablo 5: Çocuk Dergilerindeki Görsellerin İncelenmesi.

	2016 Nisan					2016 Mayıs					2016 Haziran				
	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama
*A Dergisi	80	31	114	2	-	75	36	113	6	-	69	25	111	7	-
*B Dergisi	45	5	76	5	-	34	6	73	5	-	32	10	76	6	-
*C Dergisi	48	71	39	1	-	37	70	39	7	-	70	60	41	33	-
*D Dergisi	32	58	6	7	-	36	70	4	10	-	39	59	4	7	-
***E Dergisi	41	29	6	2	-	41	29	6	2	-	38	37	6	6	-
*F Dergisi	47	52	138	24	-	36	51	143	20	-	33	43	128	20	-
*G Dergisi	51	24	34	3	-	35	20	52	13	-	42	18	51	12	-

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan,“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 5'in Devamı: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.

	2016 Temmuz					2016 Ağustos					2016 Eylül				
	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama
*A Dergisi	68	36	124	4	-	57	33	116	2	-	59	27	111	4	-
*B Dergisi	39	9	85	7	-	39	7	79	7	-	34	14	83	10	-
*C Dergisi	40	72	38	3	-	91	56	38	9	-	56	89	50	1	-
*D Dergisi	36	83	2	16	-	42	52	3	10	-	43	87	2	30	-
***E Dergisi	38	37	6	6	-	38	37	6	6	-	63	23	55	5	-
*F Dergisi	33	46	91	20	-	30	45	135	22	-	34	38	125	21	-
*G Dergisi	46	15	43	11	-	46	15	43	11	-	49	33	48	23	-

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan,“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 5'in Devamı: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.

	2016 Ekim					2016 Kasım					2016 Aralık				
	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama
*A Dergisi	65	24	119	5	-	64	31	113	9	-	65	30	122	2	-
*B Dergisi	31	6	86	5	-	30	7	81	9	-	27	6	81	6	-
*C Dergisi	51	94	46	2	-	82	75	53	1	-	81	91	59	5	-
*D Dergisi	39	60	1	21	-	75	36	2	8	-	42	53	2	11	-
***E Dergisi	63	23	55	5	-	51	36	11	3	-	51	36	11	3	-
*F Dergisi	43	43	120	22	-	28	41	133	25	-	28	68	114	25	-
*G Dergisi	30	33	14	11	-	53	26	35	12	-	38	29	39	15	-

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan; “ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını, “ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 5'in Devamı: Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi.

	2017 Ocak					2017 Şubat					2017 Mart				
	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama
*A Dergisi	66	25	131	1	-	79	25	92	1	-	64	30	63	2	-
*B Dergisi	25	7	60	7	1	24	6	58	6	1	25	3	80	7	-
*C Dergisi	46	76	20	13	-	36	59	28	14	-	29	64	24	15	-
*D Dergisi	32	47	-	12	-	31	50	2	9	-	43	5	3	8	-
***E Dergisi	33	52	22	2	-	33	52	22	2	-	51	25	18	3	-
*F Dergisi	41	45	116	19	1	32	47	109	21	1	38	49	114	22	2
*G Dergisi	57	32	39	4	-	19	29	38	13	-	31	29	27	16	-

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan,“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

A Dergisi ve diğer 6 dergideki görseller 2016 Nisan sayısından başlayarak 2017 Mart sayısı da dahil olmak üzere 1 yıl boyunca incelenmiş ve Tablo 5'e kaydedilmiştir. Tablodan elde edilen verilere göre A Dergisi'nde en fazla resim 2016 Nisan (80) sayısında görülmüştür. 2017 Şubat sayısı da 79 resimle dikkat çekmiştir. En az resim ise 2016 Ağustos (57) ve 2016 Eylül (59) sayılarında bulunmaktadır. Çocuklara gerçek görüntüleri aktaran fotoğraflarla en fazla 2016 Mayıs (36) ve 2016 Temmuz (36) sayılarında karşılaşılırken; en az 2016 Ekim sayısında (24) karşılaşmıştır. Çocukların eğlenceli bulacağı düşünülerek hazırlanan karikatürlerin diğer görsellerden fazlalığı dikkat çekmektedir. A Dergisi'nde en fazla karikatür 2017 Ocak (131) sayısında; en az karikatür ise 2017 Mart (63) sayısında bulunmuştur. Dergide şekillere bakılacak olursa en fazla şekil 2016 Kasım (9) sayısında; en az şekil 2017 Ocak (1) ve 2017 Şubat (1) sayılarında görülmüştür. Boyamaya A Dergisi'nin incelenen sayılarında rastlanmamıştır.

Fotoğraf 17: Resim Örneği, A Dergisi, Mayıs 2016

B Dergisi'ndeki görseller incelendiğinde en fazla resim 2016 Nisan (45); en az resim ise 2017 Şubat (24) sayısında bulunmaktadır. Dergideki fotoğraflara bakıldığında en fazla 14 fotoğrafla 2016 Eylül sayısında karşılaşılırken; en az 3 fotoğrafla 2017 Mart sayısında karşılaşmıştır. B Dergisi'nde de A Dergisi'nde olduğu gibi karikatürlerin diğer görsellerden fazla olduğu göze çarpmaktadır. Derginin incelenen sayılarında en fazla karikatür 2016 Ekim (86) sayısında; en az ise 2017 Şubat (58) sayısında bulunmaktadır. Dergide en fazla şekil 2016 Eylül (10) sayısında; en az

2016 Nisan (5), 2016 Mayıs (5) ve 2016 Ekim (5) sayılarında görülmüştür. Tablolara göre incelenen çocuk dergilerinde genel olarak boyama bulunmamasına rağmen B Dergisi'nin 2017 Ocak (1) ve 2017 Şubat (1) sayılarında boyama bölümü ile karşılaşmıştır.

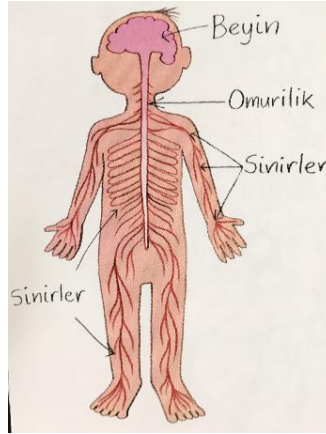
Fotoğraf 18: Karikatür Örneği, B Dergisi, Kasım 2016

Çocuk Dergilerinin Görsellerinin İncelenmesi Tablosu'na göre C Dergisi'nde A Dergisi ve B Dergisi'nin aksine en fazla görsel karikatürlerde değil fotoğraf ve resimlerde bulunmaktadır. Derginin 2017 Mart (29) sayısında en az resim bulunurken; içeriğinde en fazla resim bulunan 2016 Ağustos sayısı 91 resimle dikkat çekmektedir. En fazla fotoğraf 2016 Ekim (94) sayısında; en az ise 2016 Ağustos (50) sayısında bulunmaktadır. En fazla karikatürle 2016 Aralık (59) sayısında; en az 2017 Ocak (20) sayısında karşılaşmıştır. Yapılan çocuk dergisi incelemeleri sonucunda en fazla şekil 2016 Haziran (33) sayısında; en az şeklin 2016 Nisan (1), 2016 Haziran (1), 2016 Eylül (1), 2016 Kasım (1) sayılarında olduğu görülmüştür. Tablo 5'e göre C Dergisi'nin incelenen sayılarının hiçbirinde boyama yer almamıştır.

Fotoğraf 19: Fotoğraf Örneği, C Dergisi, Nisan 2016

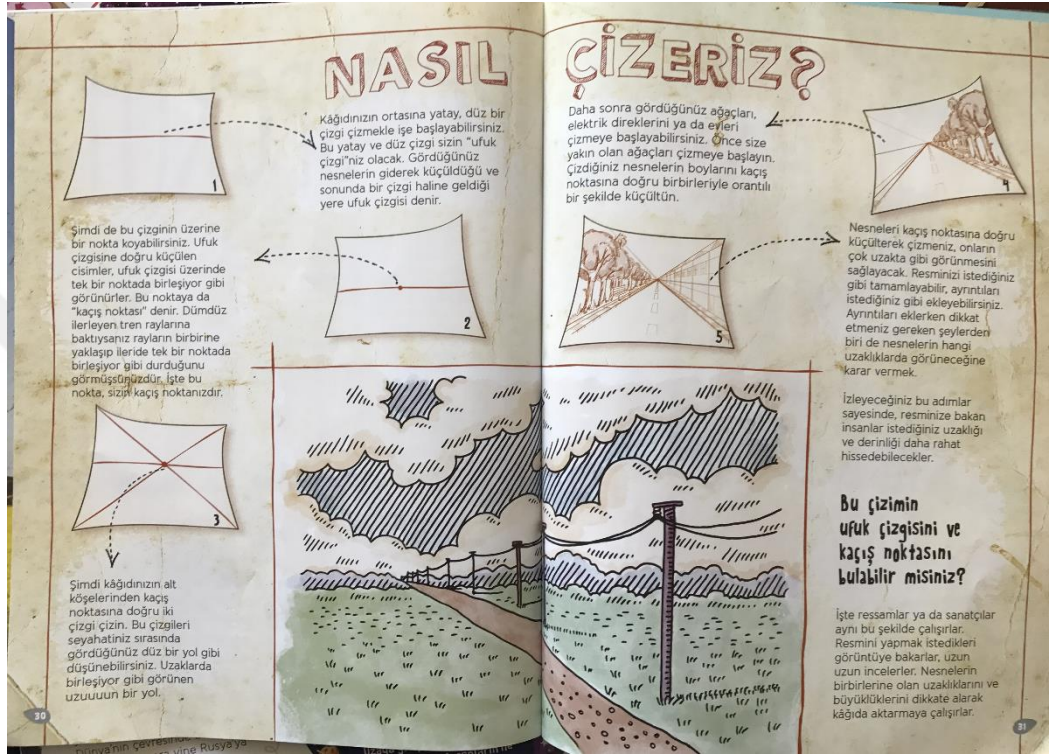
Tablo 5 incelendiğinde D Dergisi'nde en fazla resim ile 2016 Kasım (75) sayısında karşılaşılrken; az resim ile 2017 Şubat (31), 2016 Nisan (32) ve 2017 Ocak (32) sayılarında karşılaşılmıştır. En fazla fotoğraf 2016 Eylül (87) sayısında; en az fotoğraf ise 2016 Kasım (36) sayısında bulunmaktadır. Tabloya göre dergide karikatüre pek yer verilmemiş olup en fazla 6 karikatür 2016 Nisan sayısında bulunmaktadır. 2017 Ocak sayısında ise hiç karikatür bulunmadığı belirlenmiştir. D Dergisi'nde en fazla şekil 2016 Eylül (30) sayısında; en az şekil 2016 Nisan (7) ve 2016 Haziran (7) sayılarında görülmüştür. İncelenen çoğu dergide olduğu gibi D Dergisi'nde de boyama etkinliği yoktur.

Fotoğraf 20: Şekil Örneği, E Dergisi, Kasım-Aralık 2016

E Dergisi'nin bazı sayıları iki aylık (2016 Eylül-Ekim, 2016 Kasım-Aralık, 2017 Ocak-Şubat, 2017 Mart-Nisan) çıkarken bazıları da üç aylık (2016 Mart-Nisan-Mayıs, 2016 Haziran-Temmuz-Ağustos) basılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Tablo 5'e göre en fazla resim 2016 Eylül-Ekim (63) sayısında; en az resim 2017 Ocak-Şubat (33) sayısında bulunmaktadır. En fazla 52 fotoğraf ile 2017 Ocak-Şubat

sayısında; en az 23 fotoğraf ile 2016 Eylül-Ekim sayısında karşılaşılmıştır. En çok karikatür 2016 Eylül-Ekim (55) sayısında bulunurken; 2016 Nisan-Mayıs ve 2016 Haziran-Temmuz-Ağustos sayısında 6 karikatür bulunması dikkat çekicidir. E Dergisi'nin incelenen sayılarında en fazla 6 şekil (2016 Haziran-Temmuz- Ağustos) bulunurken; en az 1 şekil (2017 Ocak-Şubat) bulunmaktadır. Derginin incelenen bütün sayılarında boyamaya rastlanmamıştır.

Fotoğraf 21: Resim Örneği, E Dergisi, Haziran-Ağustos 2016

F Dergisi'nin bir yıllık sayıları incelendiğinde ise en fazla resim 2016 Nisan (47) sayısında; en az resim ise 2016 Kasım (28) ve 2016 Aralık (28) sayısında görülmüştür. Tablolara göre en çok 68 fotoğraf 2016 Aralık sayısında bulunurken en az 38 fotoğraf 2016 Eylül sayısında bulunmaktadır. Dergide en çok karikatür ile 2016 Mayıs (143) sayısında; en az ise 2016 Temmuz (91) sayısında karşılaşılmıştır. Derginin incelenen sayıları arasında en çok şekil bulunan sayılar 2016 Kasım (25) ve 2016 Aralık (25) iken en az şekil bulunan sayı 2017 Ocak (19)'tır. F Dergisi'nin bir yıl boyunca incelenen sayıları arasında yalnızca 2017 Ocak (1), 2017 Şubat (1) ve 2017 Mart (2) sayılarında boyama bulunmaktadır.

Fotoğraf 22: Boyama Örneği, F Dergisi, Mart 2017

G Dergisi'nin on iki ay boyunca bütün sayıları incelenmiş ve Tablo 5'e elde edilen veriler kaydedilmiştir. Dergide resim, fotoğraf ve karikatür görsellerinin dağılımları her ay farklılık göstermekle birlikte bu görsellere ait sayılar birbirine yakın olarak tespit edilmiştir. Dergide en fazla resim 2017 Ocak (57) sayısında; en az ise 2017 Şubat (19) sayısında görülmüştür. En çok fotoğraf 2016 Eylül (33) ve 2016 Ekim (33) sayılarında bulunmaktadır. En az fotoğrafın 2016 Temmuz-Ağustos sayısında olduğu belirlenmiştir. En fazla karikatür 2016 Mayıs (52) sayısında; en az 2016 Ekim (16) sayısında bulunmaktadır. En fazla şekil 2016 Eylül (23) sayısında; en az şekil 2016 Nisan (3) sayısında bulunmaktadır. Derginin incelenen sayılarında boyama etkinliği yer almamaktadır.

Tablo 6: Çocuk Dergilerinin Görsel Tür ve Sıklıkları

Dergi Adı	Resim	Fotoğraf	Karikatür	Şekil	Boyama	Toplam
A Dergisi	811 (%32)	353 (%14)	1329 (%52)	45 (%2)	-	2538 (%100)
B Dergisi	385 (%26)	86 (%6)	928 (%62)	80 (%5)	2 (%0,1)	1481 (%100)
C Dergisi	667 (%31)	877 (%41)	475 (%22)	104 (%5)	-	2123 (%100)
D Dergisi	490 (%37)	660 (%50)	31 (%2)	149 (%11)	-	1330 (%100)
E Dergisi	541 (%44)	416 (%34)	224 (%18)	45 (%4)	-	1226 (%100)
F Dergisi	423 (%16)	568 (%21)	1466 (%54)	261 (%10)	4 (%0,1)	2722 (%100)
G Dergisi	497 (%35)	303 (%22)	463 (%33)	144 (%10)	-	1407 (%100)

İncelenen 7 çocuk dergisinden A Dergisi, B Dergisi ve F Dergisi'nde karikatürlerin diğer görsellerden fazla olması dikkat çekmektedir. Karikatürlerde çocukların okuduğu her cümlede anlatılan olayın görselini karşısında bulması çocuğun okuduğunu anlamasını kolaylaştırabilir. Buna karşılık C Dergisi, D Dergisi ve E Dergisi'nde ise genellikle karikatürler, fotoğraf ve resimlerden daha az sayıda bulunmaktadır. Bu da dergilerin daha çok öğretme ve bilgilenme kaygısı taşıyarak çocuklara gerçekleri yansıtmayı amaçlaması olarak değerlendirilebilir. G Dergisi'nde ise fotoğraf ve karikatürlerin sayılarının birbirine yakın olduğu; ancak fotoğrafların biraz daha fazla bulunduğu belirlenmiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan "Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinde ne tür etkinlikler bulunmaktadır?" sorusu için elde edilen veriler Tablo 7'de sıralanmıştır.

Tablo 7: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

	2016 Nisan										2016 Mayıs									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	2	1	-	-	-	3	-	3	3	-	2	1	-	-	-	2	-	3	3
*B Dergisi	-	5	-	-	-	-	1	-	32	-	-	5	-	-	-	-	1	1	29	-
*C Dergisi	-	5	1	-	2	-	1	-	30	2	-	9	-	-	2	-	1	-	26	2
*D Dergisi	-	-	-	-	1	1	1	-	-	10	-	-	1	-	1	1	-	-	-	10
***E Dergisi	-	2	1	-	1	-	-	-	27	1	-	2	1	-	1	-	-	-	27	1
*F Dergisi	15	13	3	26	-	-	1	-	5	18	14	11	3	19	-	-	1	-	6	15
*G Dergisi	-	13	-	6	1	-	1	-	3	3	-	13	-	-	1	-	-	-	3	4

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan;“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını,“ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 7'nin Devamı: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

	2016 Haziran										2016 Temmuz									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	2	1	-	-	-	2	-	3	2	-	2	1	-	-	-	3	-	3	7
*B Dergisi	5	5	-	-	-	-	1	1	31	-	5	5	1	-	-	-	1	1	30	-
*C Dergisi	-	7	1	-	2	-	1	-	29	2	-	6	-	-	1	-	1	-	32	2
*D Dergisi	-	5	-	-	1	1	-	-	-	11	-	2	-	-	-	1	1	-	-	10
***E Dergisi	-	1	1	-	2	-	3	-	15	1	-	1	1	-	2	-	3	-	15	1
*F Dergisi	-	12	3	22	-	-	1	-	5	23	23	12	3	23	-	-	-	-	6	21
*G Dergisi	-	13	-	6	1	-	-	-	3	2	-	10	-	5	1	-	1	-	3	3

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan;“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 7'nin Devamı: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

	2016 Ağustos										2016 Eylül									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	2	9	-	-	-	2	-	3	4	-	1	1	-	-	-	2	-	3	6
*B Dergisi	-	4	1	-	-	-	1	-	30	-	-	6	1	-	-	-	1	1	31	-
*C Dergisi	-	5	-	-	2	-	1	-	18	2	-	6	-	-	2	-	-	-	27	2
*D Dergisi	-	6	-	-	1	1	-	-	-	7	-	5	-	-	1	1	-	-	-	9
***E Dergisi	-	1	1	-	2	-	3	-	15	1	-	1	1	-	-	-	1	-	14	1
*F Dergisi	-	13	3	24	-	-	-	-	6	15	-	13	-	22	-	-	-	-	5	21
*G Dergisi	-	10	-	5	1	-	1	-	3	3	-	12	-	5	1	-	-	-	3	4

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan;“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 7'nin Devamı: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

	2016 Ekim										2016 Kasım									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	2	1	-	-	-	2	-	4	5	-	2	1	-	-	-	2	-	3	6
*B Dergisi	-	6	1	-	-	-	1	2	31	-	-	6	1	-	-	-	1	1	32	-
*C Dergisi	-	6	-	-	2	-	2	-	27	2	-	7	-	-	2	-	1	-	20	2
*D Dergisi	-	4	-	-	-	1	1	-	-	12	-	2	-	-	1	1	-	-	-	11
***E Dergisi	-	1	1	-	-	-	1	-	14	1	-	1	1	-	-	-	1	-	8	1
*F Dergisi	-	12	-	22	-	-	-	-	5	19	-	13	-	24	-	-	-	-	5	22
*G Dergisi	-	11	-	5	-	-	-	-	2	4	-	12	-	5	1	-	-	-	2	4

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan;“ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını,“ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını,“ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 7'nin Devamı: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

	2016 Aralık										2017 Ocak									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	2	1	-	-	-	2	-	4	6	-	1	1	-	-	-	2	-	3	5
*B Dergisi	-	7	-	-	-	-	1	1	32	-	5	10	-	2	-	-	1	1	33	-
*C Dergisi	-	4	-	-	2	-	1	-	27	2	-	4	1	-	2	-	2	-	27	2
*D Dergisi	-	4	-	-	1	1	-	-	-	9	-	3	1	-	1	1	-	1	-	10
***E Dergisi	-	1	1	-	-	-	1	-	8	1	-	1	-	-	-	-	2	-	22	1
*F Dergisi	-	12	-	20	-	-	1	-	5	23	16	12	1	28	-	-	1	-	7	23
*G Dergisi	-	12	-	4	-	-	1	-	3	5	-	15	-	-	-	-	1	-	2	4

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan; “ * ” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını, “ ** ” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “ *** ” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 7'nin Devamı: Çocuk Dergilerindeki Etkinliklerin İncelenmesi.

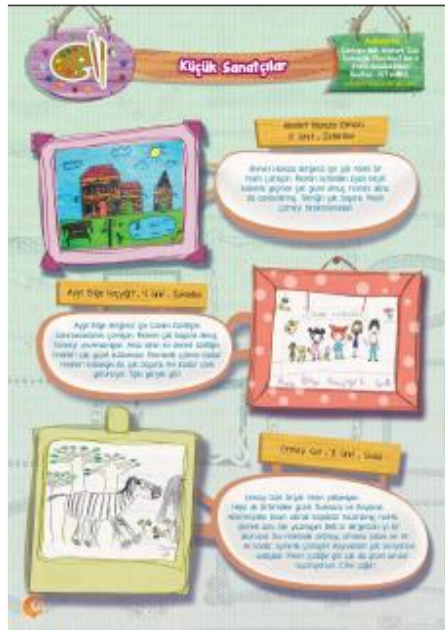
	2017 Şubat										2017 Mart									
	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım
*A Dergisi	-	1	1	-	1	-	3	-	3	6	-	1	-	-	1	-	2	-	3	8
*B Dergisi	4	13	-	2	-	-	1	1	35	-	-	11	-	-	-	-	1	1	32	-
*C Dergisi	-	4	3	-	1	-	1	-	30	1	-	7	-	-	2	-	2	1	32	3
*D Dergisi	-	3	-	-	1	1	-	-	-	10	-	4	-	-	1	1	-	-	-	9
***E Dergisi	-	1	-	-	-	-	2	-	22	1	-	1	1	-	4	-	-	1	18	1
*F Dergisi	-	12	2	23	-	-	-	-	6	17	-	14	3	27	-	-	1	-	5	14
*G Dergisi	-	14	-	4	-	-	-	-	3	4	1	12	-	4	1	-	1	-	3	4

Açıklama: Dergi adlarının yanlarında bulunan; “*” işareti derginin ayda bir çıkarıldığını, “**” işareti derginin iki ayda bir çıkarıldığını, “***” işareti derginin üç ayda bir çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 8: Çocuk Dergilerinin Etkinliklere Göre Dağılımı

Dergi Adı	Bilmece	Bulmaca	Oyun	Mizah	Deney / Gözlem	Yarışma	Beceri / Tasarım	Test	Sizden Gelenler	Tanıtım	Toplam
A Dergisi	-	20 (%12)	19 (%11)	-	2 (%1)	-	27 (%16)	-	38 (%23)	61 (%37)	167 (%100)
B Dergisi	19 (%4)	83 (%16)	5 (%1)	4 (%1)	-	-	12 (%2)	11 (%2)	378 (%74)	-	512 (%100)
C Dergisi	-	70 (%15)	6 (%1)	-	22 (%5)	-	14 (%3)	1 (%0,2)	325 (%70)	24 (%5)	462 (%100)
D Dergisi	-	38 (%21)	2 (%1)	-	10 (%5)	12 (%7)	3 (%2)	1 (%0,5)	-	118 (%64)	184 (%100)
E Dergisi	-	14 (%5)	10 (%4)	-	12 (%4)	-	17 (%6)	1 (%0,3)	205 (%76)	12 (%4)	271 (%100)
F Dergisi	68 (%8)	149 (%18)	21 (%3)	280 (%34)	-	-	6 (%1)	-	66 (%8)	231 (%28)	821 (%100)
G Dergisi	1 (%0,3)	147 (%51)	-	49 (%17)	8 (%3)	-	6 (%2)	-	33 (%11)	44 (%15)	288 (%100)

A Dergisi ve diğer 6 dergi (B Dergisi, C Dergisi, D Dergisi, E Dergisi, F Dergisi ve G Dergisi) 2016 Nisan ayından başlayarak bir yıl boyunca incelenmiş ve tablolarındaki sonuçlar elde edilmiştir. Tablo 7'ye göre A Dergisi'nde en fazla 2 bulmaca bulunan sayılar 2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2016 Ekim, 2016 Kasım ve 2016 Aralık'tır. 1 bulmaca bulunan sayılar ise 2016 Eylül, 2017 Ocak, 2017 Şubat ve 2017 Mart'tır. Verilere bakıldığında en fazla oyuna 2016 Ağustos (9) sayısında yer verilmiştir. Buna karşılık 2017 Mart sayısında oyun etkinliği yer almamıştır. Bu iki sayının dışındaki tüm sayılarda 1 oyuna yer verilmiştir. A Dergisi'nde 2017 Şubat ve 2017 Mart sayılarında 1 deney / gözlem etkinliği bulunurken; derginin diğer sayılarında deney / gözlem etkinliğine yer verilmemiştir. En fazla 3 beceri / tasarım etkinliği bulunan dergide en az 2 beceri / tasarım etkinliği bulunmaktadır. Çocukların kendi emeklerinin, duygularının ve düşüncelerinin sergilendiği bölüm olan "Sizden Gelenler" kısmında en fazla 4 (2016 Eylül, 2016 Aralık) ürün; derginin diğer sayılarında ise 3 "Sizden Gelenler" ürünü tespit edilmiştir. Bu bölüme gönderilen resim ve mektuplar da yaş düzeyi açısından farklılık göstermektedir. Örneğin 2016 Nisan sayısının "Küçük Sanatçılar" bölümünde hem 8. sınıf öğrencisine hem de 3. sınıf öğrencisine ait etkinlik bulunmaktadır. Oysa bu iki öğrenci gelişim açısından farklılık gösterdiğinden ikisini aynı yönden değerlendirmek yanlış olabilir. Dergide en fazla 8 tanıtıma (2017 Mart); en az 2 tanıtıma (2016 Haziran) yer verilmiştir. Tablo 7'ye göre A Dergisi'nde bilmece, mizah, yarışma ve test etkinliklerine rastlanmamıştır.

Fotoğraf 23: Sizden Gelenler Bölümü, A Dergisi, Nisan 2016 (8. sınıf öğrencisi ile 3. Sınıf öğrencisinin resmi aynı sayfada bulunmaktadır.)

Fotoğraf 24: Oyun Örneği, A Dergisi, Mayıs 2016

B Dergisi incelediğinde yalnızca 2016 Haziran (5), 2016 Temmuz (5), 2017 Ocak (5) sayılarında bulmacaya rastlanmış olup diğer sayılarda bulmaca bulunmadığı tespit edilmiştir. En fazla bulmaca derginin 2017 Şubat (13) sayısında bulunmaktadır. En az bulmacanın ise 2016 Ağustos (4) sayısında olduğu belirlenmiştir. Derginin incelenen sayılarında ya 1 oyuna (2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2016 Eylül, 2016 Ekim, 2016 Kasım) rastlanmış ya da oyuna (2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Aralık, 2017 Ocak, 2017 Şubat, 2017 Mart) rastlanmamıştır. B Dergisi'nde en fazla mizah 2017 Ocak (2) ve 2017 Şubat (2) sayılarında bulunmaktadır. Derginin diğer sayılarında mizah etkinliği ile karşılaşılmamıştır. Bütün sayılarda birer tane beceri / tasarım etkinliğine yer verilmiştir. 2016 Ekim sayısında 2 test bulunmasına rağmen; 2016 Nisan ve 2016 Ağustos sayısında test bulunmamaktadır. "Sizden Gelenler" bölümünde 2017 Şubat sayısında 35 okuyucu ürünü bulunurken; en az 29 okuyucu ürünü ile 2016 Mayıs sayısında karşılaşmıştır. Dergide deney / gözlem, tanıtım ve yarışma etkinliği bulunmamaktadır.

Fotoğraf 25: Bulmaca Örneği,
C Dergisi, Ekim 2016

Fotoğraf 26: Bilmecce ve Fıkra Örneği,
B Dergisi, Haziran 2016

C Dergisi'nin etkinlikleri incelendiğinde en fazla bulmacanın 2016 Mayıs (9) sayısında; en az bulmacanın 2016 Aralık (4), 2017 Ocak (4) ve 2017 Şubat (4) sayılarında olduğu belirlenmiştir. En çok oyun etkinliği 2017 Şubat (3) sayısında bulunurken; 2016 Nisan, 2016 Haziran ve 2017 Ocak sayılarında yalnızca 1 oyun etkinliği bulunmaktadır. Derginin diğer sayılarında ise oyun etkinliği yoktur. Bütün sayılarda deney / gözlem etkinliklerine ayrı ayrı yer verilmiştir. Ancak 2016 Temmuz ve 2017 Şubat sayılarında yalnız deneye yer verilmiş olup gözlem etkinliği bulunmadığı görülmüştür. Beceri / tasarım etkinliklerine 2016 Ekim, 2017 Ocak ve 2017 Mart sayılarında 2 kez yer verilirken; 2016 Eylül sayısında bu etkinliğe yer verilmemiştir. Diğer sayılarda ise beceri / tasarım etkinliklerine yalnızca 1 kez yer ayrıldığı tespit edilmiştir. İncelenen bütün sayılarda test bulunmazken 2017 Mart sayısında 1 test bulunmaktadır. Özellikle ürün gönderen okuyucuyu bir sonraki sayıyı görmek için sabırsızlandıran bölüm olan "Sizden Gelenler" kısmına en fazla 2016 Temmuz (32) ve 2017 Mart (32) sayılarında yer verilirken en az 2016 Ağustos (18) sayısında yer verilmiştir. Genellikle 2 tanıtıma yer ayıran dergide yalnızca 2017 Şubat sayısında 1 ve 2017 Mart sayısında da 3 tanıtım bulunduğu yapılan incelemeler sonucunda belirlenmiştir. Derginin 2016 Nisan ayından başlayarak bir yıl boyunca bütün sayılarına bakıldığında, dergide bilmece, mizah ve yarışma etkinlikleri bulunmadığı görülmüştür.

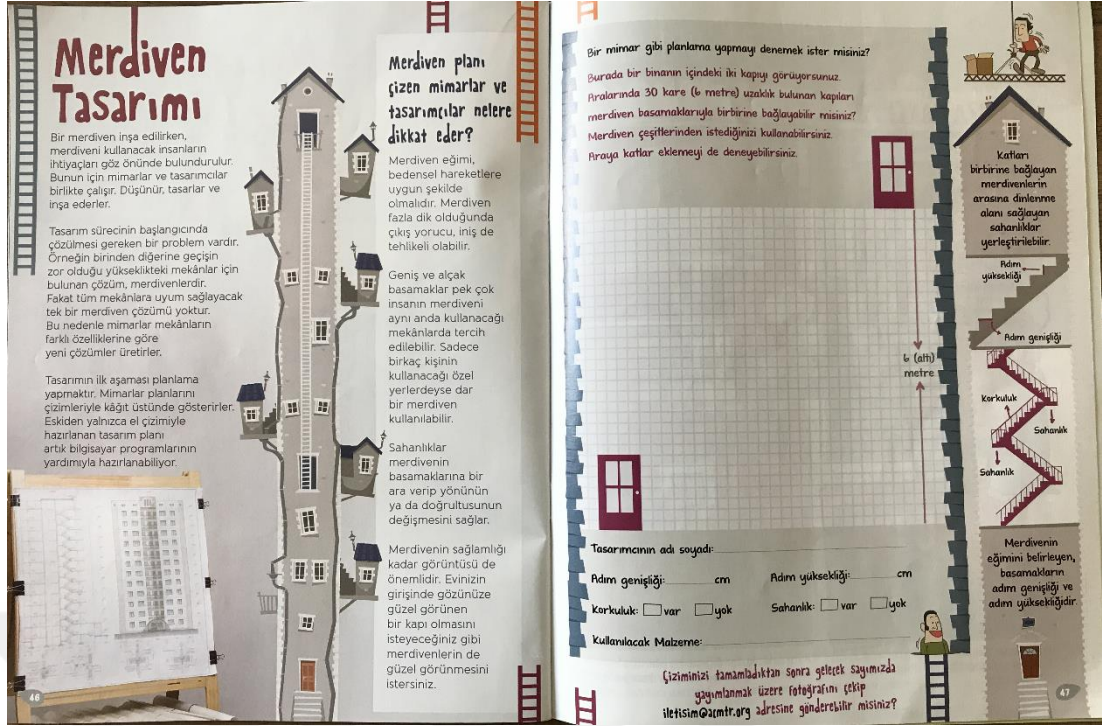
Fotoğraf 27: Deney Örneği, C Dergisi, Aralık 2016

D Dergisi'ne bakıldığında bulmaca etkinliği en fazla 2016 Ağustos (6) sayısında yer alırken; 2016 Nisan ve 2016 Mayıs sayılarında hiç bulunmamaktadır. Oyun etkinliğine 2016 Mayıs ve 2017 Ocak sayısında 1 kez rastlanırken diğer sayılarda hiç yer ayrılmamıştır. Deney / gözlem etkinliklerine 2016 Temmuz ve 2016 Ekim sayılarında yer ayrılmamış ancak diğer sayıların her birinde 1 deney/gözlem etkinliğinin bulunduğu görülmüştür. Derginin her sayısında birer yarışma etkinliğine rastlanmıştır. Beceri / tasarım etkinlikleriyle ise 2016 Nisan (1), 2016 Temmuz (1) ve 2016 Ekim (1) sayılarında karşılaşılmıştır. Diğer sayılarda beceri / tasarım etkinlikleri bulunmamaktadır. 2017 Ocak (1) sayısı dışındaki sayılarda test etkinliğine rastlanmamıştır. Tanıtım etkinlikleri en fazla 2016 Ekim (12) sayısında bulunurken; en az 2016 Ağustos (7) sayısında bulunmaktadır. Dergide sizden gelenler bölümü, bilmece ve mizah etkinliğinin olmadığı belirlenmiştir.

Fotoğraf 28: Gözlem Örneği, E Dergisi, Eylül-Ekim 2016

E Dergisi 2016 Nisan ayından başlayarak 2017 Mart ayı sonuna kadar incelendiğinde bütün sayılarda en az 1 kez bulmaca etkinliğine yer verildiği yalnızca 2016 Nisan-Mayıs sayılarında 2 bulmacaya yer ayrıldığı görülmüştür. Derginin bütün sayılarında birer kez oyun bölümü bulunmasına rağmen 2017 Ocak-Şubat sayısında oyun etkinliğine yer verilmemiştir. Deney / gözlem etkinliğine 2017 Mart sayısında 4 kez rastlanırken; 2016 Eylül-Ekim, 2016 Kasım-Aralık, 2017 Ocak-Şubat sayılarında hiç rastlanmamıştır. Beceri / tasarım etkinliklerinin en fazla 2016 Haziran-Temmuz-Ağustos (3) sayısında bulunduğu tespit edilmiştir. Dergide 2017 Mart (1) sayısı dışında teste yer ayrılmamıştır. Okuyucunun hem kendi ürünlerini hem de akranlarının neler yapabildiğini görebilmesine imkân sağlayan “Sizden Gelenler” bölümüne en çok 2016 Nisan-Mayıs (27) sayısında, en az ise 2016 Kasım-Aralık (8) sayısında yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca derginin bütün sayılarında 1 tanıtım bulunmaktadır. Derginin araştırma kapsamına alınan bütün sayılarında bilmece, mizah ve yarışma etkinliklerine yer ayrılmadığı tespit edilmiştir.

Fotoğraf 29: Tasarım Örneği, E Dergisi, Kasım-Aralık 2016

F Dergisi'nin bazı sayılarında (2016 Haziran, 2016 Ağustos, 2016 Eylül, 2016 Ekim, 2016 Kasım, 2016 Aralık, 2017 Şubat, 2017 Mart) bilmece etkinliği bulunmazken bazı sayılarında oldukça fazla bilmeceye yer verilmiştir. Örneğin 2016 Nisan sayısında 15, 2016 Mayıs sayısında 14, 2016 Temmuz sayısında 23, 2017 Ocak sayısında 16 bilmece bulunmaktadır. Derginin en fazla bulmaca bulunan sayısı 2017 Mart (14) iken en az bulmaca bulunan sayısı da 2016 Mayıs (11)'tir. En çok 3 oyuna (2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2017 Mart) yer verilen dergide, oyuna hiç yer verilmeyen sayılar da (2016 Eylül, 2016 Ekim, 2016 Kasım, 2016 Aralık) vardır. Mizah bölümüne oldukça yer ayıran F Dergisi'nde en fazla 28 (2017 Ocak) mizah bulunurken; en az 19 (2016 Mayıs) mizah bulunmaktadır. Dergide 2016 Nisan, 2016 Mayıs, 2016 Haziran, 2016 Aralık, 2017 Ocak, 2017 Mart sayılarında 1 beceri / tasarım etkinliği yer alırken; bazı sayılarda beceri tasarım etkinliği bulunmamaktadır. "Sizden Gelenler" bölümünde en fazla 7 (2017 Ocak) okuyucu ürünü; en az ise 5 (2016 Nisan, 2016 Haziran, 2016 Eylül, 2016 Eylül, 2016 Kasım, 2016 Aralık, 2017 Mart) okuyucu ürünü bulunmaktadır. Dergide tanıtıma yer verilmiştir. Bu dergide en fazla 23 tanıtım (2016 Haziran, 2016 Aralık, 2017 Ocak) yer alırken; en az 14 tanıtım (2017 Mart) bulunmaktadır. Derginin tanıtımlarında dikkat çeken en önemli nokta ise tanıtımların çocukların düzeylerine uygun

olmayışıdır. Dergide şofben, ev, tatil köyü, hastane vb. tanıtımlara hemen her sayıda yer verilmiştir. Ayrıca 2016 Nisan ayından beri incelenen F Dergisi'nde deney / gözlem, test ve yarışma etkinlikleri bulunmamaktadır.

Fotoğraf 30: Tanıtım Örneği,
F Dergisi, Temmuz 2016

Fotoğraf 31: Tanıtım Örneği,
F Dergisi Mart 2017

G Dergisi'nin bir yıllık sayılarına ay ay bakıldığında bütün sayılarda bilmece etkinliğine yer verilmediği görülmektedir. Ancak yalnızca 2017 Mart sayısında 1 bilmece etkinliğiyle karşılaşmıştır. Tablo 7 incelendiğinde en fazla 15 bulmaca (2017 Ocak) ile karşılaşılırken en az 10 bulmaca (2016 Temmuz) ile karşılaşmıştır. En fazla 6 mizah etkinliği (2016 Nisan, 2016 Haziran) yer alan dergide mizah bulunmayan sayılar da (2016 Mayıs, 2017 Ocak) yer almaktadır. Hemen hemen bütün sayılarında deney / gözlem etkinliğine yer veren derginin bazı sayılarında deney / gözlem etkinlikleri (2016 Ekim, 2016 Aralık, 2017 Ocak, 2017 Şubat) bulunmamaktadır. Derginin birkaç sayısında ise birer tane beceri / tasarım etkinliği bulunmaktadır. Beceri / tasarım etkinliği bulunan sayılar ise şunlardır: 2016 Nisan, 2016 Temmuz, 2016 Ağustos, 2016 Aralık, 2017 Ocak ve 2017 Mart. Diğer sayılarda ise beceri / tasarım etkinliği bulunmamaktadır. Çocukların ilgiyle incelediği ve kendi ürünlerini sergileme fırsatı bulduğu "Sizden Gelenler" bölümünde en az 2 okuyucu ürünü (2016 Ekim, 2016 Kasım, 2017 Ocak) yer almaktadır. Bunun dışındaki bütün sayılarda 3 okuyucu ürününe rastlanmıştır. Dergide en fazla 5 tanıtım (2016 Aralık); en az ise 2 tanıtım (2016 Haziran) yer almaktadır. 2016 Nisan sayısından başlayarak bir yıl boyunca 2017 Mart sayısı da dahil olmak üzere incelenen G Dergisi'nde oyun, test ve yarışma etkinliklerine yer verilmemiştir.

Fotoğraf 32: Mizah Örneği, G Dergisi, Aralık 2016

Tablo 8'e göre çocuk dergilerinde genellikle (bazı dergilerde bazı etkinlikler yer almasa da) bulmaca, oyun, deney / gözlem, beceri / tasarım, Sizden Gelenler ve tanıtım etkinliklerine yer verilmiştir. Dergilerde bilmece, mizah, yarışma ve test etkinliklerine ise daha sınırlı yer ayrılmıştır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi olan "Türkiye'de yayınlanan çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşleri nasıldır?" sorusu için aşağıdaki sorular Afyonkarahisar Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu'nda öğrenim gören 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisine sorulmuş ve elde edilen tematik kodlama sonuçları Tablo 9'da sıralanmıştır. Öğrencilere sorulan sorular şunlardır:

1. Severek okuduğunuz dergi isimlerini söyleyiniz.
2. Çocuk dergilerinde en çok ilginizi çeken metin türü (şiir, olay yazısı, bilgilendirici yazı gibi) ya da etkinlik (bilmece, bulmaca, deney, oyun vb.) hangisidir? Neden?
3. Aldığınız dergide en beğendiğiniz bölüm hangisidir? Neden?
4. Sizce derginin içeriği ile görselleri uyumlu mu? Açıklayınız.
5. Size göre dergilerde veya okuduğunuz dergide ne gibi eksiklikler vardır? Siz bir dergi yayınlamış olsaydınız derginize neler eklerdiniz?

Tablo 9: Çocuk Dergileri İle İlgili Öğrenci Görüşleri

Tema	Kategori	Frekans	Örnek Açıklama
En Sevilen Dergi İsimleri	C Dergisi	45	<p>Ö86 : 1. C Dergisi 2. A Dergisi 3. F Dergisi</p> <p>Ö110 : 1. C Dergisi 2. A Dergisi 3. B Dergisi</p> <p>Ö22 : 1. C Dergisi 2. A Dergisi 3. D Dergisi</p>
	A Dergisi	32	<p>Ö1 : 1. A Dergisi 2. C Dergisi 3. B Dergisi</p> <p>Ö2 : 1. A Dergisi 2. C Dergisi 3. E Dergisi</p> <p>Ö30 : 1. A Dergisi 2. D Dergisi 3. G Dergisi</p>
	G Dergisi	10	<p>Ö17 : 1. G Dergisi 2. A Dergisi 3. F Dergisi</p> <p>Ö25 : 1. G Dergisi 2. B Dergisi 3. E Dergisi</p> <p>Ö79 : 1. G Dergisi 2. A Dergisi 3. D Dergisi</p>
En Çok İlgi Çeken Metin Türü	Fıkra	19	<p>Ö111: Çocuk dergilerinde en çok ilgimi çeken metin türü fıkralardır. Çünkü ben gülmeyi çok seven biriyim.</p> <p>Ö113: En çok ilgimi çeken metin türü fıkralardır. Çünkü çok düşündürüyor ve güldürüyor.</p> <p>Ö114: Ben metin türü olarak fıkraları seviyorum. Çünkü eğlenceli ve komiktir.</p>
	Şiir	8	<p>Ö20: Şiirler dikkatimi çekti; çünkü şiir okumayı seviyorum.</p> <p>Ö110: Şiirler dikkatimi çekti. Çünkü şiirler eğlenceli olabiliyor.</p> <p>Ö17: Şiirler çok hoşuma gitti. Çünkü şiirleri okumayı seviyorum.</p>

Tema	Kategori	Frekans	Örnek Açıklama
	Masal	4	<p>Ö21: Masal. Çünkü masallar okuyucunun hayal gücünü geliştirir.</p> <p>Ö59: Masal. Çünkü masal dinlemeyi severim. Bana eğlenceli gelir.</p> <p>Ö99: Masal. Çünkü masal okuyucuyu eğlendirir.</p>
	Gezi Yazısı	1	<p>Ö10: En çok ilgimi çeken metin türü gezi yazısıdır. Çünkü farklı şehirleri okumak çok hoşuma gidiyor.</p>
En Çok İlgi Çeken Etkinlik	Deney	35	<p>Ö96: Çocuk dergilerinde benim en çok ilgimi çeken dergilerdeki deneylerdir. Çünkü ben deneylerin yapılışını ve sonucunu merak ediyorum.</p> <p>Ö100: Deney yapmayı seviyorum. Çünkü yeni bir buluş yapmak istiyorum ve Fen ve Teknoloji dersini çok seviyorum.</p> <p>Ö112: Bana göre deney. Çünkü hem bir şeyler öğreniyorum hem de etkinlik sırasında eğlenceli vakit geçiriyorum.</p>
	Karikatür	19	<p>Ö15: Karikatürleri beğeniyorum. Çünkü bazıları komik, bazıları bilimsel oluyor.</p> <p>Ö57: Karikatür. Çünkü çok komik ve eğlenceli oluyor.</p> <p>Ö97: En çok ilgimi çeken karikatürlerdir. Çünkü dergilerdeki bilgilendirici karikatürleri sayesinde yeni şeyler öğreniyorum.</p>
	Bulmaca	16	<p>Ö43: Bulmaca. Çünkü bulmaca çözmek çok güzel.</p> <p>Ö78: Bulmacayı çok seviyorum. Çünkü eğlenceli. Ayrıca onların çözümünü bulmaktan zevk alıyorum.</p> <p>Ö85: Bulmaca çünkü bulmacaları çözerken eğleniyorum.</p>
	Oyun	15	<p>Ö14: A Dergisi'ndeki Rafadan Tayfa'nın anlattığı oyunları çok seviyorum. Yeni oyunlar öğreniyorum.</p> <p>Ö20: Oyunlar dikkatimi çekti. Çünkü oyun oynamayı seviyorum.</p> <p>Ö79: Oyun. Çünkü çok eğlenceli.</p>

Tema	Kategori	Frekans	Örnek Açıklama
En Çok İlgi Çeken Etkinlik	Bilmece	10	<p>Ö29: <i>Bilmeceler ilgimi çekti. Çünkü sonuçlarını bulurken eğleniyorum.</i></p> <p>Ö77: <i>Bilmece. Çünkü eğlenirken bilgi ediniyorum.</i></p> <p>Ö90: <i>Bilmeceler dikkatimi çekti. Çünkü çok zor bilmecelerin sonuçlarını bulurken eğleniyorum.</i></p>
	Tasarım	8	<p>Ö25: <i>Tasarımlar ilgimi çekiyor. Çünkü yeni şeyler tasarlıyorum.</i></p> <p>Ö87: <i>Tasarımlar ilgimi çekiyor. Çünkü çok eğlenceli.</i></p> <p>Ö95: <i>Tasarımı çok seviyorum. Çünkü yeni şeyler öğreniyoruz.</i></p>
En Beğenilen Konu Alanı	Sağlık, Spor ve Oyun	47	<p>Ö105: <i>Benim beğendiğim derginin en güzel bölümü karikatürdür. Çünkü eğlenceli ve komik oluyor. Rafadan Tayfa'nın oyun bölümünü de seviyorum.</i></p> <p>Ö114: <i>En beğendiğim bölüm Rafadan Tayfa'nın oyun anlatımlı karikatürleridir. Çünkü okuması çok eğlencelidir.</i></p> <p>Ö113: <i>Oyunlu karikatürlerdir. Çünkü mizah duygusu çok yüksek ve çok eğlendiriyor.</i></p>
	Bilim ve Teknoloji	20	<p>Ö22: <i>En beğendiğim bölüm deneyler; çünkü deneylerin sonucunu görmek beni heyecanlandırıyor.</i></p> <p>Ö40: <i>Deney bölümü. Çünkü deney yapmayı seviyorum.</i></p> <p>Ö98: <i>En sevdiğim bölüm deneydir. Çünkü keyif alıyorum ve eğleniyorum.</i></p>
	Dünya ve Çevre	16	<p>Ö17: <i>Hayvanlar bölümünden hoşlandım. Çünkü kış uykusuna yatan hayvanlar hakkında bilgilendim.</i></p> <p>Ö26: <i>A Dergisi'ndeki İbi İle Tosi'nin gezi yazıları bölümünü beğendim. Çünkü öğreticidir.</i></p> <p>Ö73: <i>Hayvanlar bölümü. Çünkü hayvanlar özellikle de kediler çok tatlı ve şirinler.</i></p>

Tema	Kategori	Frekans	Örnek Açıklama
İçerik ile Görsel Uyumu	Uyumlu	115	Ö5: Uyumlu ama ben olsaydım biraz daha eğlenceli şeyler yapardım. Ö8: Bence derginin içeriği ve görselleri uyumlu. Ö98: Bence beğendiğim derginin içeriği ile görselleri uyumlu.
	Uyumlu değil	---	---
Dergilere eklemek istedikleriniz	Var	62	Ö97: Beğendiğim dergilerde sadece bir tane deney var. Karikatürlere çok fazla yer verilmiş. Oysa deney daha fazla olmalıydı. Ben bir dergi yayınlasaydım daha fazla deney eklerdim ve karikatürleri azaltırdım. Ö99: Dergilerde test bölümleri yok. Eğer ben bir dergi yayınlamış olsaydım içine bilgilendirici yazı, şiir ve hayvanlarla ilgili masal, Nasreddin Hoca fıkraları, deneyler bulmaca ve bilmece eklerdim. Ö102: Maç sonuçları eksik. Ben maç sonuçlarını, takımların durumlarını küçük yazılarla özetlerdim.
	Yok	53	Ö26: Bana göre beğendiğim dergide eksiklik yok. Ben bir dergi yayınlamış olsaydım çıkartma, fıkra, bilmece, şiir, öykü, karikatür eklerdim. Ö96: Bana göre dergilerde veya beğendiğim dergide hiçbir eksiklik yok. Ben bir dergi yayınlamış olsaydım dergimde daha çok deneye, ilginç bilgiye yer verirdim. Tabi karikatürleri de unutmazdım. Ö107: Bana göre beğendiğim bu dergilerde eksiklik yok. Ben bir dergi yayınlamış olsam Sihirli İşaretler eklerdim.

Yapılan görüşme formu sonuçlarına göre en sevilen derginin C Dergisi olduğu Tablo 9’da görülmektedir. En sevilen dergilerde ikinci sırada A Dergisi, üçüncü sırada da G Dergisi olduğu belirlenmiştir.

Görüşme formunun 2. sorusunda belirtilen “Çocuk dergilerinde en çok ilginizi çeken metin türü ya da etkinlik hangisidir? Neden?” sorusunun cevaplarında etkinliklerin metin türlerine göre daha fazla ilgi gördüğü Tablo 9’da açıkça ortaya konmuştur. Öğrenciler tarafından etkinliklerin genel olarak eğlenceli bulunması

sebebiyle ilgi çekici olduğu ifade edilmiştir. Etkinlikler içinde en fazla deneyler dikkat çekmiştir. Ayrıca dergi içeriğinde bulunan metin türlerinden en fazla fıkra tercih edilmiştir. Okuyucuların verdikleri cevaplara bakılırsa fıkralar da aynı zamanda etkinlik türü olarak değerlendirilmiş ve güldürücü, eğlendirici olduğundan metin türleri içinde daha fazla tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra şiir, masal, gezi yazısı vb. türler öğrenciler tarafından daha az ilgi görmüştür. Metin türleri içinde öykünün hiç tercih edilmemesi de oldukça dikkat çekicidir.

2. soruda öğrenci görüşleri değerlendirilirken birden fazla metin türü veya etkinliğin ilgisini çektiğini belirten öğrencilerin cevapları da dikkate alınmıştır. Bu öğrencilerin verdikleri her metin türü ve etkinlik Tablo 9’da ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Birden fazla metin türü veya etkinliğin ilgisini çektiğini belirten öğrenci cevaplarından bazıları aşağıda belirtilmiştir:

Ö16: Çocuk dergilerinde fıkra, karikatür, öykü, bilmece – bulmaca, deney ilgimi çekti. Çünkü eğlenirken bilgi ediniyorum. Hem sıkılmıyorum hem de bilgi edinmiş oluyorum.

Ö99: Şiir, masal, bilmece ve bulmaca ilgimi çekiyor. Çünkü bilmece ve bulmacalar çok eğlenceli, fıkralar komik, şiirler ve masallar okuyucuyu eğlendirir.

Ö105: Benim çocuk dergilerinden en çok ilgimi çeken bulmaca ve fıkralardır. Çünkü bulmacalar çok eğlenceli, fıkralar ise çok komik bu yüzden ilgimi çeken etkinliklerin bulmacalar ve fıkralar olduğunu düşünüyorum.

“Çocuk dergilerinde en beğendiğiniz bölüm hangisidir?” sorusu sorulduğunda en beğenilen konu alanının “Sağlık, Spor ve Oyun” olduğu görülmektedir. Öğrenciler çocuk dergilerinde genel olarak spor ve oyun bölümlerini okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Daha sonra “Bilim ve Teknoloji” ve “Dünya ve Çevre” konu alanlarını okumak istediklerini açıklamışlardır.

“Sizce beğendiğiniz derginin içeriği ile görselleri uyumlu mu?” sorusuna karşılık olarak bütün öğrenciler çocuk dergilerinde içerik ile görsellerin uyumlu olduğunu belirtmişlerdir ve bu durum Tablo 9’a da yansımıştır. Ancak bazı öğrenciler dergilerin daha eğlenceli görseller ekleyebileceklerinden bahsetmişlerdir:

Ö5: Uyumlu ama ben olsaydım biraz daha eğlenceli şeyler yapardım.

Tablo 9’a göre 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisi içinden 62’si “Size göre dergilerde veya beğendiğiniz dergide ne gibi eksiklikler vardır? Siz bir dergi yayınlamış

olsaydınız derginize neler eklerdiniz?” sorusuna “Beğendiğim dergide eksiklik var.” cevabını vermiştir. Bu öğrenciler deneylerin, şiirlerin, bilmecelerin, bulmacaların, fıkraların ve benzerlerin eklenebileceğini ve sayılarının artırılabilirliğini açıklamıştır. Bazı öğrenciler ise spor müsabakalarının sonuçlarının ve takımların durumlarının eklenebileceğini belirtmiştir. 53 ilkokul 4. sınıf öğrencisi ise “Beğendiğim dergide eksiklik yok.” yanıtını vermiştir.

Çocuk dergileri ile ilgili Afyonkarahisar Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu’nda eğitim öğretime devam eden 115 ilkokul 4. sınıf öğrencisiyle yapılan bu görüşmeler çalışmanın kapsam geçerliliğini artırmıştır.

Çocuk dergilerinde en çok dikkat çeken belki de en önemli sayfalardan biri de dergi kapaklarıdır. Dergilerdeki kapaklar dergide bulunan herhangi bir resimle değil; dergi içeriğini tam olarak yansıtacak görsellerle tasarlanmalı, görseller dikkat çekici olmalıdır. Çünkü derginin alınmasını, okunmasını sağlayan en önemli husus kapaktır. Bu nedenle dergi kapakları özenle hazırlanmalıdır.

A Dergisi’nin kapak sayfalarında dergi içeriğindeki konulardan biri ile ilgili bir görsel ve başlığı bulunmaktadır. Genellikle dergi içindeki bir konudan yola çıkılarak dergi kapağı belirlenmiştir. Dergi ismi büyük ve ortalanmış bir şekilde kapak sayfasının üst kısmında yer almaktadır. Ayrıca kapakta dergi hediyeleri ile ilgili küçük bir görsel ve açıklama yer almaktadır.

B Dergisi’nin kapak sayfalarında dergi içeriği ile ilgili bir görsel ve yine o konu ile ilgili küçük bir başlık bulunmaktadır. Bu başlık genellikle “Burçin ile Burhan” bölümünde anlatılan konu ile ilişkilidir. Dergi hediyesinden de küçük bir hatırlatma şeklinde bahsedilen kapak sayfasının üst kısmında dergi ismi ortalanmış olarak yazılmıştır.

C Dergisi’nde içerikteki bir konu ile ilgili görsel ve başlık bulunmaktadır. Alt kısımda dergi ile birlikte verilen ekler hakkında küçük açıklamalar ve üst kısımda da dergi adı bulunmaktadır.

D Dergisi’nin kapak sayfaları incelendiğinde genel olarak dergi içeriğinin yansıtıldığı görülmektedir. Derginin kapağında içindeki bir konu ile ilgili görsel ve başlık bulunmaktadır. Ayrıca dergi kapağında bulunan 2 veya 3 tane küçük resimler ve küçük başlıklarla dergi içeriği okuyucuya aktarılmaya çalışılmıştır. Dergi adı diğer dergilerde olduğu gibi derginin üst kısmında ortalanmış olarak belirtilmiştir.

E Dergisi’nin kapağında derginin içeriğinde anlatılan bölümlerden biri ile ilgili başlık ve görsel bulunmaktadır. Ayrıca her sayının sağ alt köşesinde dergi ile birlikte

hediye olarak verilen oyun kitapçığının açıklaması belirtilmiştir. Dergi adı ise üst ortada küçük harflerle yazılmıştır.

F Dergisi'nde ise dergi adı üst kısımda yer almaktadır. Her dergide sayı, yıl, ay, fiyat gibi bilgiler bulunmaktadır. Her sayının kapağında büyük ve dikkat çekici bir resme yer verilmiştir. Dergi kapaklarında yer alan büyük resmin çocukların dikkatini çekmesi için yerleştirildiği düşünülmektedir. Ayrıca dergi kapağında dergi içeriğini yansıtacak küçük resimler, fotoğraflar ve bu görsellerle ilgili kısa başlıklar da yer almaktadır. Bu da dergi kapağının hem ilgi çekici olduğunu hem de dergi içeriğini yansıttığını göstermektedir.

G Dergisi'nin kapak sayfalarında ise dergi içeriğindeki görsellerden biri büyük olarak yerleştirilmiştir. İçerikteki diğer konular ise dergi kapağına küçük başlıklar halinde yazılmıştır. Böylece dergi içeriği kapakta gösterilmeye çalışılmıştır. Dergi adı sayfanın üst kısmına görülebilir bir şekilde yazılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara göre sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri hangi tür metinlere yer vermektedir?” sorusu için çocuk dergilerinde bulunan metin türleri 2016 Nisan ayından itibaren 1 yıl boyunca incelenmiş ve şiirin dergilerde fazla bulunmadığı görülmüştür. C Dergisi, D Dergisi ve E Dergisi’nde şiire hiç yer verilmemiştir. Diğer dergilerde ise az sayıda şiir bulunmaktadır. Çocuk dergilerindeki diğer metin türlerine bakıldığında, bilgilendirici yazılar olay yazılarından daha fazladır. Ancak B Dergisi’nde olay yazılarının bilgilendirici yazılardan daha çok bulunduğu belirlenmiştir. F Dergisi ve G Dergisi’nde ise olay yazıları ile bilgilendirici yazıların dağılımının birbirine daha yakın olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara geniş bir açıdan bakılacak olursa çocuk dergilerinin metin türleri bakımından genel olarak çocukları bilgilendirmek için hazırlandığı ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin konu alanları nelerdir?” sorusu ele alındığında araştırmaya dahil edilen 7 çocuk dergisinden D Dergisi ve E Dergisi’nin yalnızca bir sayısında “Biz ve Değerlerimiz” konu alanı ile ilgili metinlere yer verildiği belirlenmiştir. Dini temelleri çocuğa aktaran B Dergisi’nde bu tema ile ilgili diğer konu alanlarından daha fazla metin bulunmaktadır.

“Dünya ve Çevre” konu alanı ile ilgili metinlere en fazla D Dergisi’nde rastlanmıştır. Bu konu alanına yer veren dergiler bütün temaları kapsayan dergiler olabildiği gibi coğrafi temaları işleyen dergiler de olabilmektedir. Bu tema ile ilgili oldukça fazla metin bulunmaktadır. “Milli Kültür” ile ilgili metinlere ise her sayıda olmasa da bütün dergilerde yer ayrılmıştır.

Araştırmaya göre dergilerin bazı sayılarında yer ayrılmasa da “Sağlık, Spor ve Oyun” konu alanı bütün dergilerde bulunmaktadır. “Dünya ve Çevre”, “Bilim ve Teknoloji” konu alanları ise hemen hemen dergilerin hepsinde yer almaktadır. Buna karşılık C Dergisi ve E Dergisi’nde “Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanı ile ilgili metinlere rastlanmadığı gibi diğer çocuk dergilerinde de bu konu alanıyla ilgili metinler fazla bulunmamaktadır. Benzer şekilde araştırma kapsamına alınan bütün dergilerde “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili metinler bulunmamaktadır. Ancak F Dergisi’nde bu konu alanı ile ilgili metinlere sınırlı sayıda rastlanmaktadır.

Çocuk dergilerindeki konu alanlarından “Dünya ve Çevre”, “Sağlık, Spor ve Oyun” ve “Bilim ve Teknoloji”ye öğretim programlarına uygun olarak yer verilmiştir. Ancak “Biz ve Değerlerimiz”, “Milli Kültür”, “Milli Mücadele ve Atatürk”, “Vatandaşlık Bilinci” konu alanlarına Türkçe Öğretim Programında tema olarak yer verilmesine rağmen; çocuk dergilerinin bazılarında fazla yer verilmemiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde ne tür görseller ne sıklıkla yer almaktadır?” sorusu ele alındığında “A Dergisi, B Dergisi ve F Dergisi’nde karikatürlerin ön plana çıktığı görülmektedir. C Dergisi ve D Dergisi’nde ise daha çok bilimsel ve coğrafi temalar işlendiğinden görsel olarak genelde fotoğraf kullanılmıştır. E Dergisi ve G Dergisi’nde resimler daha fazla sayıda bulunmaktadır. Çocuk dergilerinde genellikle fotoğraf, resim ve karikatüre yer ayrılmıştır. Boyamalar ise yalnızca B Dergisi ve F Dergisi’nin birkaç sayısında bulunmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde ne tür etkinlikler bulunmaktadır?” sorusuna bakıldığında çocuk dergilerinde yer alan etkinlik sayıları incelenmiş B Dergisi ve F Dergisi’nin bazı sayıları dışındaki dergilerde bilmece etkinliğine yer verilmemiştir. G Dergisi’nin ise yalnızca 1 sayısında 1 bilmece etkinliği bulunmuştur. F Dergisi ve G Dergisi’nde bulmaca etkinliği oldukça fazla bulunmaktadır. En az bulmaca etkinliği E Dergisi’nde bulunsa da dergilere genel olarak bakıldığında bulmaca etkinliklerine yer ayrıldığı tespit edilmiştir.

Oyunlar ve beceri / tasarım etkinlikleri bütün sayılarda olmasa da çocuk dergilerinin hepsinde bulunmaktadır. Hatta A Dergisi’nde oyun etkinlikleri televizyondaki çizgi film karakterleri tarafından çizgi roman halinde anlatılmıştır. Ancak G Dergisi’nde hiç oyun yoktur.

Mizah etkinliklerine en fazla F Dergisi ve G Dergisi'nde rastlanmıştır. Deney / gözlem etkinliklerine ise B Dergisi ve F Dergisi dışındaki dergilerde yer ayrılmıştır. Ayrıca D Dergisi dışında kalan dergilerde yarışma etkinliği bulunmamaktadır. Testler B Dergisi, C Dergisi, D Dergisi ve E Dergisi'nde (her sayıda bulunmasa da) yer almaktadır. Sizden Gelenler bölümüne D Dergisi dışındaki dergilerin hepsinde yer verilmiştir. Tanıtımlar genel olarak bütün çocuk dergilerinde yer almaktadır. Fakat B Dergisi'nde hiç tanıtım olmadığı göze çarpmaktadır. Tanıtıma oldukça fazla yer ayıran F Dergisi'nde ise şofben, tatil, özel hastane vb. reklamlara hemen her sayıda rastlanmıştır.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Türkiye’de yayınlanan çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşleri nasıldır?” sorusu ele alındığında ise en sevilen derginin C Dergisi olduğu belirlenmiştir. En çok ilgi çeken etkinliğin deney; metin türünün fıkra olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenci görüşlerinde en beğenilen konu alanı çocukları eğlendirici etkinlikleri kapsayan “Sağlık, Spor ve Oyun”dur. Öğrencilerin en beğendikleri diğer konu alanları ise sırasıyla “Bilim ve Teknoloji” ve “Dünya ve Çevre”dir. Araştırmanın 2. alt problemine göre çocuk dergilerinde en fazla yer verilen konu alanları da “Bilim ve Teknoloji”, “Dünya ve Çevre”, “Sağlık, Spor ve Oyun”dur.

Dergilerin içeriği ile görsellerini uyumlu bulan öğrenciler dergilerde daha fazla masal, deney, bilmece, bulmaca ve karikatür bulunmasını istediklerini açıklamışlardır. Dergiler öğrenci görüşleri açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin genel olarak bilimsel nitelik taşıyan dergilerden hoşlandıklarını ve bu dergilerde yalnızca bilgilendirici metinlere değil bunun yanında kendilerinin eğlenmesini, dinlenmesini bir taraftan da bilgileneceğini ve düşünmesini sağlayan bilmece, bulmaca, deney, fıkra, karikatür vb. etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Tartışma

Çocuk dergilerinde incelenen metin türleri arasında şiire daha az yer verilmesi hatta dergilerin bazı sayılarında hiç yer verilmemesi çocuklar için büyük bir eksikliklerdir. Çünkü çocuk, okul yaşamından uzak, ders araç gereci olarak görmediği çocuk dergilerinde bütün metin türleri ile karşılaşarsa dergilerin eğlenceli tarafları sayesinde hiç okumayacağı metin türlerini de okur ve belki de sevmeye başlar. Kısacası çocuk dergileri aslında çocukları bütün metin türleriyle karşılaştırmak, onlara metin türlerinin her çeşidini sevdirmek için iyi bir vasıta olabilir.

Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde şiire çok az yer verilmiştir. Balcı’nın (2014, s.35) çalışmasında, 1881 yılında yayınlanmaya başlayan ve Cumhuriyet öncesinde toplam 18 sayı olarak yayınlanan Çocuklara Kıraat Dergisi’nde tek bir manzumeye rastlandığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde Demircan’ın (2008, s.302) araştırmasında da 1932-1935 yılları arasında yayımlanan Mektepli Gazetesi incelenmiş, ilk 100 sayıda şiire yer verildiği; ancak sonraki 48 sayıda şiir türüne ait bir çalışmaya rastlanmadığı açıklanmıştır. Fakat 1896’da yayınlanmaya başlayan Çocuklara Mahsus Gazete’de ise çocuk hikâye ve romanları ile çocuk şiirlerinin bulunduğu belirtilmiştir (Küçük, 2010, s.252).

Bilgilendirici metinlere olay yazılarından daha çok yer ayıran çocuk dergilerinin çocukları eğlendirme amacı taşıdığı; ancak öğretme kaygılarının eğlenme amacının önüne geçtiği söylenebilir. Bilgilendirmelerin, çocuk okurları sıkabilecek bir üslupla, farklı bir bakış ya da görüşe yer vermeden aktarılması yerine; iletiyi okura bırakan bir anlayışla aktarılması, verilmek istenen iletinin daha sağlıklı bir şekilde algılanmasını sağlamaktadır (Kıymaz ve Nurlu, 2016 s.1539). B Dergisi’nde dini temelleri aktarmak için olay yazıları bilgilendirici metinlerden daha fazla sayıda yer almıştır. Yıldız (2012, s.387) da çalışmasında B Dergisi’nde ibadet edilirken hissedilenleri aktaran bir olay yazısı çeşidi olan hikâyelere yer verildiğini vurgulamıştır. F Dergisi ve G Dergisi’nde ise olay yazıları ile bilgilendirici yazılar birbirine yakın sayıda dağılım göstermiştir. Bu dergilerde de dini değerler çocuklara B Dergisi’nde olduğu gibi olay yazıları ile iletilmiştir.

“Biz ve Değerlerimiz” konu alanı ile ilgili B Dergisi dışında diğer dergilerde ya sınırlı metin bulunmakta ya da D Dergisi’nde olduğu gibi hiç metin bulunmamaktadır. Oysa bizi biz yapan değerlerimiz çocuklarımızın iyi huylu, ahlaklı, saygılı, hoşgörülü, yardımsever vb. kişiler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Kıymaz ve Nurlu (2016, s. 1538) çalışmasında F Dergisi’ndeki metinlerde öne çıkan değerlerin (merhamet, hayvan sevgisi, af ve bağış, çalışkanlık, cesaret gibi) genellikle herkesin ortak değeri olabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Yılmaz (2016, s.1186) da araştırmasında incelediği dergide dürüstlük, iş ahlakı, doğru söz, yardımseverlik, paylaşma ve akılla ilgili iletiler gibi değerlere rastlandığını açıklamıştır.

Çocuklar için genellikle bilgilendirici bir içeriğe sahip olan ve dergilerde sıkça yer alan “Dünya ve Çevre” teması çocukların hem dünyada hem Türkiye’de ne gibi oluşumlar bulunduğunu kavramasında etkili olabilir. Dergilerde “Milli Mücadele ve Atatürk” konu alanıyla ilgili metinler fazla bulunmamaktadır. Alabaş ve Kamer’in

(2016, s. 88) çalışmasında ele alınan Afacan Çocuk Gözü Dergisi'nde Atatürk sevgisi göze çarpan bir özellik olarak belirtilmiştir. Kıymaz'a göre (2010, s.114) de tarihî konulu hikâyeler çocuklarda ulusal tarih bilinci ve vatan sevgisini uyandırmaktadır.

F Dergisi dışında çocuk dergilerinde “Vatandaşlık Bilinci” ile ilgili metinler bulunmamaktadır. Hâlbuki çocuklara küçük yaşlardan itibaren vatandaşlık bilinci kazandırılırsa sorunsuz bir toplumun temelleri atılmış olur. Alabaş ve Kamer'in (2016, s.90) araştırmasında ele alınan dergide ülkenin kuruluşu ve nasıl ileri götürüleceği hakkında vatandaşlık bilincini destekleyici anlatımlar ön plandadır. Duman ve Doğdu'nun (2010, s.168) çalışmasında da çocuk dergilerinin “vatandaşın devlete karşı olan görevlerini” düz yazı, şiir, öykü, olarak yayınlamasıyla ve kapaklarında bu konuları işlemesiyle sorumluluk temelli vatandaşlık eğitiminde eğitsel medya biçiminde var oldukları belirtilmiştir.

“Bilim ve Teknoloji” konu alanı ise hemen hemen bütün dergilerde yer almaktadır. Bu da çocuk dergilerinin çocukları bilim ve teknolojiye haberdar ettiğinin en önemli kanıtıdır. Çocuk dergilerinde bu temaya yer verilmesi çocuğun hızla gelişen teknolojinin ve bilimin gerisinde kalmamasına katkıda bulunmaktadır. Turan ve diğerlerine (2016 s.328) göre de teknolojik gelişmeler doğrultusunda bilimsel buluşları ve doğa olaylarını anlatan yazılar çocukların hem dikkatini çekmekte hem de onları geleceğe hazırlamada önemli bir yer tutmaktadır.

Dergilerde içerikte bulunan yazılı metin ve çocuk iletişim sürecinde bulunduğu kadar görseller de bu süreçte etkilidir. Kaptan ve Sürmeli (2011, s.185) çocuk dergileri ile çocuklar arasında çocuğa mesaj iletmeye amacıyla görsel bir iletişim bulunduğunu vurgulamaktadır. Çünkü çocuk dergileri, yetişkin toplumu ve popüler kültürü temsil eder; görsel imgeler, toplumsal cinsiyet, yaş, reklamcılık ve insanların zamanlarını nasıl harcadıklarının önemi hakkında mesajlar verir (Chick ve Hunter, 2009, s.16). Ayrıca çocuk dergilerindeki görseller çocukta düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam oluşturduğu (Ulutaş ve Çaydaş, 2013, s.769) gibi aylık olağan okuma alışkanlığını da teşvik eder (Waryncia, 2006, s.42). Bunun yanında görseller çocuğa aktarılan mesajın kolay ve kalıcı olarak iletilmesini sağlar.

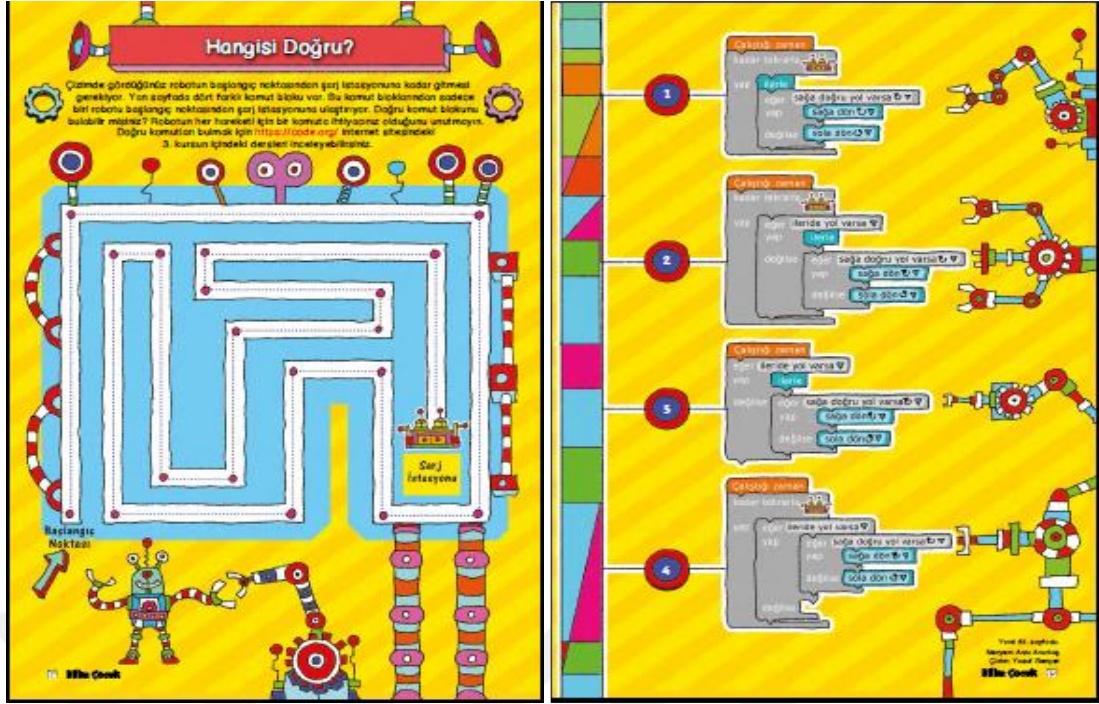
Fotoğraflarda gerçek olduğu gibi aktarılırken resimler gerçeğe benzer şekilde aktarma yapmaktadır. 1896'da yayınlanmaya başlayan Çocuklara Mahsus Gazete'de resimlerin gerçeğe uygunluğu ön plandadır ve gerçek dışı çizgilerle karşılaşmamaktadır (Küçük, 2010, s.239). Demiryürek (2012, s. 1029) araştırmasında A Dergisi'ndeki resimlerin seçiminin başarılı olduğunu vurgulamıştır.

Ercan ve Akpınar (2014, s.123) Eftal Dergisi'ne resimlerin eklenmesiyle hem dikkat çekildiğini hem de çocukların çeşitli konularda bilgilendirildiğini açıklamıştır. Turan, Kurt ve Arslan (2016, s.334) ise çalışmasında dergi metinlerinde kullanılan görsellerin metinle uyumlu olduğunu; ancak resimler, çizimler ve fotoğrafların kısmen gerçeğe yakın olduğunu belirtmiştir.

Karikatürler var olan durumu yansıtmaktadır ancak bu görseller daha çok eğlenceli anlatımlarla okuyucu karşısına çıkmaktadır. Karikatürler çocuğun hem okuduğu metin ile görsel arasında bağlantı kurmasını hem de okuduğunu zihninde canlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca karikatürlerde anlatılan her anın görselleştirilmesi somut işlemler dönemindeki çocukların metinleri daha iyi anlamasını sağlamaktadır. Bu sebeple çocuk, karikatürler sayesinde okuduğunu kolay anlamlandırmaktadır. Taşdelen (2016, s. 815) çalışmasında ele aldığı dergide uzun hikâyeler yerine kısa karikatürlerin, resimlerin ve posterlerin yer aldığını belirtmiştir. Dergilerdeki görsellere bakıldığında boyamalar ise sınırlı sayıda yer almaktadır.

B Dergisi ve F Dergisi dışındaki diğer dergilerde bilmece etkinliklerine sınırlı sayıda yer verilmiş ya da hiç yer verilmemiştir. Oysa bilmece, çocukların akıl yürütme, problem çözme, anlama, yorumlama gibi becerilerini geliştirdiği için çocuk dergilerinde bulunması önemlidir. Bilmececeler çocukların kelimeler ile nesnelere arasında bağlantılar kurmaları, zihin alıştırmaları yapmaları ve aynı zamanda da hoş vakit geçirebilmeleri açısından da önemlidir. Çocukların dikkatini her zaman çeken bilmececeler, Çocuklara Kıraat Dergisi'nde de çocuklardan mektuplar alan ve onların ilgisini çeken bir bölümdür (Balcı, 2014, s.35).

Dergilerde genellikle bulmaca etkinlikleri bulunmaktadır. Tanrıkulu'na (2014, s.316) göre öğrencideki problem çözme ve akıl oyunları isteği bilmece ve bulmacayı ilgi çekici hale getirmektedir. Bazı çocuk dergilerinde dergi içeriğine bağlı olarak kare bulmaca, sayı yerleştirme, çengel bulmaca gibi klasik bulmacalar yerine bilimsel içerikli, özgün bulmacalara yer ayrılmıştır. Bu tür bulmacalarla çocuk her zaman karşılaşmadığından onları çözmek için daha da heveslenebilir. Ayrıca özgün nitelikteki bulmacalarda birden çok kural bulunduğu için çocuk bu tarz bulmacaları çözerken akıl yürütme, çok yönlü düşünme gibi zihinsel becerileri kullanabilir.

Fotoğraf 33: Bulmaca Etkinliği Örneği, C Dergisi, Haziran 2016.

Çocukların farklı oyunlar oynayabilmeleri ve bu oyunların nasıl oynandığını öğrenebilmeleri için bazı çocuk dergileri oyun etkinliklerine yer vermişlerdir. Tanırkulu'na (2014, s.316) göre de “çocuk dergilerindeki oyunlar çocukluk çağındaki öğrencilerin ilgisini çekmektedir.” A Dergisi'nde bazı oyunlar çocukların televizyonda gördükleri çizgi film karakterleri ile anlatılmıştır. Yiğitbaşı (2014, s.51) da A Dergisi'nde çocukların evde ya da dışarıda oynayabilecekleri basit ve pratik oyunlara yer verildiğini belirtmiştir.

Öğrencileri güldürmeye ve onları eğlendirmeye yönelik olarak hazırlanan mizah öğelerine F Dergisi, G Dergisi ve az da olsa B Dergisi'nde rastlanmıştır. Mizah etkinlikleri kimi dergide fıkra, kimi dergide komik sözler şeklinde yerini almıştır.

Deney / gözlem etkinlikleri her dergide bulunmasa da incelenen birçok dergide bu etkinliğe yer verilmesine özen gösterilmiştir. Çocukların bilimsel olayları anlamasını kolaylaştıran ve onlara yaparak yaşayarak öğrenme imkânı tanıyan deney ve gözlem etkinlikleri görsellerle desteklenerek yalın anlatımlarla açıklanmıştır. Öğrenci görüşlerine göre çocukların kolaylıkla uygulayabildikleri bu etkinlikler ders ortamından uzak olduğundan ve zorunlu olmadığından çocuklar tarafından ilgiyle karşılanmaktadır. Bu etkinlikler öğrencilerde bir şeyleri başarabilme duygusu geliştirdiği gibi onları yeni ürünler üretmek için cesaretlendirmektedir. Ayrıca bilimsel nitelikteki deney çalışmaları öykülerle desteklenerek çocuklara sunulabilmektedir.

Böylece çocuğun hem bilgisi gelişmekte hem de edebiyat eksikliği giderilmektedir. Zur'a (2014, s.336) göre çocuk dergilerinde sunulan bilim etkinlikleri, çocuklar için edebiyat ürünü olan öykü anlatımını eğlence uğruna zenginleştirmenin bir aracı değil, kendi başına bir amaç ve ulusun gelişimi için gerekli bir araçtır.

Yarışmalara ise çocuk dergilerinde fazla yer verilmediği dikkat çekmektedir. Hâlbuki çocuk, yarışmalara katılarak hem kendi çalışmalarını başkalarıyla paylaşma imkânı bulabilir hem de yarışmayı kazandığında özgüven, başarı gibi birçok duyguyu tadabilir. Alabaş ve Kamer'in (2016, s.84) araştırmasında incelenen Afacan Çocuk Gözü Dergisi'nde bulmaca yarışması düzenlendiği ve çeşitli hediyeler verildiği belirtilmiştir.

El becerisi konusunda yatkınlığı olan ve yeni tasarımlar yapmayı seven çocuklar için beceri/tasarım etkinliklerine de yer verilmiştir. Bu etkinlikler çocuklarda yeni bir ürün ortaya çıkarma arzusu geliştirebildiği gibi tasarım veya beceri ürününün nasıl olacağı konusunda merak duygusu da oluşturabilir. Çocukların kişisel olarak gelişimlerini gösteren testlerle sık olmasa da zaman zaman karşılaşılmaktadır.

Çocuklar özgün olarak tasarladığı resim, şiir ve mektupları başkalarına gösterebilme fırsatını Sizden Gelenler bölümünde bulabilmektedir. Bu bölümde çocuk süreli olarak yayınlanan ulusal bir dergide kendi cümlelerini, duygularını, çizimlerini sergileyebilmektedir. Ercan ve Akpınar (2014, s.126) araştırmasında Eftal Dergisi'nin bazı sayılarında okuyuculardan gelen mektuplara yer verildiğini ve mektuplarını basılmış halde gören okuyucuların dergiye olan ilgilerinin artabileceğini belirtmiştir. Balcı (2014, s.36) Çocuklara Kıraat Dergisi'nde yayınlanan okuyucu mektuplarının derginin belli bir okuyucu kitlesine hitap ettiğinin ve beğenildiğinin göstergesi olduğunu açıklamıştır. Yıldız'a (2012, s. 387) göre B Dergisi'nin okuyucuları ile iyi bir iletişim kurması ve sevilmesi nedeniyle okuyucuların çalışmalarının yayımlandığı bölümler değişmez köşelerden biri olmuştur. Yiğitbaşı (2014, s.51) da A Dergisi'ne çocuklar tarafından gönderilen fotoğraf ve resimler sayesinde çocukların, dergide kendilerinden bir iz ve parça bulduklarını ve aidiyet duygusunu yaşadıklarını belirtmiştir.

Tanıtım veliler veya öğretmenler önünde küçük çocukların 'özerklik' imajını güçlendirme eğilimindedir (Carvalho, 2013, s.179). Bu sebeple çocuk dergilerindeki tanıtımların özenle hazırlanması önem taşımaktadır. Çocuk dergilerindeki tanıtımlar en fazla F Dergisi'nde yer alırken, B Dergisi'nde tanıtıma yer ayrılmamıştır. Genellikle devlet kurumu tarafından desteklenerek yayınlanan dergilerde kar amacı

güdülmeyişinden tanıtımlara ya sınırlı sayıda yer verilmiş ya da yer verilmemiştir. Dedeoğlu ve diğerlerinin (2011, S.36) çalışmasında da devlet kurumu tarafından desteklenen C Dergisi'nde piyasada yer alan ve dergilerde büyük ölçüde bulunan reklâmlara yer verilmediği ve kar amacı güdülmeyiş vurgulanmıştır. Demiryürek (2012, s. 1031) de devlet kurumu tarafından desteklenen A Dergisi'nin içinde var olan reklamların ölçülü olduğunu açıklamıştır. Buna karşılık bazı çocuk dergilerinde şofben, tatil, ev veya özel hastane tanıtımlarına yer verilmiştir. Oysa bahsi geçen tanıtımlar çocukların düzeyine uygun değildir.

Çocuğun düzeyine uygun olmayan tanıtımlar ilk bakışta çocuk için gereksiz ve boşa giden reklam gibi görünse de aslında markalar isimlerini yavaş yavaş çocuğun bilinç altına yerleştirmeyi hedefleyebilirler. Chapman, Fairchild ve Morgan'a (2014, s.5) göre; çocuk dergilerinde uygun olmayan yazıların ve genel içeriğin içindeki reklamların bilinçaltına yerleştirilmesi, hem çocukların hem de ailelerin aklının karışmasına yol açmaktadır. Jones ve diğerlerine (2008, s.184) göre ise dergilerdeki ürün tanıtımlarının çoğunluğu bir oyun veya yarışmalarla ilişkilidir ve çocuğun ödül kazanma fırsatlarına bağlıdır. Fakat yapılan bir araştırmada, çocukların çocuk dergilerinde kullanılan pazarlama stratejilerini fark ettikleri ve bu stratejilere karşı duyarlı oldukları belirlenmiştir. (Jones, Mannino ve Green'in 2010, s.2116).

Öğrenci görüşlerinde en çok C Dergisi'nin tercih edilmesi çocukların "Bilim ve Teknoloji" konu alanına ait metinleri okumak istediğinin göstergesidir. Bunun yanında konu alanı olarak en fazla "Sağlık, Spor ve Oyun", ikinci sırada ise "Bilim ve Teknoloji" konu alanı beğenilmiştir. Bu durum çocukların yaşlarının özelliği olarak oyun ve eğlenceden hoşlandıkları şeklinde yorumlanabilir. Çocuklar oyun ve eğlenceden sonra bilimsel içerikli metin türlerini okumak istemektedir. En çok ilgi çeken etkinliğin deney; metin türünün ise fıkra olduğu tespit edilmiştir. Bu da çocukların çocuk dergileri sayesinde hem eğlenmek hem de bilgilenmek istediklerini göstermektedir.

Çocuk dergilerinde bilgilendirici yazılar olduğu kadar eğlenceli etkinliklere de yer verilmesi derginin kalitesini artırabilir. Dergiler tamamen öğretici ya da tamamen eğlenceli olmamalıdır. Dergi bir taraftan eğlendirirken diğer taraftan bilgi verip öğretebilmelidir. Böylece çocuk, dergiyi okurken sıkıcı bilgilerle dolu sayfalardan uzaklaşabilir.

Çocuk dergileri, okul dersleri ile eğlence arasında çocuğa hissettirmeden doğal bir köprü görevi üstlenmiştir. Ercan ve Akpınar (2014, s.127) araştırmasında 1875

yılında yayınlanmaya başlayan Sadakat/Etfâl Dergisi'ni takip eden çocukların okulda edindiği bilgileri yineleme fırsatı bularak yeni şeyler öğrendiklerini açıklamıştır. Kısacası çocuk dergileri çocukların eğlenip hoş vakit geçirmesine katkı sağlarken, genel kültür, okul dersleri, bilmediklerini öğrenme vb. açısından gelişimlerini desteklemektedir.

Bu çalışmada elde edilenler doğrultusunda çocuk dergilerinin öğrencileri farklı metin türleri ile karşılaştıran, temalarda (Türkçe Dersi Öğretim Programı kitabındaki (2015, s.9) temalara göre) eşit dağılım sağlanmasa da çeşitli konu alanlarıyla öğrencileri buluşturan, içeriğini değişik görsellerle destekleyen ve farklı etkinliklere yer veren edebiyat ürünü olduğu ve çocukların gelişimine katkı sağlamaya yönelik olarak hazırlandığı anlaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Öneriler; araştırmanın sonuçlarına dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına dayalı ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik olmak üzere üç başlıkta ele alınmıştır.

5.3.1. Araştırmanın Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Bu çalışmada Türkiye'de yayınlanan çocuk dergilerinde şiire çok az yer verildiği ya da şiirin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola çıkılarak çocuk dergilerinde metin türlerinden biri olan şiire de yer verilerek çocukların gelişimine katkı sağlanabilir.

Çocuk dergilerinde Türkçe Öğretim Programı ile uyumlu olarak her temadan metin bulunmalıdır. Ancak dergi yalnızca bilim dergisi ya da coğrafya dergisi vb. olarak yayın yapıyorsa ağırlıklı olarak bilim ya da coğrafya vb. konularına yer verilebilir. Fakat bunun yanında kısa da olsa diğer temalardan birer metne yer ayrılabilir.

Bu araştırmada çocuk dergilerinde bulunan görseller arasında karikatüre fazla yer veren dergiler bulunduğu kadar, çok fazla resim ve fotoğraflara da yer ayıran dergilerin bulunduğu ve boyamaların yalnızca 2 dergide yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dergide yer verilen görsellerde çocukların dikkatini daima uyanık tutacak şekilde dağılım yapılmalıdır. Fakat görsel çeşitliliği yapılırken dergideki görsel bütünlük de göz önünde bulundurulmalı ve bu ölçüde uygulama yapılmalıdır.

Bu çalışmada bazı dergilerde hem tanıtım sayısının fazla olduğu hem de çocukların düzeylerine uygun olmayan tanıtımlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sebeple çocuk dergilerindeki tanıtım sayılarında aşırıya kaçılmamalı ve onlara sunulan bütün etkinliklerin onların yaş ve seviyelerine uygun olmasına özen gösterilmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı, EBA üzerinden e-dergi olarak yayınladığı çocuk dergilerinin basılı hallerini akıllı tahta bulunmayan okullara ve evinde bilgisayar, internet bağlantısı vb. olanakları olmayan öğrencilere gönderebilir.

5.3.2. Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler

Araştırma Türkiye’de 2016 Nisan ayından 2017 Mart ayı sonuna kadar yayınlanan 7 çocuk dergisi ile sınırlıdır. Bu çalışma daha fazla derginin daha çok sayısı ile tekrar yapılabilir.

Araştırmada çocuk dergilerini belirleme ve görüşme formunu uygulama çalışmaları 2016-2017 eğitim öğretim yılı, Afyonkarahisar Merkez Hoca Ahmet Yesevi İlkokulu, Afyonkarahisar Merkez Selçuklu İlkokulu ve 4 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır. Bu çalışma büyük illerde yapılabilir. Metropollerde çocuk dergilerine ulaşma imkânı daha kolay olduğu için öğrenci ve öğretmenlerin dergi tercihleri daha farklı olabilir, öğrenciler çocuk dergilerine daha geniş çerçeveden bakarak yorumlayabilir ve böylece çalışmada çeşitlilik sağlanabilir.

5.3.3. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Diğer araştırmacılar Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinin içeriğinin okul dersleri ve ders kazanımları ile uyumunu araştırabilirler. Ayrıca çocuk dergilerinin öğrencilerdeki ders başarısına etkisi incelenebilir. Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde yer alan değerlerin ve milli kültürün çocuklar üzerindeki etkileri ile ilgili bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, H. (1999). *Yazılı Anlatım*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz O. (2005). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Akçağ Basın Yayım.
- Alabaş, R. (2012). Çocuk Duygusu Dergisi'nde yer Alan Şiirlerin Tema Bakımından İncelenmesi. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Bildiriler ve Atölye Çalışmaları) 2011*, (Haz. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 253-260.
- Alabaş, R. ve Kamer, S. T. (2016). Afacan Çocuk Gözü Dergisi ve Çocuğun Vatandaş Olarak Eğitimi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (3), 77-92.
- Arslan, D., Doğan, B., Deliveli, K., Susar Kırmızı, F., Yaylı, D. ve Akkaya, N. (2008). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*, Bursa: Ekin Basın, Yayın, Dağıtım.
- Aytaş, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *TÜBAR-XIII*, 155-160.
- Atabey, İ., Koç, S., Yeniçeri, H., Ülker, Ç. ve Yağcı, İ. (2007). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Babacan, M. (2014). *Yazılı ve Sözlü Anlatım (Kompozisyon Bilgileri)*, İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Bal, H. (2001). *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Isparta: SDÜ Basımevi.
- Balcı, A. (2003). Bir Okuma Materyali Olarak Çocuk Dergileri ve "Çocuklara Rehber". *TÜBAR-XIII*, 319-349.
- Balcı, A. (2014). Çocuklara Kıraat Dergisi. *Bilig*, 68, 25-42.
- Baloğlu, B. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Baş, B. (2003). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Türleri Üzerine Bir İnceleme, *TÜBAR-XIII*, 257-265.
- Başaran Taş, E. (2008). "Türkiye'de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı ve Milliyet Kardeş Dergisi", *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Bayram, Y. (2005). Türk Edebiyatının İlk Çocuk Dergisi: Mümeyyiz (1869-1870). *Hece*, 484-500.
- Boz, E., Gülsevin, G., Aypay, İ. ve Sarı, M. (2008). *Türk Dili I-II*, Afyonkarahisar: Afyon Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı Yayını.
- Bulgurcu, A. (2006). *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım Bilgileri*, Isparta: SDÜ Basımevi.
- Bülbül, A. R. (2000). *Yazılı Anlatım ve Yazı Türleri*, Konya: İLETİŞİM Kitapları.
- Büyüköztürk, Ş. & Kılıç-Çakmak, E. & Akgün, Ö. E. & Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem A Akademi.
- Carus, M., (1996). Children's Magazines. *International of Children's Literature*, Hunt, P., (ed.), London: Routhedge, 438-452.
- Carvalho, F. F. (2013). Social Semiotics and Literacy: A Case Study About the Social Meanings Constructed by Ads of a Children's Magazine. *Australian Journal of Language and Literacy*, 36 (3), 169-180.
- Chapman, K. J., Fairchild, R. M. & Morgan, M. Z. (2014). Food References in UK Children's Magazines – An Oral Health Perspective. *British Dental Journal*, 1-7.
- Chick, K. A. & Hunter, M. W. (2009). An Analysis of Human Images and Advertisements in Four Popular Children's Magazines. *Language and Literacy*, 11 (1).
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri Ve Bazı Öneriler. *TÜBAR-XIII*, 101-130.
- Cullinan, B. E., (1990). Children's Magazines: Fun and Informative. *Magazin for Children*, Stoll, D. R., (ed.), Glassboro, New Jersey: Educational Press Association of America, Newark: International Reading Association, 5-9.
- Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dağlıoğlu, H. E. ve Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Hikâye Kitaplarının Şiddet ve Korku Öğeleri Açısından İncelenmesi. *Türk Kütüphanecliği*, 23 (3), 510-534.
- Davulcu, E. (2015). 1913-1914 Yıllarında Yayınlanan *Çocuk Dünyası* ve *Çocuk Duygusu* Dergileri ve Ticaretin Millileşmesi ve Müslüman Boykotajına İlişkin Bu Dergilerdeki Yazılar. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(14), 203-224.
- Debes, J. (1968). Some Foundations Of Visual Literacy. *Audio Visual Instruction*, 13, 961-964.

- Dedeoğlu, H., Şahin, A. E., Ulusoy, M. ve Ertem, İ.S. (2011). Çocuk Dergileri Üzerine Bir İçerik Analizi: Bilim Çocuk ve National Geographic Kids. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 27-38.
- Demir, C., Sarı, M., Őengöl, A. (2001). *Fakülteler ve Yüksekokullar İçin Türk Dili Kompozisyon Bilgileri*. Afyon: Teknik Hazırlı, Baskı.
- Demircan, C. (2008). Cumhuriyetin İlk Yıllarında (1923-1940) Türkiye’de Çocuk Dergi ve Gazeteciliği: Mektepli Gazetesi (1932-1935). *Milli Eğitim*, 180, 289-304.
- Demiryürek, G. (2009). “Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi”, *Bilim Uzmanı (Türkçe Eğitimi) Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi’nin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (3), 1017-1034.
- Doğdu, M. (2007). “Tek Parti Döneminde (1930-1950) Ülkemizdeki Çocuk Dergilerinde Yurttaşlık Bilincinin Oluşturulması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Duman, D. ve Doğdu, M. (2015). Erken Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Tasarruf Bilinci Oluşturma abaları. *ağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XV (31), 201-221.
- Duman, D. ve Doğdu, M. (2010). 1930-1950 Dönemi Çocuk Dergilerinde Yurttaşlık Bilinci Gelişimi Kapsamında Ulus – Devlet Algısının Sağlanması: “Türk Çocuğu - Cumhuriyet Çocuğu. *TTAD*, IX 20 (21)157-170.
- Durmuş, A. (2007). “1897–1910 Yılları Arasında ıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin eviri Metinleri Üzerine”, *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ercan, A. N. ve Akpınar, Ő. (2014). Eski Harfli Bir Çocuk Gazetesi: Sadakat / Etfal. *TÜBAR-XXXVI*, 109-130.
- Esmer, S. K. (2007). “Cumhuriyet Dönemi’nin İlk Yıllarında (1923 – 1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Genel, Ő. (1984). Çocuk Dergileri. *Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849–1984)*, İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Gerçek, S. N. (1931). *Türk Gazeteciliği*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Göğüş, B. (1991). *Sözlü ve Yazılı Anlatım*. Eskişehir: Etam A.Ő. Web-Ofset.

- Gurbetoğlu, A. (2007). II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Ahlak Eğitimi Ve Ahlaki Değerler (1908–1918). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 81-101.
- Güteryüz, H. (2002). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güteryüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gülsevin, G. ve Boz, E. (2006). *Türk Dili ve Kompozisyon I-II*, Konya: Tablet Yayınları.
- Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual.
- Güzel, A., Duman, A., Baş, B., Demir, C., Onan, B., Uçgun, D., Ensar, F., Karatay, H., Bağcı, H., Parlakyıldız, H., Erdem, İ., Büyükkiz, K. K., Deniz, K., Çeçen, M. A., Kurudayıoğlu, M., Çifci, M., Başaran, M., Şahbaz, N. K., Çiftçi, Ö., Karadağ, Ö., Karagül, S., Maden, S., Tüzel, S., Dolunay, S. K. ve Doğan, Y. (2013). *Türkçe Öğretimi El Kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Han, H. (2016). Adventure Stories and Geographical Imagination in Japanese and Korean Children's Magazines, 1925–1945. *Japan Forum*, 28 (1), 99-120.
- Hatiboğlu, A. N. (2000). *Üniversitede Türk Dili Dersleri Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Jones, S. C., Wiese, E. & Fabrianesi, B. (2008). Following the Links: Food Advertising and Promotion on Children's Magazine Websites. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 20 (2), 165-190.
- Jones, S. C. & Reid, A. (2009). Children's Magazines: Reading Resources Or Food Marketing Tools?. *Public Health Nutrition*, 13 (3), 393–399.
- Jones, S. C., Mannino, N. & Green, J. (2010). Like Me, Want Me, Buy Me, Eat Me': Relationship-Building Marketing Communications in Children's Magazines. *Public Health Nutrition*, 13 (12), 2111–2118.
- Jones, S. C., Gregory, P. & Kervin, L. K. (2012). Branded Food References in Children's Magazines: 'Advertisements' are the Tip of the Iceberg. *International Journal of Pediatric Obesity*, 7 (3), 220-229.
- Kabahasanoğlu, V. ve Demirci, S. (1999). *Üniversitelerde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*, İstanbul: Der Yayınevi.
- Kaçalın, M., Örgen, E. ve Altun, K. (Ed.). (2012). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Elhan Kitap Yayın Dağıtım.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Engin Yayınevi.

- Kaptan, A. Y. ve Sürmeli, K. (2011). Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 1 (2), 183-197.
- Karakaya, Z. (2006). Çocuk Felsefesi ve Çocuk Eğitimi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi VI*, 1, 23-37.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kavcar, C. ve Oğuzkan F. (1999). *Örnek Edebi Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Kelly, B. & Chapman, K. (2007). Food References and Marketing to Children in Australian Magazines: A Content Analysis. *Health Promotion International*, 22 (4). 284-291.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Eylül Yayınevi.
- Kılınç, A. ve Tanrıkulu F. (2012). “Mehmet Şemseddin’in Türk Çocuk Dergiciliği Tarihindeki Yeri”. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Bildiriler ve Atölye Çalışmaları) 2011*, (Haz. Sedat Sever). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 965-970.
- Kıymaz, M. S. (2010). Millî Hafıza Açısından Kahramanlık Hikâyeleri: “İleri Yavrutürk” Dergisi Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (4), 103-117.
- Kıymaz, M. S. ve Nurlu, M. (2016). Türkiye Çocuk Dergisinde Çocuk Eğitimi Amaçlı Tarihsel Metinler ve Düşünce Örgüsü. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (3), 1527-1540.
- Kolcu, H. (2007). *Türk Dili*, Kocaeli: Kitap Matbaacılık Sanayi ve Tic.Limited Şti.
- Kocaş, M. (2015). “Purchase Behaviour Of Children Magazines” *Yüksek Lisans Tezi*, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Konar, E. (2003). Çocuk Siyaseti ve Gürbüz Türk Çocuğu Dergisi. *Tarih ve Toplum*, 235, 1-8.
- Küçük, S. (2010). İlk Türkçe Çocuk Dergileri ve Çocuklara Mahsus Gazete. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 24. 221-257.
- Lindquist J. D. (1979). Children's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and in Children's Magazines and Comic Books. *in NA - Advances in*

Consumer Research. 06, eds. 407-412, William L. Wilkie, Ann Arbor, MI: Association for Consumer Research.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2015). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: MEB.

Mert, E. L. (2012). Anadili Eğitimi - Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 1-12.

Oğuzkan, A. F. (1987). *Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri, Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987*, (Haz. Mustafa Ruhi ŞİRİN). İstanbul: Gökyüzü Yayınları. 14-36.

Oğuzkan, A. F. (2010). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Okay, C. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Okumuşlar, M. Din Eğitiminde Etkin Bir Yöntem Olarak Hikâye. *SÜİFD*, 237-252.

Öğüt, N. (2006). “Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Yeni Yol Dergisinin Çocuk Eğitimindeki İşlevi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özdemir, E. (1986). *Sözlü Yazılı Anlatım Sanatı (Kompozisyon)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özdemir, M. (2015). Balkan Savaşlarının Çocuk Oyunlarına Yansımaları “Çocuk Duygusu” Dergisi Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (2), 634-657.

Öztürk, A. (2008). *Ayla Çınaroğlu'nun “Küçük Mor Balık” adlı yapıtının Çocuk Edebiyatının Yapısal İlkleri Açısından İncelenmesi*, İstanbul: Uçanbalık Yayınları. 313-320.

Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Palamut, İ. (2008). “Hikâye Okumanın İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcılık Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi” *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Patron, S. (2006). Children’s Magazines and Collection Development. *Children and Libraries*, 39-44.

Ramos, F. B. & Panozzo, N. S. P. (2014). Leitura De Capas De Revistas Infantis. *Santa Cruz do Sul*, 39 (66) 271-289.

Rasul, S. (2013). Borrowing and Code Mixing in Pakistani Children’s Magazines: Practices and Functions. *Pakistaniaat: A Journal of Pakistan Studies*, 5(2), 46-72.

- Sert, G. & Kurtoğlu, M. & Akıncı, A. & Seferoğlu, S. S. (2012). Öğretmenlerin Teknoloji Kullanma Durumlarını İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Akademik Bilişim*, 1-8.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kültürü*, İzmir: Tudem.
- Sürmeli, K. (2010). “Türkiye’de Eğitim Amaçlı Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Temel Grafik Tasarım Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri” *Doktora Tezi*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Sürmeli, K., Kaptan, A.Y. (2012). Çocuk Dergilerinin Grafik Tasarımı, Sedat S. (Ed.). *3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 577-584.ÇOGEM Yayınları.
- Şahin, A., Karadüz, A., Kırkılıç, A., Göçer, A., Şahin, E., Coşkun, E., Akyol, H., Gündüz, O., Ungan, S., Şimşek, T. ve Temur, T. (2013). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A.
- Şahinli, A. (2008). “Hikâye Okumanın Okuduğunu Anlamaya ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi” *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, H. (2001). XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*. 151,1-9.
- Tanrıkulu, F. (2014). “Medya Okuryazarlığı Bağlamında Çocuk Dergileriyle Zenginleştirilmiş Türkçe Dersinin Etkililiği: Bir Eylem Araştırması” *Doktora Tezi*, Çanakkale Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tanrıögen, A. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdelen, B. (2016). Tüketim Olgusunun Gündelik Hayatındaki Yerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Çocuk Dergilerinde İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4 (2), 806-816.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi. *TÜBAR-XIII*, 161-167.
- Temizyürek, F., Gürel, Z. ve Şahbaz, N. K., (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Öncü Basımevi.
- Terkan, N. (2009). “Türkiye’de Popüler Çocuk Dergilerinde Egemen Söylemlerin Kuruluşu” *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tuğluoğlu, F. (2015). II. Meşrutiyet Döneminde Milliyetçi Bir Çocuk Dergisi: Talebe Defteri (1913-1919). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XV/30, 99-139.

- Turan, E. D., Kurt, E. Ve Arslan, N. (2016). Mini Kumbara Dergisi'nin Popüler Bilim Kaynakları Kapsamında Biçim ve İçerik Bakımından İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 326-336.
- Türkmen, S. (2008). Türkçe'nin Söz Varlığında Nasreddin Hoca'nın Yeri. *Karadeniz Araştırmaları*, 5 (17), 153-159.
- Ulusoy Nalcıoğlu, B. (2006). *Mümeyyiz İlk Türkçe Çocuk Gazetesi 1869-1870*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Ulutaş, A. ve Çaydaş, A. (2013). İleri Yavrutürk Dergisinin Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, 6 (3). 759-771.
- Ungan, S. ve Yiğit, F. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 184-198.
- Uzuner, S., Aktaş, E. ve Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitaplarının Görseller (İllüstrasyonlar) Açısından Değerlendirilmesi. *TÜBAR-XXVII*, 721-733.
- Ünalın, Ş. (2001). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Waryncia, L. (2006). Why I Love Children's Magazines. *Children and Libraries*, 40-42.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok, V. S. (2011). *Üniversiteler İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M. ve Yelok, V. S. (2011). *Üniversiteler İçin Yazılı Anlatım*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yalçın, A. ve Aytas, G. (2008). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. O. (2013). "Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Resimli Dünya Dergisi", *Yüksek Lisans Tezi*, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Yıldız, C. (2003). *Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Akademi.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni Öğretim Programına göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi.

Yıldız, Z. (2012). Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (15), 367-390.

Yılmaz, O. (2016). Türkçem Çocuk Dergisi ve Kimlik İnşası. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (4), 1175-1190.

Yığıtbaşı, K. G. (2014). Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 37-56.

Yüksel, A., Mil, B. ve Bilim, Y. (2007). *Nitel Araştırma: Neden, Nasıl, Niçin?*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Zur, D. (2014). Let's Go to the Moon: Science Fiction in the North Korean Children's Magazine Adong Munhak, 1956–1965. *The Journal of Asian Studies*, 73 (2), 327–351.

İnternette Alınan Kaynaklar:

Pınarcı, G. A., Çocuk Dergileri, <http://e-bulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html>.

<http://www.tdk.gov.tr>.

<https://tr.wikipedia.org>.

<http://acmtr.org>.

www.tuik.gov.tr.

EK – 1
ARAŞTIRMA İZİN FORMU

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86649407 -605.01-E.4930504
Konu : Araştırma İzni
(İncinur D. ÖZKUL)

11.04.2017

UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : Valilik Makamı' nın 10/04/2017 tarih ve 605.01-E/4896049 sayılı Olurları.

Üniversitesiniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi İncinur DOLAYLAR ÖZKUL'un "**Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi**" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere İlimiz merkez Hoca Ahmet Yesevi ilkokulunda öğrenim gören 4. sınıf 130 öğrenci ile anket çalışması yapabilmesine dair ilgili izin talebiniz;

Müdürlüğümüz AR-GE Birimi tarafından "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü" 07/03/2012 tarihli genelgesi ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı Bakanlık onayı ile yayınlanan Genelge doğrultusunda incelemiş olup "Valilik Oluru" ve "Onaylanmış Veri Toplama Aracı" ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Metin YALÇIN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- Valilik Onayı (1 sayfa)
- Onaylanmış Veri Toplama Aracı (3 sayfa)

Not: Anket çalışmalarında Müdürlüğümüz tarafından onaylanmış (mühürlü) veri toplama araçlarının çoğaltılarak kullanılması zorunludur.

Karaman İş Merkezi K:5 Ar-Ge Birimi
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: avbir03@meb.gov.tr / afyonstrateji@gmail.com

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun Hükmünde
E-İMZA ile imzalandığı tasdik olunmuştur.

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Görevlisi
Tel: (0 272) 2137603/208
Faks: (0 272) 2137605

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 78be-413f-30d4-8cfa-564d kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 86649407 -605.01-E.4896049
Konu : Araştırma İzni
(İncinur DOLAYLAR ÖZKUL)

10/04/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tezli Yüksek Lisans öğrencisi İncinur D.
ÖZKUL' un 03/04/2017 tarihli dilekçesi

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi İncinur DOLAYLAR ÖZKUL'un "**Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi**" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere İlimiz merkez Hoca Ahmet Yesevi ilkokulunda öğrenim gören 4. sınıf 130 öğrenci ile anket uygulaması yapması ve çalışmalarını tamandıktan sonra sonuçlarının birer örneğinin İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne teslim edilmesi şartıyla, Müdürlüğümüz AR-GE birimi teklifi doğrultusunda, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde gereğini olurlarınıza arz ederim.

Metin YALÇIN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/04/2017

Erhan GÜNAY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu evrakın 5070 Sayılı Kanun Gereği ile
E-İMZA ile imzalandığı tasdik olunur.
10.11.2017

Karaman İş Merkezi K:5 Ar-Ge Birimi
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: avbir03@meb.gov.tr / afyonstrateji@gmail.com

Ayrıntılı bilgi için: Osman Bayramoğlu/ AR-GE Görevlisi
Tel: (0 272) 2137603/208
Faks: (0 272) 2137605

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 397b-d9c4-3ac2-9fe8-5fc4 kodu ile teyit edilebilir.

EK-2

ÇOCUK DERGİLERİNİ BELİRLEME FORMU

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BEĞENDİKLERİ ÇOCUK DERGİLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

Değerli öğrenciler;

Aşağıda 1 soru yer almaktadır. Daha önceden okumuş olduğunuz çocuk dergileri ile ilgili olan bu soruları cevaplayınız. Sorular “Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi” isimli bilimsel çalışmada kullanılacağı için notla değerlendirilmeyecektir. Bu sebeple cevaplarınızı olabildiğince içten vermeniz bilimsel çalışmanın doğruluğunu artıracaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Yaşınız :.....

Sınıfınız :.....

Cinsiyetiniz : K () E ()

1. En sevdiğiniz 3 çocuk dergisi ismini belirtiniz.

1-

2-.....

3-.....

EK-3
ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK DERGİLERİNİN
İÇERİK VE GÖRSELLERİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ÖLÇEĞİ

Değerli öğrenciler;

Aşağıda 5 soru yer almaktadır. Daha önceden okumuş olduğunuz çocuk dergileri ile ilgili olan bu soruları cevaplayınız. Sorular “Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi” isimli bilimsel çalışmada kullanılacağı için notla değerlendirilmeyecektir. Bu sebeple cevaplarınızı olabildiğince içten vermeniz bilimsel çalışmanın doğruluğunu artıracaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

İncinur DOLAYLAR ÖZKUL
Uşak Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Yaşınız :.....

Sınıfınız :.....

Cinsiyetiniz : K () E ()

GÖRÜŞME FORMU

1. Severek okuduğunuz dergi isimlerinden 3 tanesini sırasıyla belirtiniz.
2. Çocuk dergilerinde en çok ilginizi çeken metin türü (şiir, öykü, masal, fıkra, gezi yazısı vb. gibi) ya da etkinlik (bilmece, bulmaca, deney, oyun vb.) hangisidir? Neden?
3. Beğendiğiniz dergide en beğendiğiniz bölüm hangisidir? Neden?
4. Sizce beğendiğiniz derginin içeriği ile görselleri uyumlu mu?
5. Size göre dergilerde veya beğendiğiniz dergide ne gibi eksiklikler vardır? Siz bir dergi yayınlamış olsaydınız derginize neler eklerdiniz?

EK-4

ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÇOCUK DERGİLERİNİN İSİM LİSTESİ

1. TRT ocuk Dergisi
2. Diyanet ocuk Dergisi
3. Bilim ocuk Dergisi
4. Atlas ocuk Dergisi
5. Araştırmacı ocuk Dergisi
6. Türkiye ocuk Dergisi
7. amlıca ocuk Dergisi